

Štvrtá periodická správa Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu

I.

Úvod

1. Dohovor OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „dohovor“) bol dojednaný 10. decembra 1984 v New Yorku a nadobudol platnosť 26. júna 1987. Slovenská republika (ďalej len „SR“) sa stala jeho zmluvnou stranou sukcesiou 28. mája 1993.
2. Štvrtá periodická správa SR o implementácii dohovoru (ďalej len „správa“) sa predkladá podľa čl. 19 ods. 1. Správa nadväzuje na tretiu periodickú správu SR (CAT/C/SVK/3) a odpovede zaslané na zoznam otázok Výboru OSN proti mučeniu (ďalej len „výbor“) (CAT/C/SVK/Q/3/Add.2). Tretia periodická správa SR bola predmetom posudzovania 28. a 29. júla 2015. Dňa 10. augusta 2015 výbor prijal záverečné odporúčania adresované SR (ďalej len „záverečné odporúčania“) (CAT/C/SVK/CO/3). Požadované odpovede SR boli výboru doručené 2. augusta 2016 v rámci follow up procedúry.
3. Predkladaná správa pokrýva obdobie od 1. septembra 2015 do konca apríla 2019 (ďalej len „sledované obdobie“) a je koncipovaná vo forme odpovedí na otázky výboru (CAT/C/SVK/QPR/4), doplnené o informácie o opatreniach prijatých SR v rámci implementácie dohovoru. V sledovanom období prijala SR viaceré legislatívne a praktické opatrenia s cieľom zlepšiť plnenie záväzkov vyplývajúcich z dohovoru. Tieto opatrenia sú uvedené podľa jednotlivých článkov dohovoru, pričom ich súčasťou sú aj opatrenia prijaté za účelom implementácie záverečných odporúčaní.

OBSAH

	Otázky výboru
I. Úvod	
II. Informácie o nových opatreniach a novom vývoji v oblasti uplatňovania jednotlivých článkov dohovoru	
Článok 1 a 4: Definícia mučenia	č. 2
Článok 2: Základné právne záruky	č. 3 - 11
Článok 2: Doba trvania vyšetrovacej väzby	č. 12 - 14
Článok 2: Nadmerné použitie sily zo strany orgánov činných v trestnom konaní	č. 2
Článok 2: Nedobrovoľná sterilizácia	č. 15 - 17
Článok 2: Domáce násilie	č. 9
Článok 2: Obchodovanie s ľuďmi	č. 15 - 17
Článok 2. Národná inštitúcia pre ľudské práva	č. 15 - 17
Článok 3: Extradícia	č. 15 - 17
Článok 5 - 9: Vzájomná pomoc v trestných veciach	č. 15 - 17
Článok 10: Vzdelávanie a výcvik	č. 18
Článok 11: Podmienky výsluchu, väzby a uväznenia	č. 19 - 21
Článok 12: Urýchlené a nestranné vyšetrovanie	č. 22
Článok 13: Právo na podanie sťažností	č. 22
Článok 14: Právo na nápravu a odškodnenie	č. 23
Článok 15: Zabránenie mučenia v procese dokazovania	č. 24
Článok 16	č. 17

II.

Informácie o nových opatreniach a novom vývoji v oblasti uplatňovania jednotlivých článkov dohovoru

Články 1 a 4 Definícia mučenia

Otázka č. 2 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 7), uveďte prosím informácie o prijatých opatreniach týkajúcich sa prijatia definície mučenia, ktorá sa vzťahuje na všetky zložky obsiahnuté v článku 1 Dohovoru, vrátane špecifického odkazu na diskrimináciu a na zabezpečenie toho, aby tresty za mučenie boli primerané závažnosti trestného činu v súlade s článkom 4 (2) Dohovoru.

4. V súčasnosti platná definícia mučenia zahrnutá v skutkovej podstate zločinu mučenia a iného neľudského alebo krutého zaobchádzania je v súlade s čl. 1 dohovoru (aj keď nemá identické znenie).

5. Podľa § 420 ods. 1 zákona č. 300/20015 Z. z. Trestný zákon v platnom znení (ďalej len „TZ“) sa postihuje konanie, kedy osoba v súvislosti s výkonom právomoci orgánu verejnej moci, z jeho podnetu alebo s jeho výslovným alebo tichým súhlasom inému týraním, mučením alebo iným neľudským alebo krutým zaobchádzaním spôsobí telesné alebo duševné utrpenie. Jedná sa o tzv. základnú skutkovú podstatu trestného činu, podľa ktorej sa páchateľ potrestá odňatím slobody na dva až šesť rokov.

6. Pri tzv. kvalifikovaných skutkových podstatách tohto trestného činu (§ 420 ods. 2 až 4 TZ) sa trestná sadzba zvyšuje. Podľa § 420 ods. 2 TZ, ak páchateľ spácha uvedený trestný čin najmenej s dvoma osobami, závažnejším spôsobom konania¹, na chránenej osobe², z osobitného motívu³, alebo na osobe, ktorej bola obmedzená osobná sloboda v súlade so zákonom, potrestá sa odňatím slobody na tri až desať rokov. Podľa § 420 ods. 3 TZ, ak páchateľ spácha uvedený trestný čin a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť alebo za účelom, aby inému zmaril alebo sťažil uplatnenie jeho základných práv a slobôd alebo ako člen nebezpečného zoskupenia, potrestá sa odňatím slobody na sedem až dvanásť rokov. Podľa § 420 ods. 3 TZ, ak páchateľ spácha uvedený trestný čin a spôsobí ním ťažkú ujmu na

¹ t. j. v zmysle § 138 TZ: a) so zbraňou okrem trestných činov úkladnej vraždy podľa § 144, vraždy podľa § 145, zabitia podľa § 147 a § 148, usmrtenia podľa § 149, ublíženia na zdraví podľa § 155, § 156 a § 157, b) po dlhší čas, c) surovým alebo trýznivým spôsobom, d) násilím, hrozbou bezprostredného násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy, e) vlámaním, f) ľst'ou, g) využitím tiesne, neskúsenosti, odkázanosti alebo podriadenosti, h) porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchateľovho zamestnania, postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa zákona, i) organizovanou skupinou, alebo j) na viacerých osobách.

² t. j. v zmysle § 139 TZ: a) dieťa, b) tehotná žena, c) blízka osoba, d) odkázaná osoba, e) osoba vyššieho veku, f) chorá osoba, g) osoba požívajúca ochranu podľa medzinárodného práva, h) verejný činiteľ alebo osoba, ktorá plní svoje povinnosti uložené na základe zákona, i) svedok, znalec, tlmočník alebo prekladateľ, alebo j) zdravotnícky pracovník pri výkone zdravotníckeho povolania smerujúceho k záchrane života alebo ochrane zdravia.

³ t. j. v zmysle § 140 TZ: a) na objednávku, b) z pomsty, c) v úmysle zakryť alebo uľahčiť iný trestný čin, d) v úmysle spáchať niektorý z trestných činov terorizmu, e) z nenávisťi voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie, alebo f) so sexuálnym motívom.

zdraví viacerým osobám alebo smrť viacerých osôb alebo uvedené spácha za krízovej situácie, potrestá sa odňatím slobody na dvanásť až dvadsať rokov.

7. Hoci v skutkových podstatách obsiahnutých v § 420 ods. 2 a 3 TZ nie je vyjadrený odkaz na diskrimináciu tak explicitne, ako v čl. 1 dohovoru, je potrebné brať do úvahy skutočnosť, že pri § 420 ods. 2 TZ je prítiažujúcou okolnosťou, ktorá z predmetnej skutkovej podstaty robí kvalifikovanú skutkovú podstatu, tzv. osobitný motív, v ktorom je subsumovaný aj motív spočívajúci v nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie. V tomto prípade ide o nenávisť z dôvodov, ktoré sú spájané práve s diskrimináciou.

8. Samotná skutočnosť, že základná skutková podstata trestného činu neobsahuje priamy odkaz na diskrimináciu, nezakladá záver, že ju právna úprava SR nezohľadňuje. Zákaz diskriminácie z akéhokolvek dôvodu je zakotvený priamo v Ústave SR (ďalej len „Ústava“), pričom ďalšie podrobnosti upravuje zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „antidiskriminačný zákon“). SR rešpektuje všetky záväzky, ktoré jej vyplývajú z členstva v Európskej únii (ďalej len „EÚ“), pričom od vstupu SR do EÚ sa imanentnou súčasťou právneho poriadku SR stalo aj právo EÚ, ktoré obsahuje právny rámec upravujúci všeobecný zákaz diskriminácie, resp. ochranu pred diskrimináciou (viď napr. Charta základných práv EÚ, ktorá je od roku 2009 súčasťou primárneho práva EÚ).

9. Zákon č. 576/2009 Z. z. novelizoval ustanovenie § 420 TZ, upravujúce trestný čin mučenia a iného neľudského alebo krutého zaobchádzania. Tento zákon v § 420 TZ zakotvil prvok verejnej moci a konanie z jeho podnetu, resp. s jeho výslovným alebo tichým súhlasom.

10. Pri aplikácii systematického právneho výkladu v kontexte s antidiskriminačným zákonom SR v platnom znení je toto odporúčanie plne implementované do právneho poriadku SR. Vo vzťahu k sankciám v zmysle čl. 4 ods. 2 dohovoru sú výšky trestných sadzieb v § 420 TZ primerané s ohľadom na závažnosť a spoločenskú nebezpečnosť tohto konania.

Článok 2

Základné právne záruky

Otázka č. 3 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 8), uveďte prosím aktualizované informácie o účinných opatreniach prijatých s cieľom zaručenia toho, aby sa všetkým zadržaným osobám, vrátane maloletých, v praxi poskytli všetky základné právne záruky od počiatku ich zbavenia slobody, ako napríklad ústne a písomné poskytnutie informácií o obvineniach voči nim a o ich právach; rýchly prístup k právnomu zástupcovi alebo právnej pomoci; mať možnosť ihneď požiadať a obdržať lekárske vyšetrenie nezávislým lekárom; a mať možnosť informovať člena rodiny alebo iné osoby podľa vlastného výberu o svojom zbavení slobody okamžite po zadržení.

11. Právny poriadok SR rozlišuje viaceré inštitúty spojené s obmedzením osobnej slobody, a to inštitút zaistenia osoby v zmysle zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v platnom znení (ďalej len „zákon o PZ“), inštitút zatknutia osoby podľa zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v platnom znení (ďalej len „TP“), inštitút zadržania osoby v zmysle TP

a inštitút väzby upravený v TP a v osobitných predpisoch. Pri využití predmetných inštitútov je dotknutej osobe v zmysle príslušnej právnej úpravy garantovaný katalóg zakotvených práv, vrátane práv súvisiacich s poskytovaním informácií, a práva na obhajcu.

12. Príslušník Policajného zboru (ďalej len „policajt“) je oprávnený zaistiť osobu iba v zákonom stanovených prípadoch (§ 19 ods. 1 zákona o PZ). Ide o zabezpečenie neodkladných úkonov na odvrátenie nebezpečenstva, zistenie totožnosti osoby alebo zistenie súvislosti so spáchaným trestným činom. Zaistená osoba musí byť bezodkladne odovzdaná príslušnému útvaru Policajného zboru (ďalej len „PZ“), ktorý vydá rozhodnutie o jej zaistení obsahujúce dôvody zaistenia a bezodkladne ho odovzdá zaistenej osobe. Voči rozhodnutiu sa môže zaistená osoba odvolať, ale bez odkladného účinku. Zaistenej osobe sa umožní, bez zbytočného odkladu, na jej požiadanie vyrozumieť o tejto skutočnosti rodinného príslušníka alebo inú osobu, ktorú zaistený označí a požiadať advokáta o poskytnutie právnej pomoci. Ak ide o neplnoletú osobu kontaktuje sa jej zákonný zástupca. Zaistená osoba musí byť najneskôr do 24 hodín (pri podozrení zo spáchania terorizmu do 48 hodín) odovzdaná orgánom činným v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“), alebo prepustená na slobodu.

13. Prezident PZ vydal 7. marca 2019 pod č. PPZ-OKS3-2019/001693-209 príkaz, v ktorom riaditeľom organizačných zložiek Prezídia PZ a riaditeľom Krajských riaditeľstiev PZ uložil úlohu zabezpečiť, aby policajti poučili osobu, ktorej bola obmedzená osobná sloboda (predvedenú, zaistenú, zadržanú, zatknutú a pod.), bezodkladne po obmedzení jej osobnej slobody ústne o dôvodoch obmedzenia jej osobnej slobody, a ak tomu nebránia iné okolnosti aj písomne podľa vzoru uvedeného v prílohe č. 1 tohto príkazu. Policajt písomne poučí osobu obmedzenú na osobnej slobode najneskôr po príchode na útvar PZ. V osobitných prípadoch, kedy poučenie osoby nie je možné vykonať bezodkladne po obmedzení jej osobnej slobody, resp. na útvare PZ, z dôvodu potreby pretlmočenia poučenia do jazyka, ktorému osoba rozumie, resp. do posunkovej reči, policajt poučí osobu ihneď po zabezpečení tlmočníka.

14. V prílohe č. 1 vyššie uvedeného príkazu prezidenta PZ sú vydané aktualizované vzory poučení osôb obmedzených na osobnej slobode – podľa § 17, § 17b, § 18, § 19 zákona o PZ, § 73, § 85 ods. 2, § 120, § 128 TP a § 79 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“), ktoré okrem iného obsahujú písomné poučenie osoby o práve vyrozumieť o obmedzení jej osobnej slobody osobu, ktorú určila, vrátane práva na spätnú informáciu o kontaktovaní, resp. vyrozumení určených osôb.

15. V roku 2013 bolo vydané nariadenie prezidenta PZ č. 22/2013 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície PZ (účinné do 14. augusta 2018), kde v čl. 46 ods. 3 bola policajtom uložená povinnosť, aby do protokolu udalostí zapísali všetky prípady predvedenia, zaistenia, zadržania alebo zatknutia osôb, ako aj osôb, ktoré boli priamo predvedené na súd či iný štátny orgán na základe písomného dožiadania týchto orgánov. Tieto zápisy sa zvyčajne označovali červenou farbou a okrem iného sa v nich vždy uviedli známky zranenia osoby alebo jej zranenie, subjektívne zdravotné problémy osoby, kontaktovanie a návštevy lekára, právneho zástupcu, konzulárneho pracovníka, príbuzných. Novelou tohto nariadenia nariadením prezidenta PZ č. 20/2015 sa tiež uvádzala informácia o vyrozumení alebo nevyrozumení osoby, ktorú určila osoba, ktorej bola obmedzená osobná sloboda, o obmedzení jej osobnej slobody. Od 15. augusta 2018 bolo vydané nové nariadenie prezidenta PZ č. 80/2018 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície PZ, ktoré oproti pôvodnej úprave zmenilo písomnú formu vyššie uvedených zápisov súvisiacich s obmedzením osobnej slobody osôb na elektronickú.

16. Transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní sa do právneho poriadku SR zákonom č. 174/2015 Z. z. s účinnosťou od 1. októbra 2015 doplnili ustanovenia TP tak, že je osoba, ktorá je zadržaná alebo zatknutá, potrebné preložiť tiež poučenie o jej právach podľa § 34 ods. 5 TP. Ak preklad poučenia nie je k dispozícii, poučenie sa jej pretlmočí; preklad písomného poučenia sa takejto osobe poskytne bez zbytočného odkladu.

17. V tejto súvislosti treba poukázať na vybrané ustanovenia TP v znení účinnom od prijatia zákona č. 316/2016 Z. z. o uznávaní a výkone majetkového rozhodnutia vydaného v trestnom konaní v EÚ a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ide o § 34 ods. 5 TP, ktorý obsahuje ustanovenie týkajúce sa poučenia obvineného, ktorý bol zadržaný alebo zatknutý, o jeho právach (*„Poučenie sa obvinenému v prípade potreby primerane vysvetlí. Obvineného, ktorý bol zadržaný alebo zatknutý, je potrebné poučiť aj o práve na naliehavú lekársku pomoc, o práve nazerať do spisov, o maximálnej lehote, počas ktorej môže byť obmedzený na osobnej slobode, kým nebude odovzdaný súdu.“*), ako aj nový ods. 6, ktorý upravuje formu a časové aspekty tohto poučenia, a ktorý znie: *„Orgán činný v trestnom konaní obvinenému, ktorý bol zadržaný alebo zatknutý, poskytne bez zbytočného odkladu poučenie o jeho právach v písomnej forme; táto skutočnosť sa poznamená v zápisnici. Obvinený má právo ponechať si toto poučenie u seba po celú dobu obmedzenia osobnej slobody.“*. Súčasne je potrebné poukázať aj na § 34 ods. 4 prvú vetu, ktorá obsahuje možnosť obvineného podať žiadosť o vyznenie rodinného príslušníka, resp. inej osoby v prípade, ak bol obvinený zadržaný alebo zatknutý (*„Na žiadosť obvineného, ktorý bol zadržaný alebo zatknutý, orgán činný v trestnom konaní bezodkladne vyznenie o tejto skutočnosti rodinného príslušníka alebo inú osobu, ktorú označí a uvedie údaje potrebné na vyznenie.“*).

18. V kontexte § 85 ods. 5 TP sa právna úprava v § 34 TP vzťahuje aj na zadržanú osobu, čím sú zadržaným osobám (vrátane mladistvých) v praxi poskytované všetky základné právne záruky od začiatku pozbavenia osobnej slobody v súlade s medzinárodnými štandardmi.

19. Transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody do trestného práva SR (formou novely TP účinnou od 1. januára 2017) sa vo vzťahu k osobám, ktorým bola obmedzená osobná sloboda (zadržanie, zatknutie, väzba), upravilo právo na vyznenie a komunikáciu s jednou osobou, ktorú určia. Čiže aj v rámci inštitútu zadržania má osoba právne garantované právo vyznenie ňou určenú osobu a komunikovať s ňou, ak sa tým nezmarí účel trestného konania.

20. V súvislosti s uvedenou novelou bol zo strany Prezídia PZ zabezpečený preklad poučení obvinenej osoby a poučení podozrivej osoby do 23 cudzích jazykov (angličtina, arabčina, bulharčina, čeština, čínština, fínčina, francúzština, gréčtina, holandčina, chorváčtina, macedónčina, maďarčina, nemčina, poľština, rómčina, rumunčina, slovinčina, srbčina, španielčina, švédčina, taliančina, ukrajinčina, vietnamčina), ktorými hovoria obvinení alebo podozriví osoby na Slovensku najčastejšie, a to z centrálnej úrovne tak, aby policajt každého útvaru vykonávajúceho vyšetrovanie alebo skrátené vyšetrovanie mohol toto poučenie bez zbytočného odkladu poskytnúť uvedeným osobám a aby nebolo nutné priberať tlmočníka na pretlmočenie uvedených poučení v každom prípade osobitne.

21. Tiež bol vyhotovený a do Vzorov pre vyšetrovateľov PZ a poverených policajtov zahrnutý vzor: „*Poučenie o právach obvineného*“ ako aj vzor: „*Poučenie o právach podozrivej osoby*“ po obsahovej i formálnej stránke zodpovedajúci smernici Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní, ktorá bola transponovaná do právneho poriadku SR.

22. Okrem uvedeného boli do vzorov zápisnice o zadržaní a obmedzení osobnej slobody podozrivej osoby, zápisnice o zadržaní obvineného, zápisnice o výsluchu zadržaného – podozrivého, zápisnice o výsluchu obvineného a zápisnice o výsluchu obvineného – mladistvého zapracované potrebné doplnenia v zmysle predmetnej novely TP. Všetky uvedené písomnosti boli sprístupnené na webovom sídle úradu kriminálnej polície Prezídia PZ (<http://www.minv.sk/?sluzba-kriminalnej-policie-urad-kriminalnej-policie-prezidia-policialneho-zboru>).

23. Daná problematika je upravená aj v zákone o PZ, konkrétne v ustanovení § 19 Oprávnenie na zaistenie osoby v ods. 6 je uvedený: „*Osobe zaistenej podľa ods. 1 sa umožní bez zbytočného odkladu na jej požiadanie vyrozumiť o zaistení niektorú z blízkych osôb a požiadať advokáta o poskytnutie právnej pomoci. Ak ide o vojaka, policajt vyrozumie najbližší vojenský útvar, a ak ide o osobu, ktorá nie je plnoletá, zákonného zástupcu tejto osoby.*“.

24. Z dikcie predmetného ustanovenia vyplýva, že zaistenej osobe sa na základe jej požiadania umožní vyrozumiť o zaistení niektorú z blízkych osôb a požiadať advokáta o poskytnutie právnej pomoci bez zbytočného odkladu, čo znamená, že zaistená osoba môže uplatniť svoje právo kontaktovať rodinného príslušníka (prípadne inú osobu) ihneď po jej zaistení a po odpadnutí prekážok, ktoré by vyrozumeniu bránili.

25. V praxi je každá zadržaná osoba ihneď po zadržaní poučená v zmysle ustanovení TP o svojich právach, vrátane práva na okamžitý prístup k advokátovi od samého začiatku pozbavenia slobody, ako aj práva na právnu pomoc už od počiatočného výsluchu, práva na okamžitý prístup k nezávislému a bezplatnému lekárskeму vyšetreniu i práva oboznámiť bezodkladne rodinného príslušníka alebo inú osobu podľa vlastného výberu o pozbavení slobody. Neplnoleté osoby nemôžu byť vypočúvané bez prítomnosti zákonného zástupcu alebo bez osôb ustanovených osobitnými predpismi. O všetkých právach boli osoby pozbavené osobnej slobody informované v poučení za prítomnosti tlmočníka (ak to bolo potrebné) ústne aj písomne v jazyku, ktorému rozumejú, poučenie vlastnoručne podpísali a počas celého obmedzenia na osobnej slobode ho mali pri sebe. V prípadoch, kde to zdravotný stav vyžadoval alebo v prípade oznámenia nevoľnosti či choroby im bolo zabezpečené ošetrovanie lekárskou službou prvej pomoci alebo v najbližšom zdravotníckom zariadení. Osobám, ktoré sú pozbavené na osobnej slobode, sú poskytnuté ich práva v písomnej forme a ich prevzatie potvrdia podpisom v zápisnici o pozbavení slobody. Takúto písomnú informáciu má osoba pozbavená na osobnej slobode po celý čas pri sebe až do jej prepustenia, resp. vzatia do väzby.

26. V prípade, že je pozbavená osobnej slobody osoba v procesnom postavení obvineného, bezodkladne je oboznámená i s jej trestným stíhaním dorúčením uznesenia v písomnej forme. U cudzích štátnych príslušníkov písomná informácia o právach obsahuje i poučenie, že môžu žiadať, aby bol o ich zadržaní a prípadnom vzatí do väzby informovaný konzulárny úrad štátu, ktorého sú občanmi, alebo na území ktorého majú trvalý pobyt, a že majú právo komunikovať s týmto konzulárnym úradom, žiadať o návštevu konzulárneho úradníka a o právne zastúpenie cestou konzulárneho úradu. Osoby zadržané v trestnom

konaní majú právo najviac dvakrát počas obmedzenia osobnej slobody na vlastné náklady komunikovať prostredníctvom telefónneho zariadenia, ak je to technicky možné, s nimi označenou osobou a to v trvaní najviac 20 minút v prítomnosti policajta, ktorý môže ukončiť hovor, ak je z jeho obsahu zrejmé marenie účelu trestného konania. Ak je zadržaným cudzí štátny príslušník, ktorý je obvinený z trestného činu, obligatórne sa mu preloží uznesenie o vznesení obvinenia a uznesenie o vzatí do väzby, tohto práva sa môže i vzdať.

27. Teda, v zmysle TP za podmienok ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba (t. j. obvinený, jeho zákonný zástupca, podozrivá osoba, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok) vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie alebo nehovorí týmto jazykom, je osobe, ktorá je zadržaná alebo zatknutá, potrebné preložiť tiež poučenie o jej právach. Ak preklad poučenia nie je k dispozícii, poučenie sa jej pretlmočí; preklad písomného poučenia sa takejto osobe poskytne bez zbytočného odkladu. Obvinený má právo ponechať si toto poučenie u seba po celú dobu obmedzenia osobnej slobody. Vo vzťahu k samotnému inštitútu zadržania je potrebné uviesť, že v zmysle TP prichádza do úvahy aj v prípade osoby, ktorá má postavenie, tzv. podozrivej osoby, čiže osoby, voči ktorej ešte nebolo vznesené obvinenie. Policajt, ktorý zadržanie vykonal alebo ktorému bola odovzdaná zaistená osoba podľa osobitného zákona alebo odovzdaná osoba pristihnutá pri trestnom čine, takúto osobu bezodkladne oboznámi s dôvodmi zadržania a vypočuje ju. Na osobu, voči ktorej ešte nebolo vznesené obvinenie, sa primerane použijú ustanovenia § 34 TP upravujúce práva a povinnosti obvineného a ustanovenia § 121 až 124 TP upravujúce výsluch obvineného.

28. V zmysle TP má obvinený (primerane aj zadržaná osoba, voči ktorej ešte nebolo vznesené obvinenie) právo od začiatku konania proti svojej osobe vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu a k dôkazom o nich, má však aj právo odoprieť vypovedať. Ak je obvinený zadržaný⁴, vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, môže s obhajcom hovoriť bez prítomnosti tretej osoby; to neplatí pre telefonický rozhovor obvineného s obhajcom počas výkonu väzby, ktorého podmienky a spôsob výkonu ustanovuje osobitný predpis. Obvinený má právo klásť svedkom otázky a môže uplatňovať svoje práva sám alebo prostredníctvom obhajcu. Ak obvinený nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby, má nárok na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú odmenu. Na žiadosť obvineného, ktorý bol zadržaný alebo zatknutý⁵, OČTK je povinný bezodkladne vyrozumiť o tejto skutočnosti. Vyrozumenie nevykoná, ak by tým došlo k zmareniu objasnenia a vyšetrenia veci.

29. Ak je zadržanou alebo zatknutou osobou mladistvý, vyrozumie o tejto skutočnosti bez zbytočného odkladu zákonného zástupcu mladistvého, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, a ak má mladistvý ustanoveného opatrovníka aj jeho, pričom v tomto prípade nie je uvedené podmienené žiadosťou dotknutej osoby. Právna úprava bola zavedená zákonom č. 316/2016 Z. z. o uznávaní a výkone majetkového rozhodnutia vydaného v trestnom konaní v EÚ a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa vykonala transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013.

⁴ Zadržanou osobou je osoba, po ktorej vyhlásili cudzie orgány pátranie na účel jej extradície. Takúto osobu môžu policajné orgány zadržať iba po predchádzajúcom súhlase prokurátora. Zadržanie sa oznámi bez odkladu prokurátorovi. Ak prokurátor do 48 hodín a pri trestných činoch terorizmu do 96 hodín od zadržania neprepustí zadržanú osobu, podá v tejto lehote súdu návrh na jej vzatie do predbežnej alebo vydávacej väzby.

⁵ Zatknutou osobou je osoba, ktorá je zatknutá na základe (vnútroštátneho) príkazu na zatknutie, medzinárodného zatýkacieho rozkazu alebo európskeho zatýkacieho rozkazu.

30. Ak je zadržanou osobou cudzinec, OČTK na žiadosť cudzinca vyrozumie o tejto skutočnosti diplomatickú misiu alebo konzulárny úrad štátu, ktorého je cudzinec občanom alebo na ktorého území má trvalý pobyt; cudzinec má právo komunikovať s diplomatickou misiou alebo konzulárnym úradom podľa Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch z 24. apríla 1963 (vyhláška č. 32/1969 Zb).

31. OČTK a súd sú povinné, bez zbytočného odkladu, obvineného v písomnej forme poučiť o jeho právach, vrátane významu priznania a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie. Táto skutočnosť sa poznamená v zápisnici. Poučenie sa obvinenému v prípade potreby primerane vysvetlí. Obvineného, ktorý bol zadržaný alebo zatknutý, je potrebné poučiť aj o práve na naliehavú lekársku pomoc, o práve nazerať do spisov a o maximálnej lehote, počas ktorej môže byť obmedzený na slobode, kým nebude odovzdaný súdu. Obvinený má právo ponechať si toto poučenie u seba po celú dobu obmedzenia osobnej slobody. Tu treba brať do úvahy aj otázku prípadného prekladu do jazyka, ktorému dotknutá osoba rozumie tak, ako bolo už uvedené vyššie.

32. Zadržaná osoba je bezodkladne oboznámená s dôvodmi zadržania, poučená o svojich právach a vypočutá. V prípade, že podozrenie nebude naďalej dôvodné alebo dôvody zadržania z inej príčiny odpadnú, policajt zadržanú osobu prepustí písomným opatrením ihneď na slobodu. Ak zadržanú osobu neprepustí na slobodu, vznesie jej obvinenie, opäť ju poučí o jej právach a vypočuje ju. Poučenie o právach je ústne aj písomné.

Článok 2

Doba trvania vyšetrovacej väzby

Otázka č. 4 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 9), uveďte prosím informácie o:

(a) akýchkoľvek novelách súčasnej legislatívy, ktorými sa skráti doba trvania vyšetrovacej väzby;

(b) akýchkoľvek opatreniach prijatých s cieľom nahradiť predbežné zadržanie neväzobnými opatreniami v súlade so Štandardnými minimálnymi predpismi Spojených národov pre neväzobné opatrenia (Tokijské predpisy);

33. V právnom poriadku SR neboli prijaté legislatívne opatrenia, ktoré by skrátili dobu trvania vyšetrovacej väzby, t. j. väzby v prípravnom konaní a v konaní pred súdom. Podľa § 76 ods. 1 TP trvanie väzby má byť determinované kritériom, ktoré spočíva v jej nevyhnutnosti. V zmysle citovaného ustanovenia väzba v rámci základnej alebo predĺženej lehoty v prípravnom konaní a v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutný čas.

34. Právny poriadok SR súčasne ustanovuje maximálnu dĺžku trvania väzby. TP ustanovuje maximálnu lehotu pre celkové trvanie väzby v prípravnom konaní a konaní pred súdom, pričom pokiaľ je vedené trestné stíhanie pre prečin, celková lehota väzby nesmie presiahnuť 12 mesiacov. Pokiaľ ide o zločin tak 36 mesiacov a pokiaľ ide o obzvlášť závažný zločin tak 48 mesiacov. V tejto súvislosti z vyššie uvedených lehôt pripadá na prípravné konanie v prípade prečinu najviac 7 mesiacov, pokiaľ ide o zločin 12 mesiacov a pre obzvlášť závažný zločin 25 mesiacov. Podľa § 76a TP je maximálne trvanie väzby 60 mesiacov, ak sa vedie trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody na 25 rokov alebo trest odňatia slobody na doživotie alebo pre trestné činy terorizmu, ktoré nebolo možné pre obtiažnosť veci alebo z iných závažných dôvodov skončiť do uplynutia celkovej lehoty väzby v trestnom konaní. Takáto dĺžka väzby je dôvodnou pre

mimoriadne prípady, kedy je vyšetrovanie sťažené aj s ohľadom na závažnosť trestnej činnosti, pričom súčasne reaguje na pretrvávajúce problémy s dĺžkou trvania trestného konania.

35. V prípade, ak sa osoba domnieva, že došlo k porušeniu jej práv v súvislosti s pozbavením osobnej slobody v dôsledku dĺžky vyšetrovacej väzby, môže sa obrátiť so svojou sťažnosťou na Ústavný súd SR (ďalej len „ústavný súd“). Tento vo svojej rozhodovacej činnosti vychádza z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 5 Európskeho dohovoru o ľudských právach (ďalej len „EDLP“). V mnohých prípadoch ústavný súd skonštatoval porušenie čl. 5 ods. 3 EDLP z dôvodu neprimeranej dĺžky väzby, hoci táto nepresiahla maximálne prípustnú dĺžku trvania väzby podľa TP, a to práve z dôvodu porušenia záruk vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 EDLP. Úspešní sťažovatelia boli odškodnení a prepustení z väzby, prípadne im bola v závislosti od okolností prípadu zabezpečená iná forma nápravy. V niektorých veciach skonštatoval ústavný súd porušenie z dôvodov, že príslušný súd nerozhodol o alternatívnej žiadosti o nahradenie väzby sťažovateľa sľubom, peňažnou zárukou, či dohľadom probačného a mediačného úradníka. ESLP sa zaoberal niekoľkými sťažnosťami, v ktorých ústavný súd podľa neho nepriznal za skonštatované porušenie čl. 5 EDLP adekvátnu náhradu alebo na rozdiel od ústavného súdu skonštatoval porušenie čl. 5 EDLP. V súvislosti s výkonom týchto rozsudkov ESLP boli na vnútroštátnej úrovni prijaté také individuálne a všeobecné opatrenia, vrátane vzdelávacích aktivít, ktoré Výbor ministrov Rady Európy považoval za dostatočné a sledovanie výkonu týchto prípadov uzavrel 14. septembra 2016 Rezolúciou Rady Európy CM/ResDH(2014)43 a CM/ResDH(2016)232.

36. Právny poriadok SR pozná inštitúty, ktoré sú využívané ako náhrada väzby. Týmito inštitútmi sú nahradenie väzby zárukou, sľubom alebo dohľadom, peňažná záruka a uloženie primeraných povinností a obmedzení. Kontrola výkonu rozhodnutí technickými prostriedkami je realizovaná prostredníctvom operačného strediska – Elektronický systém monitorovania osôb (ESMO), v rámci odboru probácie, mediácie a prevencie kriminality sekcie trestného práva Ministerstva spravodlivosti SR (ďalej len „MS SR“). Elektronický monitoring obvinených a odsúdených osôb v SR je inovatívna služba, ktorá umožňuje flexibilnejšie ukladanie alternatívnych trestov, ako napr. domáce väzenie, monitorovanie dodržiavania zákazu priblíženia sa k inej osobe a lokalite, dodržiavanie určených hodín pobytu na pracovisku alebo aj sledovanie konzumácie alkoholických nápojov, omamných látok a pod., pričom svoju úlohu plní aj pri nahradení väzby, tzv. domáca väzba. Elektronické monitorovanie bolo zavedené zákonom č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

37. Zákon č. 321/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, priniesol optimalizáciu zmien právnej úpravy a flexibilnejšie postupy v trestnom konaní a aplikovanie princípov restoratívnej justície. Ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 TP, môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie ponechať obvineného na slobode alebo prepustiť ho na slobodu, a väzbu nahradiť:

- zárukou ponúknutou záujmovým združením občanov,
- zárukou ponúknutou dôveryhodnou osobou,
- písomným sľubom obvineného,
- dohľadom probačného a mediačného úradníka,

- peňažnou zárukou.

38. Ak je dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie ponechať obvineného na slobode alebo prepustiť ho na slobodu, ak:

- (a) záujmové združenie občanov alebo dôveryhodná osoba ponúkne prevzatie záruky za ďalšie správanie obvineného a za to, že obvinený sa na vyzvanie dostaví k policajtovi, prokurátorovi alebo na súd a že vždy vopred oznámi policajtovi, prokurátorovi alebo súdu vzdialenie sa z miesta pobytu, a súd alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie považuje záruku vzhľadom na osobu obvineného a na povahu prejednávaného prípadu za dostatočnú a prijme ju,
- (b) obvinený dá písomný sľub, že povedie riadny život, najmä že sa nedopustí trestnej činnosti a že splní povinnosti a dodrží obmedzenia, ktoré sa mu uložia, a súd alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie považuje sľub vzhľadom na osobu obvineného a na povahu prejednávaného prípadu za dostatočný a prijme ho, alebo
- (c) s ohľadom na osobu obvineného a povahu prejednávaného prípadu možno účel väzby dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným alebo odovzdaním dohľadu nad obvineným do iného členského štátu EÚ podľa osobitného predpisu.

39. Ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie rozhodnúť o ponechaní obvineného na slobode alebo o jeho prepustení na slobodu aj vtedy, ak obvinený zložil peňažnú záruku a súd alebo sudca pre prípravné konanie ju prijme. Ak je obvinený stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 3 písm. a) až c) alebo e), alebo obvinený bol vzatý do väzby podľa ods. 4 alebo podľa § 80 ods. 3, možno peňažnú záruku prijať, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Ak je obvinený stíhaný pre trestné činy terorizmu, možno peňažnú záruku prijať, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Obvinenému sa vždy uloží povinnosť oznámiť policajtovi, prokurátorovi alebo súdu zmenu miesta pobytu. So súhlasom obvineného môže peňažnú záruku zložiť aj iná osoba, ale pred jej prijatím musí byť oboznámená s podstatou obvinenia a so skutočnosťami, v ktorých sa nachádza dôvod väzby. Na dôvody, pre ktoré peňažná záruka môže pripadnúť štátu, musí sa obvinený a osoba, ktorá peňažnú záruku zložila, vopred upozorniť.

40. Napriek tomu, že TP s týmito náhradami väzby počíta iba pri, tzv. preventívnej a útekovvej väzbe, súdna prax reflektovala na judikatúru ESLP a ústavného súdu a zaoberá sa meritórne možnosťami náhrady väzby aj pri, tzv. kolúznej väzbe.

41. Možnosťou nahradenia väzby dohľadom probačného úradníka sa súd musí zaoberať vždy, teda bez ohľadu na to, či to obvinený navrhuje alebo nie.

42. Súd môže zároveň obvinenému uložiť primerané povinnosti a obmedzenia, ako napríklad:

- (a) zákaz vycestovania do zahraničia,
- (b) zákaz vykonávať činnosť, pri ktorej došlo k spáchaniu trestného činu,
- (c) zákaz návštev určených miest,
- (d) povinnosť odovzdať legálne držanú zbraň,
- (e) zákaz vzdaľovať sa z miesta pobytu alebo z obydľia okrem vymedzených podmienok,
- (f) povinnosť pravidelne alebo v určenom čase sa dostaviť na štátny orgán určený súdom,
- (g) zákaz vedenia motorového vozidla a odovzdanie vodičského preukazu,

- (h) zákaz styku s určitými osobami alebo zákaz úmyselne sa priblížiť k určitej osobe na vzdialenosť menšiu ako päť metrov,
- (i) povinnosť zložiť peňažné prostriedky na účely zabezpečenia nároku poškodeného na náhradu škody,
- (j) zákaz alebo obmedzenie kontaktu s určenou osobou v akejkoľvek forme, vrátane kontaktovania prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby alebo inými obdobnými prostriedkami, alebo
- (k) zákaz zdržiavať sa v blízkosti obydlija určenej osoby alebo v určenom mieste, kde sa takáto osoba zdržuje alebo ktoré navštevuje.

Podrobnejšia informácia je uvedená v Prílohe, bod A.

Otázka č. 4 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 9), uveďte prosím informácie o:

(c) akýchkoľvek náhradách alebo kompenzáciách poskytnutých obetiam neoprávneného predĺženého predbežného zadržania počas sledovaného obdobia.

43. Podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v platnom znení je možné uplatniť si nároky na náhradu škody spôsobenej okrem iného nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody alebo nesprávnym úradným postupom. Podľa § 7 cit. zákona pri rozhodnutí o zatknutí, zadržaní alebo inom pozbavení osobnej slobody platí, že právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o zatknutí, zadržaní alebo iným pozbavením osobnej slobody má ten, na kom bolo vykonané, ak bolo rozhodnutie zrušené ako nezákonné alebo pri ňom došlo k nesprávnemu úradnému postupu. Predpokladom uplatnenia nároku na súde je predbežné prerokovanie nároku s príslušným orgánom. Pokiaľ tento orgán žiadosti dotknutej osoby o náhradu škody vyhovie, nie je už potrebné nárok uplatňovať na súde. V danom kontexte poukazujeme aj na možnosť podať ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. V prípade zistenia ústavného súdu, že došlo k porušeniu sťažovateľom označeného základného práva alebo slobody rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci, ústavný súd súčasne také rozhodnutie alebo opatrenie zruší a zruší aj iný zásah, ak to pripúšťa povaha tohto iného zásahu. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže a) prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov; b) vrátiť vec na ďalšie konanie; c) zakázať pokračovanie v porušovaní základného práva alebo slobody; d) prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil, obnovil stav pred porušením základného práva alebo slobody. Ústavný súd napokon môže priznať sťažovateľovi, ktorého základné právo alebo sloboda boli porušené, aj primerané finančné zadosťučinenie. Ústavný súd sa viacerými takýmito sťažnosťami zaoberal (viď napr. uznesenie sp. zn. I. ÚS 382/2018, nález sp. zn. II. ÚS 135/2018, uznesenie sp. zn. IV. ÚS 478/2018, uznesenie sp. zn. II. ÚS 461/2015, uznesenie sp. zn. II. ÚS 883/2016), ale v jednotlivých prípadoch nekonštatoval porušenie práv sťažovateľa v súvislosti so zatknutím alebo zadržaním osoby.

Článok 2

Nadmerné použitie sily zo strany orgánov činných v trestnom konaní

Otázka č. 5 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 11) a berúc na vedomie informácie poskytnuté zmluvným štátom v následnej odpovedi (CAT/C/SVK/CO/3/Add.1, ods. 12–36), žiada Výbor zmluvný štát o poskytnutie aktualizovaných informácií o:

(a) osobitných opatreniach v boji proti nadmernému používaniu sily zo strany orgánov činných v trestnom konaní, vrátane proti maloletým osobám a príslušníkom etnických menšín a či diskriminačná motivácia pre trestný čin predstavuje prit'azujúcu okolnosť v trestnom konaní;

44. Vecne príslušným na vyšetrovanie trestnej činnosti príslušníkov ozbrojených zborov (príslušník PZ a príslušník Zboru väzenskej a justičnej stráže) je Úrad inšpekčnej služby. Vyšetrovateľ PZ, resp. poverený policajt zaradený na odbore inšpekčnej služby Úradu inšpekčnej služby v trestnom konaní postupuje podľa TP.

45. Urýchlené, nestranné, dôkladné a efektívne vyšetrovanie je jednou zo základných zásad trestného konania. Trestné veci evidované na odboroch inšpekčnej služby útvaru inšpekcie Úradu inšpekčnej služby sú vyšetrované nestranne, dôkladne a každý spis je podrobený aj dôkladnej kontrole v rámci kontrolnej činnosti nadriadeného.

46. Policajti sú stíhaní bezodkladne po zistení, že je dostatočne odôvodnený záver, že sa skutku dopustil konkrétny policajt, prípadne policajti. Pri posudzovaní skutku vo všeobecnosti, t. j. aj pri posudzovaní inštitútu poľahčujúcich i prit'azujúcich okolností, sa postupuje výhradne podľa platnej legislatívy tak, aby nedochádzalo k porušeniu čl. 12 ods. 1 Ústavy, ktorý ustanovuje, že „*Ludia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné*“. Uvedený postup je preto garantovaný všetkým fyzickým osobám, o ktorých právach a oprávnených záujmoch je konané v pôsobnosti Úradu inšpekčnej služby. Vo svojej činnosti sa inšpekčná služba riadi Ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná.

47. V otázkach dohľadu nad dodržiavaním zákonnosti v rámci trestného konania je príslušná konať prokuratúra SR, ktorej poslaním je v zmysle Ústavy a podľa zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v platnom znení (ďalej len „zákon o prokuratúre“) chrániť práva a zákonom chránené záujmy fyzických osôb, právnických osôb a štátu. Dávame do pozornosti, že po prijatí zákona č. 6/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o PZ v platnom znení sa v článku V. novelizoval aj zákon o prokuratúre, ktorým bolo určené, že dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní vo vyšetrovaniach vedených Úradom inšpekčnej služby je obligatórne vykonávané prokurátormi krajských prokuratúr a podľa § 55b zákona o prokuratúre prokurátormi Úradu špeciálnej prokuratúry v prípadoch, ktoré patria do právomoci Špecializovaného trestného súdu uvedené v § 14 TP. Prokuratúra SR je v rozsahu svojej pôsobnosti povinná vo verejnom záujme vykonať opatrenia na predchádzanie porušenia zákonnosti, na zistenie a odstránenie porušenia zákonnosti, na obnovu porušených práv a vyvodenie zodpovednosti za ich porušenie. Pri výkone svojej pôsobnosti je prokuratúra povinná využívať zákonné prostriedky tak, aby sa bez akýchkoľvek vplyvov zabezpečila dôsledná, účinná a rýchla ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu. V zmysle TP majú obvinený, poškodený a zúčastnená osoba právo kedykoľvek v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania žiadať prokurátora, aby bol preskúmaný postup policajta, najmä aby boli odstránené prieťahy alebo iné nedostatky vo vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní. Policajt musí žiadosť bez meškania predložiť prokurátorovi, ktorý je povinný žiadosť preskúmať a o výsledku žiadateľa upovedomiť.

48. Príslušník PZ zaradený na Úrade inšpekčnej služby je podľa zákona o PZ vo vyšetrovaní a v skrátenom vyšetrovaní vo veciach, ktoré vyšetruje, procesne samostatný a je

viazaný iba ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná, a v rozsahu ustanovenom TP aj pokynmi a príkazmi prokurátora a súdu.

49. Spáchanie trestného činu z nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie sa považuje za spáchanie trestného činu z osobitného motívu, čo predstavuje osobitný kvalifikačný znak a teda prísnejšiu právnu kvalifikáciu.

Otázka č. 5 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 11) a berúc na vedomie informácie poskytnuté zmluvným štátom v následnej odpovedi (CAT/C/SVK/CO/3/Add.1, ods. 12–36), žiada Výbor zmluvný štát o poskytnutie aktualizovaných informácií o:

(b) počte prípadov nadmerného použitia sily zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ktoré boli predmetom vyšetrovania v sledovanom období a počte policajtov, ktorí boli odsúdení, a tresty, ktoré im boli uložené;

50. Ministerstvo vnútra (ďalej len „MV SR“) každoročne spracováva informáciu o trestnej činnosti policajtov a predkladá ju vláde SR. Správa analyzuje trestnú činnosť policajtov a porovnáva ju s trestnou činnosťou v predchádzajúcom období. Inšpekčná služba je vecne príslušná aj na vyšetrovanie podaní zadržaných, zaistených a obvinených osôb na zranenia, ktoré im podľa ich vyjadrenia boli spôsobené policajtmi. Informácia o trestnej činnosti policajtov za rok 2018 bola predložená vláde SR. Správy o trestnej činnosti sú zverejňované na internetovej stránke MV SR⁶.

51. Z návrhu Správy o trestnej činnosti policajtov za obdobie roka 2018 a Správ o trestnej činnosti policajtov za obdobie rokov 2017, 2016, 2015 a 2014 vyplýva, že pre trestný čin Ublíženie na zdraví (v súvislosti s použitím neprimeraného násillia policajtmi vo výkone služby) bolo v roku 2018 vznesené obvinenie 3 policajtom z celkového počtu 22 017 policajtov (0,014%), v roku 2017 bolo vznesené obvinenie 2 policajtom z 22 020 policajtov (0,009%), v roku 2016 bolo vznesené obvinenie 2 policajtom z 22 247 policajtov (0,009%), v roku 2015 nebolo vznesené obvinenie žiadnemu policajtovi, v roku 2014 bolo vznesené obvinenie 1 policajtovi z 22 476 policajtov (0,004%).

52. S poukazom na vyššie uvedené štatistické prehľady je možné konštatovať, že v súvislosti s neprimeraným použitím sily zo strany policajtov sa jedná o individuálne zlyhanie, ktoré nie je možné úplne eliminovať systémovými opatreniami prijatými na úrovni MV SR .
Podrobnejšia informácia je uvedená v Prílohe, bod B.

Otázka č. 5 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 11) a berúc na vedomie informácie poskytnuté zmluvným štátom v následnej odpovedi (CAT/C/SVK/CO/3/Add.1, ods. 12–36), žiada Výbor zmluvný štát o poskytnutie aktualizovaných informácií o:

(c) osobitných krokov na vytvorenie nezávislého mechanizmu monitorovania a dohľadu, ktorý je v súlade s požiadavkou inštitucionálnej nezávislosti, aby sa predišlo

⁶ <https://www.minv.sk/?sekcia-kontroly-a-inspekcej-sluzby-mv-sr>

akémukoľvek konfliktu záujmov vzhľadom na to, že oddelenie kontrolnej a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra SR pracuje v rámci tej istej inštitucionálnej štruktúry ako členovia Policajného zboru SR, ktorí môžu byť obvinení zo zlého zaobchádzania;

53. Vláda SR sa vo svojom programovom vyhlásení zaviazala presadzovať inštitucionálne posilnenie nezávislosti kontroly činnosti ozbrojených zborov. V nadväznosti na uvedené budú na krajských prokuratúrach zriadené oddelenia, ktoré budú konať vo veciach podaní na príslušníkov uvedených zborov.

54. Novelou zákona o PZ bol 1. februára 2019 zriadený Úrad inšpekčnej služby, vyšetrujúci trestnú činnosť policajtov, ktorý má oproti minulosti výrazne zvýšenú mieru autonómie a nezávislosti od riadiacich štruktúr PZ a prezidenta PZ, pričom vyšetruje aj trestné veci príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže a od 1. januára 2020 aj trestné veci colníkov.

55. Úrad je osobitnou súčasťou PZ s pôsobnosťou pre celé územie SR na odhaľovanie, vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie trestných činov príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov. Úrad plní tiež v rozsahu vymedzenom ministrom vnútra SR úlohy na úseku vnútornej kontroly, finančnej kontroly, ochrany osobných údajov, vybavovania sťažností, vybavovania petícií a úlohy zodpovednej osoby podľa osobitných predpisov v pôsobnosti MV SR. Za riadenie a činnosť úradu zodpovedá jej riaditeľ, ktorý je za výkon svojej funkcie zodpovedný vláde SR. Podľa právnej úpravy vnútornú organizáciu Úradu inšpekčnej služby určuje minister vnútra SR na návrh riaditeľa Úradu inšpekčnej služby. Vyšetrovatelia Úradu inšpekčnej služby sú príslušníci PZ.

56. Súčasne, popri kreovaní Úradu inšpekčnej služby bola novelou zákona o PZ upravená procesná nezávislosť OČTK vo vyšetrovaní a skrátenom vyšetrovaní, *„viazanosťou iba ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami a v rozsahu ustanovenom TP aj pokynmi a príkazmi prokurátora a súdu“*. Týmto spôsobom došlo k upevneniu nezávislosti vyšetrovania a skráteného vyšetrovania od služobného vedenia PZ.

57. Novelou zákona o prokuratúre sa skvalitňuje dozor nad dodržiavaním zákonnosti v trestných veciach, v ktorých sú páchatelmi policajti, príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže a od 1. januára 2020 aj colníci, nakoľko ho budú vykonávať prokurátori krajských prokuratúr a druhostupňovým orgánom bude Generálna prokuratúra SR (ďalej len „GP SR“).

Otázka č. 5 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 11) a berúc na vedomie informácie poskytnuté zmluvným štátom v následnej odpovedi (CAT/C/SVK/CO/3/Add.1, ods. 12–36), žiada Výbor zmluvný štát o poskytnutie aktualizovaných informácií o:

(d) akomkoľvek ďalšom vývoji týkajúcom sa prípadov 10 členov policajného zboru, ktorí boli v prvom stupni oslobodení rozsudkom Okresného súdu Košice II 27. februára 2015 a následne 17. mája 2017 tým istým súdom, kedy oba rozsudky boli čiastočne založené na zamietnutí súdu vložiť videozáznamy o udalosti medzi dôkazy vo vzťahu k fyzickému zneužívaniu a ponížujúcemu zaobchádzaniu voči šiestim mladistvým rómskeho pôvodu v Košiciach 21. marca 2009, vrátane informácií o akýchkoľvek následných rozsudkoch;

58. Proti rozhodnutiu Okresného súdu Košice II. zo 17. mája 2017, ktorým boli oslobodení policajti obvinení zo zlého zaobchádzania s mladistvými rómskeho pôvodu v marci 2009 podal prokurátor odvolanie.

59. Na základe odvolania prokurátora bol rozsudok prvostupňového súdu uznesením Krajského súdu Košice zo 4. mája 2018 zrušený a vec bola vrátená prvostupňovému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Prokurátor následne na základe výzvy Okresného súdu Košice II. opätovne písomne navrhol na hlavnom pojednávaní doplniť dokazovanie, a to o pribratie do konania znalca z odboru na podanie znaleckého posudku a vykonať ako dôkaz obrazový a zvukový záznam na CD-R (DVD) nosiči o udalosti z 21. marca 2009 na Obvodnom oddelení PZ Košice – Juh, jeho prehratím na technickom zariadení. Predmetná trestná vec nie je doposiaľ na Okresnom súde Košice II. rozhodnutá.

Otázka č. 5 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 11) a berúc na vedomie informácie poskytnuté zmluvným štátom v následnej odpovedi (CAT/C/SVK/CO/3/Add.1, ods. 12–36), žiada Výbor zmluvný štát o poskytnutie aktualizovaných informácií:

(e) či sú prokurátori a sudcovia automaticky informovaní o všetkých prípadoch zlého zaobchádzania a mučenia v policajných väzenských zariadeniach bez ohľadu na možnú neprítomnosť viditeľných zranení;

60. Všetky oznámené prípady podozrení zo zlého zaobchádzania a mučenia v celách policajného zaistenia sú riešené v trestnom konaní, t. j. sú pod dozorom príslušného prokurátora.

61. Prokurátori sú automaticky informovaní o všetkých prípadoch zlého zaobchádzania a mučenia v policajných väzenských zariadeniach (celý policajný zaistenia) bez ohľadu na možnú neprítomnosť viditeľných zranení. Už pri zadržaní a obmedzení osobnej slobody podozrivej osoby má táto osoba právo namietať prípadné mučenie alebo zlé zaobchádzanie zo strany policajta, a to priamo do zápisnice o zadržaní a obmedzení osobnej slobody podozrivého, pričom spisový materiál aj s takouto zápisnicou musí byť predložený prokurátorovi a v prípade, ak je zo strany prokurátora daný návrh na súd na vzatie obvineného do väzby, zápisnica sa predkladá aj sudcovi pre prípravné konanie.

62. Podľa zákona o prokuratúre vykonáva dozor prokurátora nad dodržiavaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená. Pri vykonávaní dozoru je prokurátor oprávnený navštevovať uvedené zariadenia v ktoromkoľvek čase, pričom má voľný prístup do všetkých ich priestorov, nazerať do dokladov súvisiacich s pozbavením alebo obmedzením osobnej slobody, hovoriť s osobami držanými v miestach uvedených aj bez prítomnosti tretích osôb, preverovať, či rozhodnutia a opatrenia orgánov vykonávajúcich správu miest zodpovedajú zákonom a ostatným všeobecne záväzným právnym predpisom, žiadať od zamestnancov orgánov vykonávajúcich správu týchto zariadení potrebné vysvetlenia, predloženie spisov a rozhodnutí týkajúcich sa pozbavenia alebo obmedzenia osobnej slobody osôb držaných v mieste, ktorého správu tieto orgány vykonávajú.

63. Okrem uvedeného, doplňujúci preventívny mechanizmus bol zavedený aj pri nástupe obvineného do výkonu väzby alebo odsúdeného do výkonu trestu so stopami fyzického násillia alebo zranenia, ktoré zistí lekár pri vstupnej lekárskej prehliadke. Ide o mimoriadnu udalosť, o ktorej je bezodkladne a vždy vyrozumený prokurátor vykonávajúci dozor nad

výkonom väzby a výkonom trestu, miestne príslušnej okresnej prokuratúry a krajskej prokuratúry, príslušný OČTK. Obdobne sa postupuje aj v prípade, ak pri nástupe do výkonu trestu, resp. väzby, obvinený alebo odsúdený uvedie, že proti nemu malo byť zo strany policajtov použité fyzické násilie, takéto oznámenie je postúpené príslušným penitenciárnym ústavom aj na výkonné pracovisko Úradu inšpekčnej služby PZ.

64. Aplikácia vyššie uvedenej procesnej ochrany práv obvinených a odsúdených bola rozšírená od 1. januára 2014 tak, že novela zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon o výkone trestu“) rozšírila povinnosti zboru (ústavu, v ktorom odsúdený nastupuje do výkonu trestu) o povinnosť pri prijímaní do výkonu trestu poučiť odsúdeného o jeho právach a povinnostiach, dĺžke trvania jeho výkonu trestu a o možnostiach prepustenia z výkonu trestu. V súlade s tým zbor pripravil informačné letáky, ktoré sú odovzdané odsúdenému ihneď pri prijatí do výkonu trestu. Informačné letáky obsahujú informáciu aj o spôsobe uplatnenia ochrany práv zo strany odsúdených. Od 1. januára 2014 došlo rovnako k rozšíreniu dostupnosti ústavných poriadkov (ústavný poriadok je k dispozícii na mieste bežne prístupnom odsúdenému alebo sa poskytne odsúdenému na požiadanie), ktoré obsahujú presný spôsob podávania žiadostí, sťažností a podnetov prokurátorovi vykonávajúcemu dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave, resp. žiadostí, sťažností a podnetov podľa zákona, vyhlášky alebo ústavného poriadku adresovaných riaditeľovi ústavu. V oboch prípadoch sú tak aj pre oznamovateľov podozrenia na neľudské zaobchádzanie s odsúdenými k dispozícii na mieste bežne dostupnom odsúdenému umiestnené uzamykateľné schránky, ktoré sú zabezpečené proti otvoreniu nepovolanou osobou a označené nápisom „*Dozorový prokurátor*“, resp. „*Riaditeľ ústavu*“. Okrem podávania podnetov dozorovému prokurátorovi a riaditeľovi ústavu je systém ochrany práv odsúdených budovaný na absolútnom vylúčení cenzúry komunikácie s obhajcom, súdom a štátnymi orgánmi SR, ako aj medzinárodnými orgánmi a organizáciami, ktoré sú podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je SR viazaná, príslušné na prerokovanie podnetov alebo sťažností týkajúcich sa ochrany ľudských práv.

Otázka č. 5 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 11) a berúc na vedomie informácie poskytnuté zmluvným štátom v následnej odpovedi (CAT/C/SVK/CO/3/Add.1, ods. 12–36), žiada Výbor zmluvný štát o poskytnutí aktualizovaných informácií o:

(f) krokoch prijatých na zabezpečenie toho, aby boli osoby, ktoré uskutočnili obvinenia z mučenia a zlého zaobchádzania a svedkovia takýchto činov chránení pred odplátou a o akýchkoľvek krokoch na zabezpečenie toho, aby obetiam takýchto činov bola poskytnutá kompenzácia;

65. SR prijala viacero opatrení na zabezpečenie toho, aby boli osoby, ktoré uskutočnili obvinenia z mučenia a zlého zaobchádzania a svedkovia týchto činov chránení pred odplátou a taktiež, aby obetiam takýchto činov bola poskytnutá kompenzácia. Zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon o obetiach“) zaviedol do právneho poriadku SR celý súbor opatrení na ochranu poškodených alebo svedkov mučenia a zlého zaobchádzania, ako aj oznamovateľov takejto trestnej činnosti. Uvedeným zákonom bol prijatý inštitút práva na informáciu, ktorý zahŕňa právo na informácie o postupoch týkajúcich sa podania oznámenia o skutočnostiach, že bol spáchaný trestný čin a o právach a povinnostiach obete, ktorá má postavenie poškodeného v trestnom konaní v súvislosti s týmito postupmi, o subjektoch poskytujúcich pomoc obetiam, kontaktných údajoch na tieto subjekty a forme odbornej pomoci, ktorá sa jej môže poskytnúť podľa tohto zákona, o možnostiach poskytnutia nevyhnutnej zdravotnej starostlivosti, o

prístupe k právnej pomoci, o podmienkach poskytnutia ochrany v prípade hrozby nebezpečenstva ohrozenia života alebo zdravia alebo značnej škody na majetku, o opatreniach na ochranu jej záujmov, o ktoré môže požiadať, ak má bydlisko v inom členskom štáte, o postupoch domáhania sa nápravy v prípade porušenia svojich práv v trestnom konaní zo strany OČTK, o kontaktných údajoch na komunikáciu v súvislosti s vecou, v ktorej je obeťou, o postupoch súvisiacich s uplatnením nároku na náhradu škody v trestnom konaní, o postupoch mediácie v trestnom konaní, o možnosti a podmienkach náhrady trov trestného konania obete, ktorá má postavenie poškodeného a právo na ďalšie v zákone uvedené informácie.

66. Zákon o obetiach zaviedol inštitút práva na poskytnutie odbornej pomoci, ktorý zahŕňa všeobecnú odbornú pomoc obeti (poskytnutie a náležité vysvetlenie informácií, právna pomoc na uplatnenie práv obete, právna pomoc na uplatnenie práv obete, ktorá má postavenie poškodeného alebo svedka v trestnom konaní, psychologická pomoc a poradenstvo týkajúce sa rizika a predchádzania opakovanej viktimizácii) a špecializovanú odbornú pomoc obzvlášť zraniteľnej obeti (poskytovanie všeobecnej odbornej pomoci, poskytnutie krízovej psychologickej intervencie a vyhodnotenie hrozby nebezpečenstva ohrozenia života alebo zdravia).

67. Prijatím zákona o obetiach došlo k vykonaniu úplnej transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV do právneho poriadku SR. Zákom o obetiach ďalej došlo k úplnej transpozícii smernice Rady 2004/80/ES z 29. apríla 2004 o náhradách obetiam trestnej činnosti do právneho poriadku SR.

68. Ochranu osôb, ktoré uskutočnili obvinenia z mučenia a zlého zaobchádzania a svedkov týchto trestných činov zabezpečuje aj TP, ktorý obsahuje ustanovenia upravujúce oprávnenia poškodeného a uplatnenie nároku na náhradu škody. Ide o súbor oprávnení poškodeného, medzi ktoré patrí napr. právo poškodeného, ktorému hrozí nebezpečenstvo v súvislosti s pobytom obvineného alebo odsúdeného na slobode, požiadať o poskytnutie informácie o prepustení alebo úteku obvineného z väzby, o prepustení alebo úteku odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, o prerušení výkonu trestu odňatia slobody, o prepustení alebo úteku odsúdeného z výkonu ochranného liečenia zo zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti a pod. Ďalej ide o právo poškodeného na sprievod dôverníka, inštitút zaistenia nároku poškodeného, právo zúčastnenej osoby a poškodeného na zastupovanie splnomocnencom a ďalšie práva.

69. Obetiam násilných trestných činov vzniká podľa zákona o obetiach za podmienok a v rozsahu ustanovenom týmto zákonom právo na odškodnenie. V zmysle zákona o obetiach nárok na odškodnenie vzniká, ak v trestnom konaní nadobudol právoplatnosť rozsudok alebo trestný rozkaz, ktorým sa páchatel uznáva vinným zo spáchania trestného činu, ktorým bola obeti násilného trestného činu spôsobená ujma na zdraví. Podmienkou vzniku nároku na odškodnenie podľa zákona o obetiach je uplatnenie si nároku na náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku ujmy na zdraví zo strany obete násilného trestného činu v trestnom konaní. TP z titulu postavenia obete v trestnom konaní ako poškodený priznáva právo na uplatnenie si nároku na náhradu škody v zmysle § 46 ods. 1 TP. Vo vzťahu k uplatneniu si nároku na náhradu škody TP uvádza, že poškodený, ktorý má nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená trestným činom, je tiež oprávnený navrhnúť, aby súd v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť túto škodu; pričom tento návrh musí poškodený

uplatniť najneskôr do skončenia vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania. Z návrhu musí byť zrejmé, z akých dôvodov a v akej výške sa nárok na náhradu škody uplatňuje. Uvedená legislatívna úprava umožňuje dotknutej osobe žiadať o kompenzáciu pokiaľ jej bola trestným činom spôsobená ujma, okrem fyzickej aj morálna, ktorá sa spája aj s mučením, resp. zlým zaobchádzaním.

70. Za ochranu pred odplatou je možné v kontexte zákona o obetiach považovať podľa § 2 ods. 1 písm. g) tzv. opakovanú viktimizáciu, ktorou sa rozumie ujma, ktorá obeti vznikla v dôsledku pokračujúceho konania páchatel'a, ktoré spočíva v pôsobení na obeť vyhrážaním, zastrášaním, nátlakom, zneužívaním moci nad obeťou, pomsténím sa alebo inou formou s cieľom pôsobiť na fyzickú alebo psychickú integritu obeť. V tejto súvislosti má obeť v zmysle zákona o obetiach právo na ochranu pred druhotnou alebo opakovanou viktimizáciou.

71. V zmysle § 8 ods. 2 zákona o obetiach OČTK, súd a subjekt poskytujúci pomoc obetiam postupujú spôsobom, aby ich činnosť nespôsobovala obeti druhotnú viktimizáciu (t. j. ujma, ktorá obeti vznikne v dôsledku konania alebo nekonania orgánu verejnej moci, subjektu poskytujúceho pomoc obetiam, poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, znalca, tlmočníka, obhajcu alebo oznamovacích prostriedkov) a prijímajú účinné opatrenia, ktoré majú zabrániť opakovanej viktimizácii. Súčasne je príslušný orgán, v záujme ochrany pred opakovanou viktimizáciou alebo hroziacim nebezpečenstvom, oprávnený rozhodnúť o uložení osobitných opatrení podľa osobitného predpisu, ktorým je napríklad TP, podľa ktorého možno obvinenému uložiť primerané povinnosti a obmedzenia podľa § 82, ktoré zahŕňajú napríklad aj zákaz alebo obmedzenie kontaktu s určenou osobou v akejkoľvek forme. Prijatie zákona o obetiach je krokom, ktorý výrazne prispel k zabezpečeniu práv a právom chránených záujmov obetí trestných činov, vrátane poskytnutia ochrany pred možnou odplatou zo strany páchatel'a.

72. Ak je dôvodná obava, že svedok alebo jemu blízka osoba sú pre uvedenie bydliska svedka v ohrození, môže sa svedkovi povoliť, aby namiesto bydliska uviedol pracovisko alebo inú adresu, na ktorú sa mu môže doručiť predvolanie. Ak je dôvodná obava, že oznámením totožnosti, bydliska, prípadne miesta pobytu svedka je ohrozený jeho život, zdravie, telesná integrita alebo ak také nebezpečenstvo hrozí jemu blízkej osobe, môže sa svedkovi povoliť, aby neuvádzal údaje o svojej osobe. Na hlavnom pojednávaní však musí uviesť, ako sa oboznámil so skutočnosťami, o ktorých vypovedal. Materiály, ktoré umožňujú zistenie totožnosti takého svedka, sa ukladajú na prokuratúre a v konaní pred súdom u predsedu senátu. Do spisu sa zakladajú len vtedy, ak ohrozenie pominie. Aj takému svedkovi v prípade potreby možno položiť otázky o okolnostiach, ktoré sa týkajú jeho hodnovernosti, a tiež otázky týkajúce sa jeho vzťahu k obvinenému alebo poškodenému. Pred výsluchom svedka, ktorého totožnosť má zostať utajená, vykoná OČTK a súd v záujme ochrany svedka podľa potreby opatrenia, ako sú najmä zmena vzhľadu a hlasu svedka, prípadne sa vykoná jeho výsluch s využitím technických zariadení, vrátane zariadení určených na prenos zvuku a obrazu. Pri odhaľovaní zločinov, medzi ktoré patrí aj trestný čin mučenia a iného neľudského zaobchádzania, možno výnimočne použiť pri svedkovi legendu.

73. TZ v skutkovej podstate trestného činu marenia spravodlivosti ustanovuje, že kto v konaní pred súdom alebo v trestnom konaní použije násilie, hrozbu násillia alebo hrozbu inej ťažkej ujmy, aby pôsobil na sudcu, stranu trestného konania, účastníka súdneho konania, svedka, znalca, tlmočníka, prekladateľ'a alebo na OČTK, potrestá sa odňatím slobody na jeden až šesť rokov.

74. V aplikačnej praxi dohliada nad dodržiavaním týchto ustanovení aj ústavný súd, na ktorý sa môže obeť mučenia obrátiť s ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ústavy a namietat porušenie čl. 3 EDLP. Ústavný súd zabezpečí nápravu v rámci svojich právomocí v závislosti od zisteného porušenia.

Otázka č. 5 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 11) a berúc na vedomie informácie poskytnuté zmluvným štátom v následnej odpovedi (CAT/C/SVK/CO/3/Add.1, ods. 12–36), žiada Výbor zmluvný štát o poskytnutie aktualizovaných informácií o:

(g) akýchkoľvek školeniach o odborných technikách a medzinárodných normách týkajúcich sa používania sily a strelných zbraní poskytnuté osobám činným v trestnom konaní počas sledovaného obdobia a o akomkoľvek rozšírení počtu a funkcií odborníkov na rómsku políciu;

75. Od roku 2003 až po súčasnosť je Prezídium PZ realizovaný projekt policajných špecialistov. Projekt policajných špecialistov a činnosť starších referentov pre prácu v komunitách prechádzal mnohými zmenami, najmä vo vzťahu k rozširovaniu projektu z regionálnej na celoslovenskú úroveň, a to z pilotnej fázy do rutínnej činnosti zakotvenej v internom predpise PZ. Zmeny sa prejavili tak v počte starších referentov pre prácu v komunitách, ako aj v počte obvodných oddelení PZ, na ktorých sú tieto funkcie zriadené.

76. V roku 2005 bolo systemizovaných 18 miest starších referentov pre prácu v komunitách na 18 obvodných oddeleniach PZ. Počas nasledujúcich rokov sa počet tabuľkových miest postupne navyšoval, pričom v roku 2015 bolo systemizovaných celkovo 267 tabuľkových miest, v roku 2016 bolo celkovo 283 tabuľkových miest, v roku 2017 to bolo 290 tabuľkových miest. V súčasnej dobe je systemizovaných celkovo 308 tabuľkových miest na 115 obvodných oddeleniach PZ.

77. Starší referent pre prácu v komunitách plní základné úlohy podľa čl. 28 nariadenia Prezídia PZ o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície PZ. Predovšetkým samostatne riadi a organizuje činnosť týkajúcu sa usmerňovania vzájomných vzťahov medzi PZ a sociálne vylúčenou skupinou. Zároveň získava poznatky k páchanej trestnej činnosti a priestupkom, ktorých sa dopustili najmä občania zo sociálne vylúčených skupín a za týmto účelom spolupracuje s predstaviteľmi samosprávy miest, obcí, krajských úradov a okresných úradov, v pôsobnosti ktorých sa nachádzajú lokality so zvýšenou koncentráciou sociálne vylúčených osôb, kde vykonáva činnosti v oblasti právnej osvety a prevencie kriminality so zameraním na určenú cieľovú skupinu obyvateľstva, spolupracuje s terénnymi sociálnymi pracovníkmi, komunitnými centrami, mimovládnyimi organizáciami, záujmovými združeniami, právnickými osobami a fyzickými osobami, ktoré sa zaoberajú problematikou sociálne vylúčených skupín, ako aj s predstaviteľmi a lídrami zo sociálne vylúčených skupín. Všetky relevantné poznatky a skúsenosti premieta do prednáškovej, lektorskej a publikačnej činnosti.

78. Prezídium PZ uvedenej problematike venuje zvýšenú pozornosť hlavne vykonávaním kontrolnej činnosti a pravidelnými poradami starších referentov pre prácu v komunitách, na ktorých sa riešia aktuálne problémy a konkrétne situácie, ktoré nastali a vznikajú v sociálne vylúčených skupinách.

79. Stredná odborná škola PZ Košice v súčinnosti s odborom poriadkovej polície Prezídia PZ, pravidelne realizuje základný doplňujúci kurz „*Špecifika výkonu služby staršieho*

referenta pre prácu v komunitách“, pre policajtov ustanovených do funkcie starší referent pre prácu v komunitách.

Otázka č. 5 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 11) a berúc na vedomie informácie poskytnuté zmluvným štátom v následnej odpovedi (CAT/C/SVK/CO/3/Add.1, ods. 12–36), žiada Výbor zmluvný štát o poskytnutie aktualizovaných informácií o:

(h) pripomienkach zmluvného štátu k odporúčaniam predloženým zo strany verejného ochrancu práv prezidentovi Policajného zboru SR 3. marca 2015 a o tom, či sa niektoré odporúčania implementovali.

80. Predpismi MV SR, aj v súlade s viacerými odporúčaniami verejnej ochrankyne práv, bol ustanovený systémový prvok kontroly zhotovovania audiovizuálnych záznamov pri služobných zákrokoch a služobnej činnosti. V júli 2015 bol vydaný nový interný predpis MV SR o celách policajného zaistenia, ktorý zvyšuje záruku dodržiavania práv zadržaných osôb. Režim vo vyhradených priestoroch však stále nie je upravený zákonom. Otvorenou otázkou zostáva prijatie právnej úpravy, ktorá sa bude vzťahovať na monitorovanie policajných priestorov, kde sa môžu nachádzať predvedené osoby. Pretože implementácia odporúčaní verejnej ochrankyne práv vyžadovala najprv prijatie príslušných legislatívnych úprav, napríklad na úseku spracovania osobných údajov, ako aj príslušnú kumuláciu rozpočtových zdrojov, v roku 2018 bolo vyhlásené vo vestníku verejného obstarávania EÚ verejné obstarávanie kamerových systémov, vrátane individuálnych kamier, v odhadovanej hodnote 99 502 683,33 eur.

Článok 2

Otázka č. 6 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 11 (d)), a na základe získaných informácií, že v novembri 2015 oddelenie kontrolnej a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra SR ukončilo celé trestné konanie začaté v januári 2014 generálnym prokurátorom proti členom policajného zboru, ktorí sa 19. júna 2013 zúčastnili razie v rómskej osade Moldava nad Bodvou na východnom Slovensku, poskytnite prosím aktualizované informácie o tom:

(a) či boli vznesené akékoľvek následné obvinenia a začaté trestné konanie proti členom policajného zboru, ktorí sa zúčastnili na razii, ktorá viedla k zadržaniu 15 osôb, z ktorých sa s niektorými údajne veľmi zle zaobchádzalo zo strany členov policajného zboru počas ich zatýkania a následného zadržania;

(b) prečo okresný prokurátor v Prešove zamietol ako neopodstatnené sťažnosti proti rozhodnutiu policajného inšpektorátu o ukončení trestného konania proti tým členom policajného zboru, ktorí sa zúčastnili na údajných násilných raziiach a následných údajných násilných útokoch na policajných staniciach, kde boli zadržaní po razii prevedení;

81. Dňa 19. júla 2013 bola vykonaná policajná pátracia akcia v rómskej osade v Moldave nad Bodvou, na ul. Budulovská, ako aj v osade Drieňovec. Po vykonaní policajnej akcie bolo zo strany viacerých Rómov podané trestné oznámenie na spáchanie trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 TZ a iné, ktorých sa mali dopustiť na Rómoch policajti, ktorí realizovali zásah. Na základe pokynu GP SR bolo 20. januára 2014 začaté trestné stíhanie za celkovo šesť skutkov a viacero trestných činov. Prípravným konaním bolo zistené a preukázané, že síce u viacerých skutkov došlo k zraneniu Rómov, ale primeranej intenzity a následkov, vyplývajúcich z konania Rómov, ktorí bránili realizovaniu policajnej akcie. Ďalej bolo preukázané, že k spáchaniu viacerých skutkov nedošlo. Vo veci

nebolo vznesené obvinenie konkrétnym páchatelom, nakoľko na základe rozsiahleho dokazovania bolo zistené a objasnené, že pri razii polície nedošlo k spáchaniu trestných činov.

82. Po ukončení vyšetrovania vyšetrovateľ PZ rozhodol 23. novembra 2015 o zastavení trestného stíhania u časti skutkov z dôvodu, že sa nestali skutky, pre ktoré sa viedlo trestné stíhanie a u časti skutkov z dôvodu, že skutky neboli trestnými činmi a nebol dôvod na postúpenie veci. Vyšetrovateľ PZ vydal 22. marca 2016 ďalšie rozhodnutie o zastavení trestného stíhania u zvyšných dvoch skutkov, nakoľko sa tieto nestali a z dôvodu, že jeden skutok v časti nebol trestným činom a nebol dôvod na postúpenie veci.

83. Zákonnosť postupu a rozhodovania OČTK bola na základe ústavnej sťažnosti ôsmych sťažovateľov a jednej sťažovateľky predmetom preskúmania ústavným súdom. Sťažovatelia pred ústavným súdom namietali porušenie zákazu ponižujúceho zaobchádzania podľa čl. 3 EDLP, porušenie práva na súkromie vstupom do obydlija podľa čl. 8 EDLP, porušenie práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 EDLP a porušenie zákazu diskriminácie podľa čl. 14 EDLP. Ústavný súd sa podrobne zaoberal všetkými námietkami a nakoniec 1. augusta 2017 na neverejnom zasadnutí rozhodol o sťažnosti tak, že ju uznesením (sp. zn. III. ÚS 464/2017-52) zamietol.

84. Niektorí sťažovatelia podali v súvislosti so zásahom občianskoprávnou žalobu podľa Občianskeho zákonníka, ktorou sa domáhajú náhrady nemajetkovej ujmy v súvislosti s policajnou akciou.

85. Sťažovatelia sa tiež obrátili na ESLP, ktorý sťažnosť oznámil vláde SR 17. septembra 2018. Vo veci bolo predložené stanovisko vlády SR, ako aj intervencie tretích strán. Konanie pred ESLP stále prebieha.

Otázka č. 6 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 11 (d)), a na základe získaných informácií, že v novembri 2015 oddelenie kontrolnej a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra SR ukončilo celé trestné konanie začaté v januári 2014 generálnym prokurátorom proti členom policajného zboru, ktorí sa 19. júna 2013 zúčastnili razie v rómskej osade Moldava nad Bodvou na východnom Slovensku, poskytnite prosím aktualizované informácie o tom:

(c) prečo boli osoby, ktoré boli obeťami incidentu v Moldave nad Bodvou, nedávno vypočuté bez toho, aby boli obvinené zo spáchania trestného činu, ako súčasť trestného konania začatého v súvislosti s ich údajnou falošnou výpoveďou proti predtým vyšetrovaným členom policajného zboru a či to môže predstavovať odvetu a zastrašovanie osôb, ktoré hlásia prípady zlého zaobchádzania zo strany polície.

86. Počas vyšetrovania akcie sa objavilo veľmi veľa nezrovnalostí, nepravdivých výpovedí, a to aj osôb, ktoré boli vypočuté v postavení poškodených alebo svedkov, falošných dôkazov. Z dôkazov zadovážených v prípravnom konaní vyplynulo podozrenie, že výpovede boli zjednocované a koordinované za určitým účelom, že malo dôjsť k spáchaniu trestných činov krivého obvinenia voči policajtom. S týmito závermi sa neskôr stotožnil aj ústavný súd, ktorý riešil ústavné sťažnosti osôb, ktoré boli v pôvodnej trestnej veci v postavení poškodených. Vyšetrovatelia sú v takejto situácii povinní vždy začať zo svojej úradnej moci trestné stíhanie pre podozrenie zo spáchania trestného činu krivého obvinenie za účelom zistenia, či tieto výpovede a dôkazy neboli poskytnuté s úmyslom privodiť niektorým osobám trestné stíhanie. Úmysel je pri trestnom čine krivej výpovede však potrebné orgánmi

činnými v trestnom konaní dokázať a v prípade nepreukázania úmyslu osobám stíhaným pre tento trestný čin nehrozí žiadne odsúdenie. O tom, či osoba spáchala trestný čin krivého obvinenia však rozhoduje jedine súd. Pre nezrovnalosti vo výpovediach spôsobených neúmyselne nemôžu byť odsúdené takéto osoby, ako aj z toho dôvodu, že dotknuté osoby si nevybavovali priebeh udalostí s takou presnosťou, ako sa naozaj stali. Trestné stíhanie uvedených osôb nepredstavuje odvetu a zastrašovanie osôb, ktoré hlásia prípady zlého zaobchádzania zo strany polície. Obvinení sú trestne stíhaní na základe dôkazov, z ktorých vyplynulo, že ich podstatné tvrdenia o trestnej činnosti policajtov sa nemali zakladať na pravde, že mali krivo obviňovať iné osoby. Ich trestné stíhanie nemôže byť vnímané ako účinná odvrata polície aj z dôvodu, že dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní vykonáva nezávislý prokurátor a o prípadnom odsúdení rozhoduje nezávislý súd. Obvinení majú právo vyčerpať všetky dostupné a účinné prostriedky nápravy v trestnom konaní, ako aj sťažnosť na ústavný súd podľa čl. 127 ústavy. Konanie však ešte stále prebieha na vnútroštátnej úrovni.

Podrobnejšia informácia v Prílohe, bod C.

Článok 2

Otázka č. 7 – Poskytnite prosím informácie o vyšetrowaní zo strany oddelenia kontrolnej a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra SR, ohlásenej prezidentom Policajného zboru SR Tiborom Gašparom, týkajúce sa údajných bezohľadných násilných činov proti Rómom zo strany polície v Zborove 16. apríla 2017, ktoré natočil svedok a boli ohlásené v máji 2017, čo viedlo k tomu, že 5-ročný chlapec, 40-ročný muž s chorobou srdca a staršia žena so zdravotným postihnutím údajne potrebovali lekársku pomoc a sanitke bol dočasne zablokovaný prístup do obytnej časti.

87. Dňa 16. apríla 2017 vykonala polícia v rómskej osade Zborov policajnú akciu, a to v dôsledku skutočnosti, že v osade došlo k hromadnému narušeniu občianskeho spolunažívania medzi dvomi skupinami podnapitých Rómov, vyzbrojených palicami a inými predmetmi, ktorí sa pôvodne bili medzi sebou. Po príchode polície na miesto zásahu, bijúci sa Rómovia nerešpektovali výzvu polície, aby upustili od páchania protiprávneho konania a následne musela polícia zasiahnuť a prekaziť páchanie protiprávneho konania. Vo veci bolo podané trestné oznámenie, na základe ktorého bolo vyšetrovateľom PZ 25. mája 2017 začaté trestné stíhanie za trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 TZ. Prípravným konaním bolo zistené, že policajný zásah bol zákonný, nakoľko k nemu došlo v dôsledku hromadnej bitky medzi dvomi skupinami podnapitých Rómov, vyzbrojených palicami a inými predmetmi, ktorí následne ohrozovali aj policajtov. Vo veci prebehlo rozsiahle dokazovanie, okrem iného bol zadovážený aj obrazový záznam o záverečnej časti policajného zákroku, pričom bolo zistené, že intenzita zásahu polície, ako aj samotné prevedenie zásahu bolo primerané závažnosti vzniknutej situácie a zo strany polície nebola zistená brutalita. U Rómov neboli objektivizované žiadne zranenia spôsobené zasahujúcimi policajtmi. Preto vyšetrovateľ PZ vydal 15. februára 2018 rozhodnutie o zastavení trestného stíhania, nakoľko skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci

88. Proti uzneseniu vyšetrovateľa PZ podal splnomocnený zástupca poškodených písomnú sťažnosť, ktorú prokurátor Krajskej prokuratúry Prešov svojim uznesením z 24. apríla 2018, podľa § 193 ods. 1 písm. c) TP, ako nedôvodnú zamietol. Uznesenie vyšetrovateľa PZ nadobudlo právoplatnosť 24. apríla 2018.

89. OČTK pri vyšetrowaní v plnej miere rešpektujú a aplikujú posilnené práva poškodených, ktoré vyplývajú zo zákona o obetiach.

Článok 2

Nedobrovoľná sterilizácia rómskych žien

Otázka č. 8 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 12), uveďte prosím informácie o tom:

(a) či zmluvný štát uznal zodpovednosť za minulé postupy nedobrovoľnej sterilizácie rómskych žien podľa rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva z roku 2012;

90. Komisar vo svojom odporúčaní SR, týkajúcom sa sterilizácií žien na Slovensku (CommDH(2003)12) uviedol, že sterilizačná prax sa nejaví ako organizovaná štátom. Taktiež, že nie iba etnická príslušnosť, ale aj pacientov sociálny status a majetnosť mali vplyv na to, ako sa s pacientkami zaobchádzalo v zdravotnom systéme, a že nie iba rómske ženy boli podrobované sterilizácii bez náležitého súhlasu. Vo svojej ďalšej správe z 29. marca 2006 (CommDH(2006)5) komisar uvádza, že tvrdenia o násilných a nútených sterilizáciách žien rómskeho pôvodu na Slovensku boli posudzované ako možné závažné porušenie ľudských práv, a preto boli vládou SR brané veľmi vážne. Značné úsilie bolo vynaložené na ich dôkladné preskúmanie. Nad rámec trestného vyšetrovania bola zriadená odborná lekárska inšpekcia z inštitúcií poskytujúcich zdravotnú starostlivosť a bol vyžiadaný znalecký posudok Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Nebolo preukázané, že vláda SR podporovala organizovanú diskriminačnú sterilizačnú politiku. Vláda SR prijala legislatívne a praktické opatrenia za účelom odstránenia administratívnych nedostatkov zistených počas vyšetrovania a za účelom predchádzania podobným situáciám v budúcnosti. Komisar v záveroch svojej správy nepožadoval ďalšie vyšetrovanie zo strany SR.

91. K podobným záverom dospel aj ESLP, ktorý nepotvrdil závažné obvinenia o organizovanej politike sterilizácií rómskych žien na Slovensku, keď pri posudzovaní námietky sťažovateľiek podľa čl. 14 EDLP zakazujúceho diskrimináciu poznamenal, že dostupné informácie dostatočne nepreukazovali, že by lekári postupovali pri výkone sterilizácií v zlej viere, že správanie zdravotného personálu bolo úmyselne rasovo motivované, alebo že sterilizácia v skutočnosti bola súčasťou všeobecnejšej organizovanej politiky. K záveru o porušení čl. 3 EDLP v jeho procesnej časti dospel ESLP len v prípade I. G., M. K. a R. H. proti SR, a to pod vplyvom konkrétnych skutkových okolností prípadu, keď konštatoval, že spôsob, akým v prípade konali vnútroštátne orgány, nebol zlučiteľný s požiadavkou promptnosti a primeranej rýchlosti.

92. Na základe uvedeného možno konštatovať, že ani ESLP nepotvrdil závažné obvinenia o organizovanej politike sterilizácií rómskych žien na Slovensku pre ich etnický pôvod vznesené zo strany právnych zástupkýň sťažovateľiek. Zároveň nekonštatoval v prípadoch N.B. proti SR a V.C. proti SR porušenie procesnej časti čl. 3 EDLP zaručujúceho právo na účinné vyšetrovanie. Ani v jednom z prípadov, ktoré ESLP posudzoval nedospel k záveru o porušení práva podľa čl. 13 EDLP na účinný prostriedok nápravy.

93. ESLP však konštatoval porušenie práva sťažovateľiek na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním a tiež práva na ochranu súkromného a rodinného života a priznal im finančné zadostučinenie. ESLP pri svojich záveroch identifikoval nedostatky v tom čase platnej právnej úpravy týkajúcej sa informovaného súhlasu a pri výkone sterilizácií. Nedostatky v tom čase platnej právnej úpravy týkajúcej sa informovaného súhlasu pri výkone sterilizácií, na ktoré už v minulosti poukázali vnútroštátni znalci a medzinárodné orgány, viedli v roku 2004 k prijatiu novej právnej úpravy, zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene

a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o zdravotnej starostlivosti“). Týmto sa s účinnosťou od 1. januára 2005 zosúladiť práva pacientov s medzinárodnými štandardmi, čím sa zabráňuje vzniku podobných situácií do budúcnosti.

94. V súvislosti s výkonom rozsudkov ESĽP boli na vnútroštátnej úrovni prijaté aj ďalšie všeobecné opatrenia ako publikácia rozsudkov v Justičnej revue, zaslanie rozsudkov predsedníčke ústavného súdu a predsedom všetkých okresných a krajských súdov za účelom oboznámenia sudcov daných súdov s jeho znením. S obsahom rozsudkov oboznámila zástupkyňa SR pred ESĽP sudcov a prokurátorov aj prostredníctvom vzdelávacích aktivít. Vzhľadom na to, že zmena legislatívy bola vykonaná už pred vyhlásením predmetných rozsudkov, Výbor ministrov Rady Európy považoval uvedené opatrenia za dostatočné a sledovanie výkonu týchto prípadov uzavrel 2. apríla 2014 rezolúciou Rady Európy CM/ResDH(2014)43.

95. Súd SR zohľadňuje vo svojej rozhodovacej činnosti dotknuté rozsudky ESĽP, pričom osobám v analogickej situácii ako boli sťažovateľky pred ESĽP sa tak podarilo dosiahnuť spravodlivosť aj na vnútroštátnych súdoch. Vnútroštátne súdy v predmetných rozsudkoch priamo odkazujú na rozhodnutia ESĽP. Ako príklad možno uviesť rozsudok Okresného súdu Košice II., sp. zn. 43C/54/2011-814, ktorý v odôvodnení odkázal *inter alia* na rozhodnutie ESĽP vo veci V.C. proti SR. Išlo o prípad nezákonnej sterilizácie vykonanej v roku 1999, v ktorom súd priznal poškodenej rómskej žene požadovanú nemajetkovú ujmu v plnej výške.

96. Jedným z legislatívnych opatrení na predchádzanie takýchto neželaných prípadov do budúcnosti bolo doplnenie TZ v roku 2005 o trestný čin nezákonnej sterilizácie (§ 159 ods. 2) kde je stanovená trestná sadzba dva až osem rokov odňatia slobody. Poškodený má v trestnom konaní proti obvinenému nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená trestným činom. Je tiež oprávnený navrhnúť, aby súd v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť túto škodu.

Otázka č. 8 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 12), uveďte prosím informácie o tom:

(b) či zmluvný štát zriadil nezávislý orgán na prešetrenie sterilizácie bez informovaného súhlasu a na poskytnutie spravodlivej a primeranej nápravy, vrátane finančnej a inej náhrady škody obetiam nedobrovoľnej sterilizácie bez ohľadu na dva prípady, v ktorých bola náhrada udelená;

97. Vzhľadom na vyššie uvedené závery ESĽP, uvedené v rozsudkoch týkajúcich sa prípadov sterilizácií rómskych žien, skutočnosť, že Výbor ministrov Rady Európy považoval štátom uskutočnené opatrenia za postačujúce a sledovanie výroku týchto rozsudkov uzavrel záverečnou rezolúciou, ako aj fakt, že obdobné prípady sa po prijatí zmien legislatívneho a nelegislatívneho charakteru neopakujú, zriadenie nezávislého orgánu na prešetrenie sterilizácií sa v súčasnosti nejaví ako potrebné.

98. V prípadoch, v ktorých nedošlo k úmyselnému porušeniu práva na život alebo fyzickú integritu, pozitívna povinnosť obsiahnutá v čl. 2 EDĽP vytvoriť účinný súdny systém nevyžaduje nevyhnutne vo všetkých prípadoch prostriedok trestnej povahy. V špecifickom kontexte nebanlivostných konaní lekárov môže byť takáto povinnosť splnená napríklad aj vtedy, keď príslušný právny systém ponúka poškodeným jednotlivcom občianskoprávne prostriedky, ktoré samostatne alebo v spojení s trestnoprávnymi prostriedkami umožnia, aby

došlo k vyvodu zodpovednosti príslušných lekárov a prípadne k dosiahnutiu primeranej občianskoprávnej nápravy. V prípadoch sterilizácií žien na Slovensku mali sťažovateľky možnosť trestného konania, nie všetky však túto možnosť využili a domáhali sa potom nápravy iba občianskoprávnou cestou (konkrétne prípad V. C. proti SR). Pokiaľ ide o občianskoprávne prostriedky nápravy, občianskoprávnu žalobu ESLP považoval za účinný prostriedok nápravy a nestotožnil sa v tomto ohľade so vznesenými námietkami sťažovateľiek o absencii účinného prostriedku nápravy, naopak dospel k záveru o neporušení čl. 13 EDLP v spojení s čl. 3, 8 a 12 EDLP.

99. Po vyhlásení spomínaných rozsudkov ESLP vnútroštátne súdy zohľadnili vo svojej rozhodovacej činnosti závery ESLP a osoby v analogickej situácii dosiahli adekvátne odškodnenie na vnútroštátnej úrovni. Ako príklad možno uviesť rozsudok Okresného súdu Košice II. sp. zn. 43C/54/2011, ktorý v odôvodnení *inter alia* odkázal na rozhodnutie ESLP vo veci V.C. proti SR. Išlo o prípad nezákonnej sterilizácie vykonanej v roku 1999, v ktorom súd priznal poškodenej rómskej žene požadovanú nemajetkovú ujmu v plnej výške.

Otázka č. 8 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 12), uveďte prosím informácie o tom:

(c) či zmluvný štát prijal jednotné normy týkajúce sa získania slobodného a informovaného súhlasu v prípadoch sterilizácie a či monitoruje implementáciu legislatívy zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti o informovanom súhlase v prípadoch sterilizácie a zabezpečuje, aby sa uplatnili primerané sankcie v prípade akéhokoľvek porušenia;

100. Inštitút informovaného súhlasu je zriadený § 6 zákona o zdravotnej starostlivosti, ktorý vo všeobecnej rovine hovorí, že povinnosťou ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka je informovať o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, ako aj poskytnúť poučenie zrozumiteľne, ohľaduplne, bez nátlaku a s možnosťou a dostatočným časom slobodne sa rozhodnúť pre informovaný súhlas a primeranej rozumovej a vôľovej vyspelosti a zdravotnému stavu osoby, ktorú má poučiť.

Podrobnejšia informácia je uvedená v prílohe, bod D.

Otázka č. 8 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 12), uveďte prosím informácie o tom:

(d) či zdravotnícky personál, ktorý vykonal sterilizáciu bez slobodného, úplného a informovaného súhlasu, bol trestne zodpovedný, stíhaný a potrestaný, ako aj počet a výsledok takýchto prípadov;

101. Ministerstvo zdravotníctva SR (ďalej len „MZ SR“) zriadilo v roku 2003 skupinu znalcov, ktorej cieľom bolo zistenie skutkového stavu nezákonných sterilizácií na území SR. Správa o výsledkoch kontrolnej skupiny v súvislosti s nezákonnými sterilizáciami na území SR bola predložená Výboru Národnej rady SR pre ľudské práva a národnostné menšiny. Za ostatné obdobie nie je v SR registrovaný žiadny trestný čin nezákonnej sterilizácie spáchaný zdravotníckym personálom, ktorý by vykonal sterilizáciu bez slobodného, úplného a informovaného súhlasu.

Otázka č. 8 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 12), uveďte prosím informácie o tom:

(e) či zdravotnícky personál absolvoval školenie o vhodných prostriedkoch na získanie slobodného a informovaného súhlasu zo strany žien podstupujúcich sterilizáciu;

102. Vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov v problematike reprodukčného zdravia a sexuálnej výchovy, vrátane sterilizácií a iných antikoncepčných metód, ako aj so zameraním na právne aspekty poskytovania zdravotnej starostlivosti s prihliadnutím na potrebu získavania informovaného súhlasu a poučenia o ňom, je obsiahnuté v príslušných študijných programoch pre zdravotnícke povolanie lekár, sestra, pôrodná asistentka, praktická sestra, v rámci pregraduálneho, ako aj postgraduálneho a sústavného vzdelávania. Každý zdravotnícky pracovník má povinnosť zo zákona dodržiavať Etický kódex podľa zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

103. Dňa 17. januára 2019 boli vládou SR schválené Aktualizované akčné plány Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2019 – 2020 pre päť prioritných oblastí – vzdelávanie, zamestnanosť, zdravie, bývanie a finančné začlenenie. Materiál pripravený Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity je doplnením existujúcej rámcovej stratégie, ktorá bola schválená v roku 2012 a predstavuje základný východiskový dokument pre integráciu Rómov. Prijaté akčné plány rozpracovávajú strategické východiská v tejto téme a reagujú aj na programové vyhlásenie vlády SR. Ide o v poradí druhú aktualizáciu tohto dokumentu, ktorý vyprší v roku 2020. Očakáva sa potom jeho náhrada ďalším rámcovým dokumentom. Materiál obsahuje 26 cieľov, rozdelených podľa piatich tematických oblastí. Obsahuje 52 konkrétnych opatrení a 93 detailných aktivít. Akčné plány rátajú s celkovou investíciou 215 miliónov eur na nasledujúce dva roky v oblastiach vzdelávania, zamestnanosti, bývania, zdravia a finančnej gramotnosti. Treba však dodať, že zväčša ide o pokračovanie už existujúcich programov a nie o úplne nové záväzky.

104. Splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity Ábel Ravasz vyzdvihol niekoľko z najdôležitejších priorít nových akčných plánov. Konkrétne v oblasti zdravia je jednou z hlavných priorít prístup k pitnej vode (aj formou investičného projektu) a práca asistentov zdravia. Náplňou práce asistenta zdravia v rómskych komunitách je napríklad zabezpečovanie šírenia elementárnej zdravotnej osvetu v rómskej komunite, zabezpečovanie komunikácie medzi obyvateľmi rómskych osídlení a lekármi, zdravotnými sestrami, prípadne pôrodnými asistentkami, verejnými zdravotníkmi, podporovanie prístupu komunity k zdravotnej starostlivosti, zabezpečovanie informácie o prevencii, poskytovaní zdravotnej starostlivosti a zdravotného poistenia a o právach pacienta a poistenca alebo podporovanie zvyšovania zodpovednosti členov komunity za vlastné zdravie.

Otázka č. 8 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 12), uveďte prosím informácie o tom:

(f) či písomnosti týkajúce sa sterilizácie, vrátane právne záväzného nariadenia prijatého Ministerstvom zdravotníctva SR v roku 2014, ktoré obsahuje šablóny na získanie informovaného súhlasu pri vykonávaní sterilizácií, boli preložené do rómskeho jazyka a iných relevantných jazykov.

105. V rámci zlepšovania prístupu k zdravotnej starostlivosti u marginalizovaných rómskych žien na gynekologicko-pôrodných oddeleniach, rezort zdravotníctva, v spolupráci so splnomocnencom vlády SR pre rómske komunity zaviedol, prostredníctvom pilotného projektu Zdravé komunity, pracovné pozície asistentov osvetu zdravia v nemocniciach (a teda na gynekologicko-pôrodných oddeleniach). Bližšie informácie o projekte Zdravé komunity v prílohe E. Asistenti osvetu zdravia sú všetci zamestnanci z radov rómskeho obyvateľstva, ktorí sú kontinuálne vzdelávaní v oblasti asistencie zdravotnej

starostlivosti, ako aj reprodukčného zdravia. Predstavujú kľúčový element v prípade odstraňovania sociálnych bariér pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti pre rómske menšiny. Asistenti osvedy zdravia identifikujú a prepájajú špeciálne potreby rómskych žien na jednej strane a požiadavky zdravotníckych pracovníkov na druhej strane so zreteľom na interkultúrny prístup. Týmto spôsobom bude možné monitorovať prípadné znaky segregácie rómskych žien pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Týmto spôsobom je monitorovaný rovnaký a nediskriminačný prístup ku poskytovaniu zdravotnej starostlivosti.

106. Podmienky a výkon sterilizácie sú v SR legislatívne podrobne upravené. Bola prijatá vyhláška č. 56/2014 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o poučení, ktoré predchádza informovanému súhlasu pred vykonaním sterilizácie osoby a vzory informovaného súhlasu pred vykonaním sterilizácie osoby v štátnom jazyku a v jazykoch národnostných menšín. V prípade, ak dôjde k porušeniu základných ľudských práv a slobôd, existuje v SR účinný mechanizmus na ich ochranu prostredníctvom nezávislého súdnictva.

Článok 2

Domáce násilie

Otázka č. 9 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 14), uveďte prosím informácie o:

(a) opatreniach prijatých na definovanie a uvedenie domáceho násillia, vrátane sexuálneho násillia a manželského znásillnenia ako konkrétnych trestných činov v Trestnom zákone s primeranými sankciami;

107. Napriek tomu, že TZ nepozná skutkovú podstatu trestného činu domáceho násillia, je domáce násillie postihované v rámci trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 TZ, ktorý zahŕňa spôsobenie fyzického i psychického utrpenia. Pri trestnom čine znásillnenia podľa § 199 TZ a trestnom čine sexuálneho násillia podľa § 200 TZ, ak je hmotným predmetom útoku chránená osoba – teda aj blízka osoba, páchatel' naplní priamo kvalifikovanú skutkovú podstatu týchto trestných činov a je možné mu uložiť vyššiu trestnú sadzbu. Vychádzajúc zo znenia § 200 ods. 2 písm. b) TZ páchatel', ktorý násillím alebo hrozbou bezprostredného násillia donúti osobu k orálnemu, análnemu styku alebo k iným sexuálnym praktikám alebo kto na taký čin zneužije jej bezbrannosť potrestá sa odňatím slobody na sedem až pätnásť rokov. Obdobný koncept je zavedený aj pri trestnom čine znásillnenia upraveného v ustanovení § 199 TZ. Vychádzajúc z § 199 ods. 2 písm. b) kto násillím alebo hrozbou bezprostredného násillia donúti ženu, ktorá je jeho blízkou osobou, k súložu alebo kto na taký čin zneužije jej bezbrannosť, potrestá sa odňatím slobody na sedem až pätnásť rokov.

108. Definícia pojmu „*trestný čin domáceho násillia*“, sa zaviedla prijatím zákona o obetiach, konkrétne ustanovením § 2 ods. 1 písm. e), v zmysle ktorého sa trestným činom domáceho násillia rozumie trestný čin spáchaný násillím alebo hrozbou násillia na príbuznom v priamom rade, osvojiteľovi, osvojencovi, súrodencovi, manželovi, bývalom manželovi, druhovi, bývalom druhovi, rodičovi spoločného dieťaťa alebo inej osobe, ktorá s páchatel'om žije alebo žila v spoločnej domácnosti.

109. Ďalšou významnou zmenou je novela zákona o PZ, kde došlo k predĺženiu lehoty vykázania násillnej osoby zo spoločného obydlia zo súčasných 48 hodín na 10 dní, pričom vykázanie násillnej osoby obsahuje aj zákaz priblíženia k ohrozenej osobe na 10 metrov. Ak ohrozená osoba počas vykázania zo spoločného obydlia podá súdu návrh na nariadenie

neodkladného opatrenia, vykázanie zo spoločného obydlija sa predlžuje až do nadobudnutia vykonateľnosti rozhodnutia súdu o tomto návrhu. Do TP boli zapracované nové normy vytvárajúce garancie procesných práv poškodených v trestnom konaní s ohľadom na posilnenie ich postavenia a ochrany, vrátane napríklad obmedzenia využitia konfrontácie v prípadoch týrania blízkej a zverenej osoby.

110. Sexuálne násilie je definované ako špecifický trestný čin podľa § 200 TZ. Trestný čin znásilnenia je definovaný ako špecifický trestný čin podľa § 199 TZ, pričom tento oddiel sa vzťahuje aj na trestný čin manželského znásilnenia. Manželské znásilnenie sa považuje za trestný čin podľa slovenského právneho poriadku, ktorý je trestný podľa § 199 TZ.

111. TZ zakotvil v roku 2011 skutkovú podstatu trestného činu nebezpečného prenasledovania podľa § 360a na potrestanie „stalkingu“: *„Kto iného dlhodobo prenasleduje takým spôsobom, že to môže vzbudiť dôvodnú obavu o jeho život alebo zdravie, život alebo zdravie jemu blízkej osoby alebo podstatným spôsobom zhoršiť kvalitu jeho života.“* Podrobnejšia informácia je uvedená v Prílohe, bod F.

Otázka č. 9 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 14), uveďte prosím informácie o:

(b) krokoch prijatých na zabezpečenie účinnej implementácie národného Akčného plánu na predchádzanie a odstránenie násilia páchaného na ženách za obdobie 2014 – 2019 a o tom či boli vykonané pravidelné hodnotenia týkajúce sa jeho pokroku;

112. V snahe začať riešiť problematiku komplexne a systematicky prijala vláda SR Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2014 – 2019 (ďalej len „NAP“), ktorého cieľom je vytvoriť, implementovať a koordinovať komplexnú celoštátnu politiku pre oblasť prevencie a eliminácie násilia na ženách. NAP pripravuje systémové ukotvenie riešenia inštitucionálnej podpory obetiam násilia páchaného na ženách a domáceho násilia.

113. Realizačné oblasti akčného plánu zahŕňajú – posilnenie právneho a strategického rámca, poskytovanie pomoci a dostupné podporné služby, metodiky a štandardy, vzdelávanie pomáhajúcich profesií, primárna prevencia, monitoring a výskum a násilie voči ženám na pracovisku. Akčný plán taktiež ustanovuje 63 konkrétnych úloh, spolu so zodpovedným orgánom, zdrojom financovania, indikátormi a termínmi plnenia.

114. Priebežné hodnotenie plnenia NAP-u bolo vykonané v roku 2016, kde sa konštatuje, že vďaka priebežnému plneniu úloh NAP dochádza k nespornému posunu v problematike prevencie a eliminácie násilia na ženách a v ostatných dvoch rokoch sa začína dariť nielen koordinované zabezpečenie pomoci ženám zažívajúcim násilie, ale i systematická primárna prevencia, teda predchádzanie násiliu.

Podrobnejšia informácia k implementácii NAP je uvedená v prílohe, bod G.

Otázka č. 9 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 14), uveďte prosím informácie o:

(c) či bol pre obete domáceho násilia zavedený účinný a nezávislý mechanizmus sťažností;

115. TP umožňuje postupy, v rámci ktorých majú obete domáceho násilia právo podať trestné oznámenie, rovnako aj sťažnosť proti uzneseniu policajta alebo prokurátora vydaného

podľa § 197 ods. 1 a 2, ktorým sa rozhodlo o podanom trestnom oznámení. V zmysle TP obeť disponuje opravným prostriedkom, ktorým je sťažnosť a ktorou môže napadnúť každé uznesenie policajta okrem uznesenia o začatí trestného stíhania. Trestné stíhanie pre trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby nie je podmienený súhlasom poškodeného. Uvedené má za následok elimináciu rizika, že by poškodený, ktorého súhlas je potrebný na účely trestného stíhania, bol určitým spôsobom ovplyvňovaný zo strany páchatel'a za účelom odvolania takéhoto súhlasu, čo by malo za následok nemožnosť pokračovať v trestnom stíhaní.

116. Dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vykonáva v zmysle TP prokurátor. Pri výkone dozoru je prokurátor oprávnený:

- a) dávať záväzné pokyny na postup podľa § 197, vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie trestných činov a určovať lehoty na ich vybavenie; také pokyny sú súčasťou spisu,
- b) vyžadovať od policajta spisy, dokumenty, materiály a správy o stave konania vo veciach, v ktorých bolo začaté trestné stíhanie, na zistenie, či policajt včas začal trestné stíhanie a riadne v ňom postupuje,
- c) zúčastniť sa na vykonávaní úkonov policajta, osobne vykonať jednotlivý úkon alebo aj celé vyšetrovanie, alebo skrátené vyšetrovanie a vydať rozhodnutie v ktorejkoľvek veci; pritom postupuje podľa tohto zákona; proti takémuto rozhodnutiu prokurátora je prípustná sťažnosť rovnako ako proti rozhodnutiu policajta,
- d) vrátiť vec policajtovi na doplnenie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania s pokynmi a určovať lehotu na ich doplnenie; o vrátení veci upovedomí obvineného a poškodeného,
- e) zrušiť nezákonné alebo neopodstatnené rozhodnutia policajta, ktoré môže nahradiť vlastnými rozhodnutiami; pri uznesení o zastavení trestného stíhania, prerušení trestného stíhania alebo o postúpení veci to môže urobiť do 30 dní od ich doručenia; ak rozhodnutie policajta nahradil vlastným rozhodnutím inak, než na podklade sťažnosti oprávnenej osoby, proti jeho rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, rovnako ako proti rozhodnutiu policajta,
- f) odňať vec policajtovi a prikázať ju inému, a to aj miestne nepríslušnému policajtovi, alebo urobiť opatrenie, aby vec bola prikázaná inému policajtovi alebo policajtom,
- g) nariadiť, aby sa vo veciach uvedených v § 202 konalo vyšetrovanie.

117. Poškodený má právo obrátiť sa na prokurátora so žiadosťou o preskúmanie postupu policajta a tiež podávať sťažnosti voči tým rozhodnutiam OČTK, ktoré sa mu ako oprávnenej osobe v zmysle TP doručujú. Vyššie uvedenú legislatívnu úpravu považujeme za postačujúcu z hľadiska zabezpečenia, že o sťažnostiach v trestnom konaní podaných obet'ami, rozhoduje nezávislý orgán.

118. Poškodený sa zároveň môže obrátiť s ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ústavy na ústavný súd a namietat porušenie hmotnoprávnych alebo procesnoprávnych aspektov čl. 2, 3 alebo 8 EDLP. Ústavný súd zabezpečí nápravu v rámci svojich právomocí v závislosti od zisteného porušenia (prikázanie konať ďalej vo veci bez prieťahov, zrušenie uznesenia o zastavení trestného stíhania, priznanie primeraného finančného odškodnenia za zistené porušenie, atď.)

Otázka č. 9 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 14), uveďte prosím informácie o:

(d) či sú všetky obvinenia z domáceho násillia, vrátane sexuálneho násillia, manželského znásillnenia a násillia páchaného na deťoch zaznamenané políciou a okamžite, nestranne

a účinne vyšetrované a páchatelia stíhaní a potrestaní, spolu s informáciami o počte prípadov a vyhlásených rozsudkov;

119. Všetky prijaté oznámenia týkajúce sa domáceho násillia, resp. násillia páchaného na deťoch, ktoré sú zaznamenané PZ, sú bezodkladne, nestranne a účinne vyšetrované, pričom PZ vykonáva všetky potrebné úkony, aby bol zistený skutkový stav veci a páchatelia týchto skutkov obvinení a spravodlivo potrestaní. Dozor nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní vykonávajú prokurátori. Polícia a prokuratúra uvedenej trestnej činnosti venuje zvýšenú pozornosť. Ústavnosť ich postupu hodnotí ústavný súd na základe ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, na ktorý sa môžu obrátiť poškodení. Prokurátori a sudcovia sú pravidelne školení o judikatúre ESLP a z nej vyplývajúcich pozitívnych záväzkoch štátu na poli domáceho násillia.

Otázka č. 9 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 14), uveďte prosím informácie o:

(e) krokoch na zabezpečenie toho, aby mali obe domáceho násillia primeraný prístup k ochrane a pomoci, vrátane súdnych príkazov; nediskriminačný prístup k lekárskej starostlivosti, vrátane starostlivosti o reprodukčné zdravie; právne služby, vrátane poradenstva; a bezpečné a adekvátne financovanie útočísk, ako aj prístup ku kompenzácií, vrátane rehabilitácie.

120. OČTK sú povinné poskytnúť obeti pri prvom kontakte informácie o postupoch týkajúcich sa podania trestného oznámenia, o právach a povinnostiach obete, ktorá má postavenie poškodeného v trestnom konaní v súvislosti s týmito postupmi, o subjektoch poskytujúcich pomoc obetiam, kontaktných údajoch na tieto subjekty a forme odbornej pomoci, ktorá sa jej môže poskytnúť. Ďalej ju informujú o možnostiach poskytnutia nevyhnutnej zdravotnej starostlivosti, prístupe k právnej pomoci, podmienkach poskytnutia ochrany v prípade hrozby nebezpečenstva ohrozenia života alebo zdravia alebo značnej škody na majetku, práve na tlmočenie a preklad, o opatreniach na ochranu jej záujmov, o ktoré môže požiadať, ak má bydlisko v inom členskom štáte a postupoch domáhania sa nápravy v prípade porušenia svojich práv v trestnom konaní zo strany OČTK. Obet' je poučená o kontaktných údajoch na komunikáciu v súvislosti s vecou, v ktorej je obet'ou, postupoch súvisiacich s uplatnením nároku na náhradu škody v trestnom konaní, postupoch mediácie v trestnom konaní, možnosti a podmienkach uzavretia zmieru, možnosti a podmienkach náhrady trov trestného konania obete, ktorá má postavenie poškodeného. O poskytnutí odškodnenia rozhoduje a odškodnenie vypláca na základe písomnej žiadosti obete násillného trestného činu MS SR.

121. Akreditované subjekty poskytujúce pomoc obetiam trestných činov vykonávajú svoju činnosť s finančnou podporou MS SR. Zákon o obetiach zaviedol tzv. zásadu prezumpcie postavenia obete, to znamená, že obet'ou je osoba, ktorá o sebe tvrdí, že je obet', kým sa nepreukáže opak, alebo ak nejde o zjavné zneužitie postavenia obete, a to bez ohľadu na to, či bol páchatel' trestného činu zistený, trestne stíhaný alebo odsúdený. Obet', ktorá má v trestnom konaní postavenie poškodeného, sa v zmysle TP môže nechať zastúpiť splnomocnencom. Poškodenému, ktorý uplatňuje nárok na náhradu škody a nemá dostatočné prostriedky, aby uhradil náklady s tým spojené, môže v prípravnom konaní po vznesení obvinenia na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom aj bez návrhu predseda senátu ustanoviť zástupcu z radov advokátov, ak to považuje za potrebné na ochranu záujmov poškodeného. Skutočnosť, že nemá dostatočné prostriedky, musí poškodený preukázať. Na mieste je tiež poukázať na legislatívnu zmenu v zákone o PZ. Zatiaľ čo do 1.

januára 2016 bolo možné vykázať zo spoločného obydlija osobu, u ktorej možno na základe zistených skutočností očakávať útok na život, zdravie, slobodu alebo zvlášť závažný útok na ľudskú dôstojnosť ohrozenej osoby len na dobu 48 hodín, dnes platná legislatíva umožňuje takéto vykážanie až na 10 dní.

122. Práva obetí domáceho násilia z hľadiska účinnej ochrany počas prebiehajúceho vyšetrovania boli významne posilnené aj legislatívnymi opatreniami.

123. V prípade potreby odbornej pomoci (psychologické poradenstvo, právne poradenstvo, resp. iné služby) majú obe domáceho násilia možnosť obrátiť sa na subjekty poskytujúce pomoc obetiam trestných činov alebo vyhľadať niektorú z mimovládnych organizácií na pomoc obetiam násilia. Zoznam takýchto subjektov a organizácií, vrátane kontaktov poskytne v písomnej aj ústnej forme policajt pri prvom kontakte s obeťou, resp. ohrozenou osobou. Plánované aktivity boli predmetom medializácie prostredníctvom celoslovenských a regionálnych médií, ale i formou príspevkov na webových stránkach a policajného Facebooku, kde bolo uverejnených aj 5 videí k téme. Články k spomínanej téme boli zverejnené aj v regionálnych novinách po celom Slovensku.

124. Prezídium PZ pripravilo k problematike násilia na ženách aj propagačný materiál, vo forme informačného letáku obsahujúceho dôležité informácie so zameraním na násilie páchané na ženách. Leták bol distribuovaný širokej verejnosti.

Obchodovanie s ľuďmi

Otázka č. 10 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 15), uveďte prosím aktualizované informácie o:

(a) osobitných krokoch prijatých za účelom implementácie medzinárodnej a vnútroštátnej legislatívy zameranej na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a na zabezpečenie účinného vykonávania Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na obdobie rokov 2015 – 2018;

125. V sledovanom období boli plnené úlohy vyplývajúce z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018. V roku 2018 bol schválený v poradí už piaty strategický dokument pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi s názvom Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023 a zároveň bolo novelizované nariadenie MV SR o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi z 19. decembra 2013. Od roku 2019 sú služby pre obe obchodovania s ľuďmi poskytované v súlade s nariadením MV SR z 10. decembra 2018 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.

Podrobnejšia informácia v prílohe, bod H.

Otázka č. 10 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 15), uveďte prosím aktualizované informácie o:

(b) či boli vyčlenené dostatočné finančné prostriedky na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a či bola na tento účel zriadená 24-hodinová vnútroštátna horúca linka;

126. MV SR už v roku 2008 uzatvorilo dohodu so spoločnosťou Slovak Telekom, a. s. o zriadení Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi – 0800 800 818, ktorá je primárne určená na poskytnutie preventívnych informácií pred vycestovaním do zahraničia, ako aj na nadviazanie prvého kontaktu s potenciálnou obeťou obchodovania s ľuďmi a na

sprostredkovanie relevantnej pomoci. Úlohou bezplatnej národnej linky je poskytnúť odborné poradenstvo a informácie v oblasti obchodovania s ľuďmi. V roku 2018 boli na jej fungovanie vyčlenené finančné prostriedky, jej fungovanie zabezpečuje na základe výsledku verejného obstarávania poskytovateľ služieb pre obeť obchodovania s ľuďmi.

127. V roku 2018 boli z rozpočtu MV SR vyčlenené finančné prostriedky pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za účelom zabezpečenia starostlivosti o obeť obchodovania s ľuďmi v rámci „Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi“, preventívnych aktivít a propagácie problematiky obchodovania s ľuďmi širokej verejnosti na základe analýzy potrieb na jednotlivé aktivity z predchádzajúceho obdobia a plánovaných aktivít do budúceho obdobia, ktoré sa javili dostatočné.

Otázka č. 10 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 15), uveďte prosím aktualizované informácie o:

(c) akomkoľvek špecializovanom školení, ktoré sa poskytlo verejným činiteľom v súvislosti s identifikáciou obetí obchodovania s ľuďmi a o vyšetrovaní, stíhaní a sankcionovaní páchatel'ov, ako aj rozčlenené údaje o počte takýchto vyšetrení a trestných stíhaní a o rozsudkoch udelených páchatel'om obchodovania s ľuďmi počas sledovaného obdobia;

128. Každoročne je za účelom plnenia úloh v aktuálnom programe vypracovaný harmonogram realizácie školení zameraných na zvýšenie odbornosti štátnych i neštátnych subjektov v oblasti obchodovania s ľuďmi so zameraním na identifikáciu obetí a rozširovanie národného referenčného mechanizmu zameraného na včasnú identifikáciu obetí. Rovnako boli realizované aj prednáškové aktivity pre školy.

129. V rámci rozvoja národného referenčného mechanizmu realizovalo Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR (ďalej len „IC“) v roku 2018 školenia pre viaceré profesijné skupiny. Účelom bolo prehĺbiť poznatky a budovanie kapacít v rámci problematiky obchodovania s ľuďmi a rozvíjať národný referenčný mechanizmus tak, aby sa obetiam poskytla adekvátne pomoc a uľahčilo sa odhaľovanie trestného činu obchodovania s ľuďmi. Medzi účastníkmi boli pedagógovia zo základných škôl, špeciálnych základných škôl, stredných odborných škôl aj gymnázií, reedukačných centier, či centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, zodpovední za prevenciu kriminality na školách. Cieľom týchto školení bolo budovanie kapacít na včasnú identifikáciu potenciálnych obetí, pretože deti z detských domovov sú jednou z najzraniteľnejších skupín a môžu sa stať terčom pre obchodníkov. Prítomným bola interaktívnou formou priblížená problematika obchodovania s ľuďmi a poskytnuté praktické informácie zamerané na identifikáciu obetí, ako aj kroky, ako postupovať v prípade zistenia akýchkoľvek informácií súvisiacich s trestným činom obchodovania s ľuďmi. Dozvedeli sa takisto o možnostiach prevencie a aktivitách, prostredníctvom ktorých môžu oboznámiť mladých ľudí o tom, ako môžu minimalizovať riziká a nástrahy. V roku 2018 boli takisto realizované školenia pre zamestnancov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, konkrétne pre zamestnancov úseku sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a takisto pre členov mimovládnych organizácií. Každoročne sa takisto realizujú vzdelávacie aktivity v oblasti obchodovania s ľuďmi pre diplomatov a zamestnancov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v rámci ich atestačného vzdelávania. V roku 2018 bolo takisto realizované inštruktážno-metodické zamestnanie zamerané na problematiku obchodovania s ľuďmi pre policajtov. V roku 2017 boli školiteľmi z IC vyškolení pre rezort Ministerstva obrany SR školitelia z radov príslušníkov ozbrojených síl SR, ktorí následne každoročne

zabezpečujú odbornú prípravu príslušníkov ozbrojených síl SR pred ich pôsobením v zahraničných misiách.

130. Policajti zaradení na úseku prevencie realizujú preventívne aktivity zamerané na prevenciu a elimináciu obchodovania s ľuďmi, v rámci ktorých poskytujú informácie súvisiace s touto trestnou činnosťou. S cieľom prevencie viktimizácie upozorňujú na riziká spojené s hľadaním práce v zahraničí, s vycestovaním a pobytom v zahraničí. Poskytujú rady, čo robiť v prípade, ak sa osoba stane obeťou obchodníkov s ľuďmi, kam sa obrátiť o pomoc. Najčastejšou cieľovou skupinou preventistov sú žiaci posledných ročníkov základných škôl a študenti stredných škôl a gymnázií. Za prvých deväť mesiacov roku 2018 bolo zrealizovaných 170 aktivít (prednášky, besedy), ktorých sa zúčastnilo takmer 6 000 žiakov a študentov.

131. GP SR každoročne vykonáva viacdenné školenia prokurátorov, ktorí majú pridelenú danú problematiku na realizáciu, a to aj za širokej účasti PZ, zástupcov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“), MS SR, ako aj ďalších osôb, ktoré participujú na riešení danej problematiky.

132. V roku 2018 bolo začaté trestné stíhanie pre trestný čin obchodovania s ľuďmi (ďalej len „OSĽ“) v 27 prípadoch a v 23 prípadoch bolo vznesené obvinenie spolu 53 páchatelom, z toho 38 mužom a 15 ženám. Z hľadiska štátnej príslušnosti bolo 52 obvinených osôb slovenskej štátnej príslušnosti a 1 obvinený bol štátnym príslušníkom Srbskej republiky. V r. 2018 bolo v SR identifikovaných spolu 56 obetí, z toho 22 mužov a 34 žien. Z celkového počtu identifikovaných obetí bolo 46 obetí formálne identifikovaných políciou, z toho 30 žien a 16 mužov. Medzi ženskými obeťami je 12 detí – dievčat vo veku od 11 do 16 rokov, pričom všetky deti sú slovenskí občania. Medzi mužskými obeťami sme v r. 2018 nezaznamenali ani jedno dieťa. Medzi dospelými obeťami boli dvaja cudzinci, jedna dospelá žena z Maďarska a jedna dospelá žena zo Srbska. Z celkového počtu identifikovaných obetí vstúpilo v r. 2018 do programu 16 dospelých obetí, výlučne slovenských občanov, z toho 9 mužov a 7 žien, z toho žiadne deti.

133. V roku 2017 bolo začaté trestné stíhanie pre trestný čin OSĽ v 37 prípadoch a v 19 prípadoch bolo vznesené obvinenie spolu 72 páchatelom, z toho 50 mužom a 22 ženám. V roku 2017 bolo v SR celkovo identifikovaných spolu 88 obetí, z toho 30 mužov a 58 žien. Z celkového počtu identifikovaných obetí bolo 75 obetí formálne identifikovaných políciou, z toho 54 žien a 21 mužov. Medzi ženskými obeťami je 11 detí – dievčat vo veku od 14 do 17 rokov. Medzi mužskými obeťami sme za r. 2017 nezaznamenali ani jedno dieťa. Medzi obeťami bol jeden muž – cudzinec pôvodom z Ukrajiny, jedno dieťa – dievča – občianska Maďarskej republiky, ostatné obete boli slovenskí štátni občania. Z celkového počtu identifikovaných obetí vstúpilo v r. 2017 do programu 19 dospelých obetí, z toho 11 mužov a 8 žien, z toho žiadne deti.

134. V roku 2016 bolo začaté trestné stíhanie pre trestný čin OSĽ v 25 prípadoch a v 14 prípadoch bolo vznesené obvinenie spolu 31 páchatelom, z toho 24 mužom a 7 ženám. V roku 2016 bolo v SR celkovo identifikovaných spolu 45 obetí, z toho 27 mužov a 18 žien. Z celkového počtu identifikovaných obetí bolo 32 obetí formálne identifikovaných políciou, z toho 15 žien a 17 mužov. Medzi ženskými obeťami sú 3 deti – dievčat vo veku od 14 do 17 rokov. Medzi mužskými obeťami sme za r. 2016 zaznamenali 5 detí. Z celkového počtu identifikovaných obetí vstúpilo v r. 2016 do programu 21 obetí, z toho 17 mužov a 4 žien, z toho 3 deti (Rumunsko). Ostatné obete boli slovenskí štátni občania.

135. V roku 2015 bolo začaté trestné stíhanie pre trestný čin OSĽ v 18 prípadoch a v 9 prípadoch bolo vznesené obvinenie spolu 24 páchatelom, z toho 16 mužom a 7 ženám. V roku 2015 bolo v SR celkovo identifikovaných spolu 56 obetí z toho 31 žien a 25 mužov. Medzi ženskými obeťami boli 4 deti – dievčat vo veku od 14 do 17 rokov. Z celkového počtu identifikovaných obetí vstúpilo v r. 2015 do programu 25 dospelých obetí, z toho 17 mužov a 8 žien. Medzi dospelými obeťami bola jedna dospelá žena z Filipín.

Podrobnejšia informácia k špecializovaným školeniam je uvedená v Prílohe, bod I.

Otázka č. 10 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 15), uveďte prosím aktualizované informácie o:

(d) opatreniach prijatých za účelom zvýšenia ochrany obetí obchodovania s ľuďmi a poskytnutí kompenzácie, vrátane právnej, lekárskej a psychologickkej pomoci a rehabilitácie a poskytnutí primeraného útočiska a pomoci pri ohlasovaní incidentov spojených s obchodovaním s ľuďmi polícii;

136. Nariadením MV SR o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi z 19. decembra 2013 je možné obetiam obchodovania s ľuďmi poskytovať služby vo forme izolácie z kriminálneho prostredia, pomoci pri dobrovoľnom návrate do SR, resp. do krajiny pôvodu v prípade cudzinca, sociálnej pomoci, psychologického poradenstva, psychoterapeutických služieb, zdravotnej starostlivosti, rekvalifikačných kurzov, právneho poradenstva najmä v oblasti trestného, civilného práva a problémov v oblasti exekúcií a kompenzácií. Dôležitou súčasťou týchto procesov je súčinnosť diplomatických misií a konzulárnych úradov SR pri zabezpečovaní asistovaného dobrovoľného návratu obetí obchodovania s ľuďmi zo zahraničia do SR. Nariadenie MV SR o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi (z 19. decembra 2013) bolo v roku 2018 novelizované na základe aplikačnej praxe. Pokiaľ ide o odškodnenie poskytnuté obetiam obchodovania s ľuďmi, MS SR eviduje jednu žiadosť podanú v zmysle zákona o obetiach trestných činov, v ktorej si žiadateľka uplatnila nárok na vyplatenie finančného odškodnenia z titulu morálnej ujmy, ako obeť násilného trestného činu. O žiadosti bolo rozhodnuté a k 30. aprílu 2019 jej bolo odškodnenie riadne vyplatené.

Otázka č. 10 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 15), uveďte prosím aktualizované informácie o:

(e) krokoch prijatých zo strany zmluvného štátu za účelom posilnenia medzinárodnej spolupráce s cieľom predchádzať a trestať obchodovanie s ľuďmi a s cieľom zabrániť návratu osôb, ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi do svojich krajín pôvodu, ak existujú vážne dôvody domnievať sa, že by boli vystavené mučeniu.

137. IC spolupracuje s medzinárodnými organizáciami a inými zahraničnými inštitúciami, ktoré sa zaoberajú bojom proti obchodovaniu s ľuďmi. Za SR sa IC ako národný spravodajca voči Európskej komisii v zmysle čl. 19 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV pravidelne zúčastňuje stretnutí Neformálnej siete národných spravodajcov alebo obdobného mechanizmu (NREM) pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Takisto spolupracuje s Výborom zmluvných strán Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi a monitorovacím mechanizmom Dohovoru – Skupinou expertov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi (tzv. GRETA). V rámci medzinárodnej spolupráce participovalo IC pri príprave propagačného

letáku a celoeurópskej kampane s Európskou sieťou na predchádzanie trestnej činnosti (tzv. EUCPN⁷).

Článok 2

Národná inštitúcia pre ľudské práva/Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Otázka č. 11 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 16), uveďte prosím informácie o:

(a) akýchkoľvek doplneniach právnych predpisov prijatých počas sledovaného obdobia s cieľom posilniť mandát, odolnosť, nezávislosť, transparentnosť postupov prijímania a rozmanitosť členov a pracovníkov Slovenského národného strediska pre ľudské práva s cieľom zabezpečiť úplné dodržiavanie zásady týkajúcej sa štatútu národných inštitúcií na podporu a ochranu ľudských práv (Parížske princípy);

138. Na účel súladu slovenského NHRI s Parížskymi princípmi bol vypracovaný analytický materiál o inštitúciách na ochranu a podporu ľudských práv v SR s návrhmi potrebných riešení. Výsledkom je návrh zákona, ktorým sa posilňuje postavenie Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „stredisko“), ako slovenskej NHRI tak, aby bola v najväčšom možnom súlade s Parížskymi princípmi.

139. Návrhom zákona sa zároveň precizuje aj kompetencia strediska v postavení Equality Body, t. j. orgánu na podporu rovnakého zaobchádzania v zmysle antidiskriminačných smerníc EÚ. Návrh je vypracovaný v súlade s odporúčaním Európskej komisie o štandardoch pre Equality Body (C(2018)3850) a súčasne sú v ňom zapracované aj odporúčania ECRI, GANHRI a ďalších orgánov, ktoré boli adresované SR.

140. Medzi navrhované zmeny patrí doplnenie „nezávislosti“ kompetencií strediska (nezávislé prieskumy a výskumy, nezávislé a odborné stanoviská, nezávislé správy a odporúčania), zadefinovanie poskytovania právnej pomoci strediskom (právne poradenstvo, vrátane konzultačných služieb, pomoc pri mimosúdnych konaniach, vrátane sprostredkovania riešenia sporov formou mediácie, zastupovanie strany v antidiskriminačnom spore), vypracovanie nezávislých správ a odporúčaní, ktoré uverejňuje a predkladá Národnej rade SR, prípadne vláde SR a ďalším orgánom verejnej správy, jasnejšie zadefinovanie vykonávania nezávislého zisťovania strediskom, zakotvenie spolupráce s domácimi a zahraničnými inštitúciami a organizáciami pôsobiacimi v oblasti ľudských práv a v oblasti nediskriminácie.

141. Novelou sa precizuje nominačný proces a zloženie rady strediska, stanovujú sa kritériá členstva v rade, ustanovuje sa transparentné, verejné výberové konanie na riaditeľa strediska a upravuje sa nezlučiteľnosť funkcií pre členov rady a riaditeľa strediska. Počet členov rady sa mení z 9 na 7, pričom po jednom členovi menuje verejný ochranca práv, spoločne komisár pre deti a komisár pre osoby so zdravotným postihnutím, predseda Slovenskej akadémie vied, Združenia miest a obcí Slovenska spoločne so Združením samosprávnych krajov SK8, predseda vlády SR na návrh mimovládnych organizácií, Tlačovo-digitálna rada SR a Slovenská advokátska komora. Každý subjekt navrhne dvoch kandidátov, overovanie splnenia podmienok a výber jedného z navrhovaných kandidátov uskutočňuje Výbor Národnej rady SR pre ľudské práva a národnostné menšiny. Výbor má pri výbere zo zákona zohľadňovať požiadavku pluralitného zloženia odzrkadľujúceho rôzne zložky spoločnosti.

⁷ EU Crime Prevention Network

142. Členom môže byť len osoba preukázateľne najmenej päť rokov aktívne činná v oblasti ľudských práv alebo v oblasti nediskriminácie (t. j. ak pôsobí vo verejnom sektore, v mimovládnom sektore, v sektore vedy, výskumu a vzdelávania alebo v oblasti advokácie, mediácie a iných foriem poskytovania právnej pomoci). Takéto zloženie rady jednoznačne prispeje k dosiahnutiu atribútu nezávislosti a pluralitného zastúpenia odborníkov pôsobiacich v oblasti ľudských práv alebo v oblasti nediskriminácie, reflektujúcich rôzne zložky spoločnosti.

Otázka č. 11 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 16), uveďte prosím informácie:

(b) či Stredisko obdržalo dostatočné finančné a ľudské zdroje na to, aby mohlo vykonávať svoj mandát nezávisle a účinne;

143. Rozpočet strediska bol návrhom rozpočtu na rok 2019 navýšený o 40% oproti roku 2018 na základe dohody strediska s Ministerstvom financií SR, s čím je spojené navýšenie o 7 nových zamestnancov.

Článok 3

Zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia („non-refoulement“) a využívanie diplomatických záruk

Otázka č. 12 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 17), uveďte prosím informácie o:

(a) opatreniach prijatých na zabezpečenie plného dodržiavania povinností podľa článku 3 Dohovoru tak, aby osoby pod jurisdikciou zmluvného štátu obdržali primeranú ohľaduplnosť zo strany príslušných orgánov a aby im bolo zaručené spravodlivé zaobchádzanie vo všetkých etapách konania, vrátane možnosti účinného a nestranného preskúmania nezávislým rozhodovacím mechanizmom, pokiaľ ide o vykázanie, návrat alebo vydanie stíhanej osoby s odkladným účinkom;

(b) počte vyhostení, vydaní stíhaných osôb a vykázaní, ktoré zmluvný štát vykonal zo svojho územia počas vykazovacieho obdobia na základe prijatia diplomatických záruk alebo ich ekvivalentu, ako aj v prípadoch, kedy zmluvný štát ponúkol takéto diplomatické záruky a o opatreniach, ktoré boli prijaté v takýchto prípadoch s ohľadom na následné monitorovanie;

(c) aktualizovaných informáciách o akomkoľvek následnom monitorovaní prípadu Anzora Čentieva.

144. Podľa TP sa o vydaní vyžiadanej osoby rozhoduje v dvoch rovinách – v prvom stupni rozhoduje príslušný krajský súd o prípustnosti vydania a po právoplatnosti tohto rozhodnutia sa vec predloží ministrovi spravodlivosti, ktorý rozhoduje o povolení vydania.

145. SR pred vydaním osôb žiada dotknutý štát o poskytnutie diplomatických záruk a následné sledovanie ich dodržiavania. MS SR eviduje 3 prípady vydaných osôb na základe prijatia diplomatických záruk, a to:

- Anzor Čentiev – do Ruskej federácie,
- Ali Nurdinovič Ibragimov – do Ruskej federácie,
- Aslan Achmetovič Jandiev – do Ruskej federácie.

146. Zástupca Veľvyslanectva SR v Moskve vykonal osobnú návštevu A. Čentieva vo väzení v Groznom 28. apríla 2015, ktorá potvrdila, že nedochádza k žiadnemu mučeniu, resp.

týraníu, počas výkonu väzby nedošlo k žiadnemu zraneniu alebo zbitiu. Zároveň nebol vystavený ani neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. Po dobu pobytu vo väzbe nepodal sťažnosť na neuspokojivé väzobné podmienky. A. Čentiev nemal žiadne výhrady týkajúce sa zaobchádzania s ním, má zabezpečený prístup k lekárskej starostlivosti, dostáva stravu, má možnosť návštev, povolené vychádzky raz denne. Z monitorovacej návštevy vyplynulo, že záruky poskytnuté Ruskou federáciou vo vzťahu k A. Čentievovi boli reálne vykonávané v praxi a nie je dôvod ich spochybňovať. A. Čentiev bol prepustený z výkonu trestu odňatia slobody 24. júla 2015.

Článok 3

Otázka č. 13 – Uved'te, prosím, informácie o počte žiadostí o azyl prijatých počas sledovaného obdobia, počte úspešných žiadostí a počte žiadateľov o azyl, ktorých žiadosti boli prijaté, pretože boli mučení alebo mohli by byť mučení, ak by sa vrátili do svojej krajiny pôvodu. Uved'te, prosím, informácie rozdelené podľa pohlavia, veku a krajiny pôvodu, o počte osôb, ktoré boli vrátené, vydané alebo vykázané od zváženia predchádzajúcej správy. Uved'te, prosím, podrobné informácie o dôvodoch, z ktorých boli poslaní späť, vrátane zoznamu krajín, do ktorých sa jednotlivci vrátili. Uved'te, prosím, aktualizované informácie o type odvolacích mechanizmov, ktoré existujú, o akýchkoľvek odvolaniach, ktoré sa podali, a o výsledkoch týchto odvolaní. Majú tieto odvolania odkladný účinok?

147. Informačný systém MIGRA, ktorý používa Migračný úrad MV SR, neposkytuje také štatistické výstupy, ktoré špecifikujú dôvody, na základe ktorých žiadatelia podali žiadosť o udelenie azylu, resp. na základe ktorých im bol udelený azyl, resp. poskytnutá doplnková ochrana. Neumožňuje teda ani taký výstup, na základe ktorého by bolo možné určiť počet úspešných žiadostí a počet žiadateľov o azyl, ktorých žiadosti boli prijaté pretože boli mučení alebo mohli by byť mučení, ak by sa vrátili do svojej krajiny pôvodu.

148. Z dostupných štatistík je však možné identifikovať, či bol azyl udelený na základe prenasledovania, z humanitných dôvodov, na účel zlúčenia rodiny alebo či bola doplnková ochrana poskytnutá z dôvodu vážneho bezprávia (existencia vážnych dôvodov domnievať sa, že by bol v prípade návratu do krajiny pôvodu vystavený reálnej hrozbe vážneho bezprávia) alebo na účel zlúčenia rodiny.

149. Pre informáciu k doplnkovej ochrane, ktorá sa poskytne, ak sú vážne dôvody domnievať sa, že by bol žiadateľ v prípade návratu do krajiny pôvodu vystavený reálnej hrozbe vážneho bezprávia uvádzame, že vážnym bezprávím sa na účely zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon o azyle“) rozumie:

1. uloženie trestu smrti alebo jeho výkon,
2. mučenie alebo neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest, alebo
3. vážne a individuálne ohrozenie života alebo nedotknuteľnosti osoby z dôvodu svojvoľného násilia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.

150. Je potrebné poznamenať, že väčšina doplnkových ochrán je v SR poskytovaná z tretieho uvedeného dôvodu (svojvoľné násilie počas ozbrojeného konfliktu). Zároveň je nutné uviesť, že nielen vážne bezprávie, ale tiež dôvody, na základe ktorých sa udeľuje azyl

(prenasledovanie, opodstatnené obavy z prenasledovania), môžu určitým spôsobom zahŕňať mučenie, resp. hrozbu mučenia.

Podrobnejšia informácia k štatistickým údajom je uvedená v prílohe, bod J.

Článok 3

Otázka č. 14 – Uved'te, prosím, informácie o legislatívnych a iných mechanizmoch na zlepšenie identifikácie a určenia stavu osôb bez štátnej príslušnosti a zavedenie procedurálnych záruk na zlepšenie prístupu k postupu na určenie stavu osoby bez štátnej príslušnosti.

151. Právny poriadok SR upravujúci pobyt cudzincov dáva osobám bez štátnej príslušnosti možnosť riešenia ich bytovej otázky. Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia PZ môže podľa zákona o pobyte cudzincov udeliť takýmto osobám trvalý pobyt na päť rokov aj bez splnenia podmienok uvedených v zákone o pobyte cudzincov, a to aj opakovane. Osoby bez štátnej príslušnosti však musia preukázať, že žiadny štát ich nepovažuje podľa svojich zákonov za svojho občana. V súvislosti s tým postačuje, ak táto osoba preukáže, že nemá štátnu príslušnosť štátu:

- (a) v ktorom sa narodila,
- (b) v ktorom mala svoje predchádzajúce bydlisko alebo pobyt a
- (c) ktorého štátne občianstvo majú jej rodičia a súrodenci.

152. Podľa zákona o pobyte cudzincov, osoby bez štátnej príslušnosti možno administratívne vyhostiť len vtedy, ak svojím konaním ohrozujú bezpečnosť štátu alebo verejný poriadok a nevzťahujú sa na ne prekážky administratívneho vyhostenia.

Články 5 – 9

Otázka č. 15 – Uved'te, prosím, informácie o všetkých nových zákonoch alebo opatreniach, ktoré boli prijaté za účelom implementácie článku 5 Dohovoru.

153. Vzhľadom na skutočnosť, že právny poriadok SR bol už v rozhodnom čase v súlade s čl. 5 dohovoru, o čom svedčia ustanovenia upravujúce pôsobnosť TZ, ktoré sú obsiahnuté v ustanoveniach § 3 až 5 a § 7 TZ, neboli prijaté legislatívne opatrenia na účely implementácie čl. 5 dohovoru.

Otázka č. 16 – Informujte, prosím, Výbor o akýchkoľvek zmluvách týkajúcich sa vydania stíhaných osôb uzavretých s ostatnými zmluvnými štátmi a uved'te, či sú trestné činy uvedené v článku 4 Dohovoru zahrnuté v týchto zmluvách ako trestné činy podliehajúce vydaniu.

154. SR je zmluvnou stranou viacerých bilaterálnych a multilaterálnych zmlúv týkajúcich sa vydania stíhaných osôb. Trestné činy uvedené v čl. 4 dohovoru nie sú síce explicitne vymedzené ako trestné činy podliehajúce vydaniu, ale nie sú ani uvedené ako trestné činy nepodliehajúce vydaniu. Vo väčšine bilaterálnych zmlúv je vydanie prípustné pre trestné činy, za ktoré je možné uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou prevyšujúcou jeden rok, čo trestné činy proti mučeniu a neľudskému zaobchádzaniu v drvivej väčšine spĺňajú.

155. Pokiaľ ide o multilaterálne zmluvy, SR je zmluvnou stranou Európskeho dohovoru o vydávaní (Rada Európy), ako aj viacerých zmlúv OSN upravujúcich vydávanie (napr.

Dohovor OSN o potláčaní bombového terorizmu, Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu, Dohovor OSN proti korupcii).

Článok 10

Vzdelávanie a výcvik

Otázka č. 18 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 18), uveďte prosím informácie o:

(a) osobitných opatreniach prijatých počas skúmaného obdobia s cieľom vyvinúť a zaviesť metodiky na hodnotenie účinnosti a vplyvu školiacich a vzdelávacích programov poskytovaných orgánom činným v trestnom konaní a ostatným verejným činiteľom podľa ustanovení Dohovoru;

(b) krokoch prijatých s cieľom zabezpečiť, aby školenie podľa Príručky o účinnom vyšetrovaní a Dokumentácie o mučení a inom krutom, neľudskom alebo ponižujúcom zaobchádzaní alebo trestaní (Istanbulský protokol) bolo základnou súčasťou školenia pre všetkých zdravotníckych pracovníkov a ostatných verejných činiteľov zapojených do práce s osobami zbavenými slobody;

(c) či sú pre členov policajného zboru zaručené pokyny a metodické usmernenia o potrebe rešpektovať zásady nevyhnutnosti a primeranosti počas policajných zásahov, ako aj o absolútnom zákaze mučenia a iných povinnostiach zmluvného štátu podľa Dohovoru.

156. Policajti sú pravidelne školení a v pravidelných algorytmoch preškoľovaní zo všeobecne záväzných právnych predpisov ako aj interných predpisov týkajúcich sa predmetnej problematiky. V súvislosti so zabezpečením pravidelného školenia policajtov, ktorí prichádzajú do kontaktu s osobami pozbavenými slobody, bolo vydané opatrenie ministra vnútra SR č. 82/2016 o opatreniach a harmonograme plnenia odporúčaní Výboru proti mučeniu, rozkaz prezidenta PZ č. 105/2016 o opatreniach a harmonograme plnenia odporúčaní Výboru proti mučeniu v znení rozkazu prezidenta PZ č. 39/2018 a príkaz prezidenta PZ zo 6. decembra 2016 – Plnenie úloh v súvislosti s vydaným opatrením ministra vnútra SR č. 82/2016.

157. Zákon o PZ ukladá policajtom povinnosť pri vykonávaní služobnej činnosti dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť osoby i svoju vlastnú a nepripustiť, aby v súvislosti s touto jeho činnosťou vznikla osobe bezdôvodná ujma a aby prípadný zásah do jej práv a slobôd prekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného jeho služobnou činnosťou. Policajt je pri vykonávaní služobnej činnosti tiež povinný dodržiavať etický kódex, ktorý bol vydaný v prílohe nariadenia ministra vnútra SR č. 3/2002 o etickom kódexe príslušníka PZ v znení neskorších predpisov.

158. Na základe rozkazu ministra vnútra SR č. 21/2009 o úlohách na zabránenie porušovania ľudských práv a slobôd policajtmí a príslušníkmi Železničnej polície pri vykonávaní služobných zákrokov a obmedzovaní osobnej slobody a rozkazu prezidenta PZ č. 4/2015 o realizácii úloh na zabezpečenie odporúčaní Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT) v znení rozkazu prezidenta PZ č. 93/2015 sú policajti pravidelne jedenkrát v roku preškoľovaní z ustanovení § 8, § 63, § 64, § 68 a § 68a zákona o PZ, § 7 zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v platnom znení, nariadenia ministra vnútra SR č. 3/2002 o etickom kódexe príslušníka PZ v znení neskorších predpisov, Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania.

159. Prezidiom PZ bola v roku 2009 vydaná a v praxi je policajtní používaná metodická pomôcka „*Metodická a taktická príručka vykonávania služobných zákrokov príslušníkmi Policajného zboru v policajnej praxi*“, ktorej účelom je odporučiť policajtom taktiku a postup pri vykonávaní služobnej činnosti a pri vykonávaní služobných zákrokov. Pri vykonávaní služobných zákrokov policajt musí dodržať najmä tieto základné zásady:

- a) zákonnosti – znamená, že každý služobný zárok musí byť vykonaný v medziach a spôsobom uvedeným v zákone. Napríklad predvedenie za účelom zistenia totožnosti je možné len za podmienok ustanovených zákonom o PZ,
- b) oficiality – znamená povinnosť policajta zakročiť, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok alebo je dôvodné podozrenie z ich páchania,
- c) oportunitity – znamená, že je na uvážení policajta, či služobný zárok v konkrétnom prípade vykoná alebo od jeho vykonania upustí,
- d) primeranosti – znamená, že služobný zárok musí byť primeraný povahe a rozsahu narušenia verejného poriadku, aby osobám nevznikla bezdôvodná ujma,
- e) subsidiarity – (podpornosti) znamená, že policajt je povinný zakročiť aj vtedy ak orgán, ktorý je na to povinný tak neurobí. V takýchto prípadoch policajt zakročuje buď na požiadanie alebo z vlastného rozhodnutia. Výsledok oznámi príslušnému orgánu,
- f) rýchlosti, rozhodnosti a ráznosti – znamená zvoliť taký postup pri služobnom zákroku, aby bol tento čo najrýchlejšie ukončený a aby sa narušenie verejného poriadku nerozšírilo do väčších rozmerov,
- g) bdelosti a ostražitosti – znamená, že policajt pri každom služobnom zákroku musí dbať na to, aby sa sám nevystavil nebezpečenstvu útoku,
- h) presvedčovania a výchovy – spočíva v pozitívnom pôsobení na zúčastnené osoby pred, počas alebo po ukončení samostatného služobného zákroku,
- i) informovanosti – znamená, že policajt musí mať v každom štádiu vykonávania služobného zákroku dostatočný počet relevantných informácií, na základe ktorých sa dokáže rozhodnúť o vykonaní alebo nevykonaní služobného zákroku (zásada oportunitity).

160. V roku 2018 bola viceprezidentom PZ uložená úloha pre odbor poriadkovej polície Prezídia PZ, aby bola táto metodická príručka aktualizovaná pre služobné potreby policajtov.

161. Prezident PZ vydal 7. marca 2019 príkaz, v ktorom riaditeľom organizačných zložiek Prezídia PZ a riaditeľom krajských riaditeľstiev PZ uložil úlohu zabezpečiť dôsledné dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, interných predpisov vydaných v pôsobnosti MV SR a medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná, upravujúcich oblasť základných ľudských práv a slobôd osôb, najmä vo vzťahu k netolerovaniu násillia a akýchkoľvek foriem zlého zaobchádzania s osobami obmedzenými na osobnej slobode s osobitným dôrazom pri vyhodnocovaní oprávnenosti a primeranosti použitia donucovacích prostriedkov zo strany nadriadených.

Podrobnejšia informácia o jednotlivých školeniach je uvedená v Prílohe, bod K.

Článok 11

Podmienky výsluchu, väzby a uväznenia

Otázka č. 19 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 10), uveďte prosím informácie o:

(a) opatreniach prijatých na zabezpečenie toho, aby boli väzenské podmienky v súlade s príslušnými medzinárodnými normami v oblasti ľudských práv vrátane posilnenia nezávislého a pravidelného monitorovania všetkých miest odňatia slobody zo strany

ombudsmana a iných nezávislých mechanizmov, vrátane neohlásených návštev, ako aj toho, či sú schopní prijímať sťažnosti od väzňov o podmienkach zadržania a poskytovať účinné následné opatrenia voči takýmto sťažnostiam;

(b) opatreniach prijatých na zabezpečenie toho, aby všetky osoby zbavené slobody, najmä väzni odsúdení na doživotný trest, mali prístup k organizovanému a účelnému režimu, vrátane činností mimo cely a vonkajšieho cvičenia, aby sa predišlo zhoršeniu ich mentálnych schopností a spoločenských schopností;

(c) akýchkoľvek opatreniach prijatých počas sledovaného obdobia na začlenenie väzňov, ktorí majú doživotný trest, do všeobecnej väzenskej populácie;

(d) opatreniach prijatých na zabezpečenie prítomnosti dostatočného počtu psychiatrov vo väzenskom zdravotníckom systéme.

162. Kontrolu výkonu väzby a výkonu trestu vykonávajú okrem vnútorných kontrolných orgánov správy väzenstva (minister spravodlivosti a osoby ním poverené, generálny riaditeľ zboru a osoby ním poverené) a iných vnútroštátnych orgánov verejnej moci (Národná rada SR, prokurátor) aj nezávislé právnické osoby alebo fyzické osoby, ak tak ustanovuje osobitný predpis alebo medzinárodný dohovor, ktorým je SR viazaná:

1. Verejný ochranca práv (ombudsman)

Podľa zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v platnom znení je pri vybavovaní podnetu verejný ochranca práv oprávnený vstupovať do objektov orgánov verejnej správy, vyžadovať od orgánu verejnej správy, aby mu poskytol potrebné spisy a doklady, ako aj vysvetlenie k veci, ktorej sa podnet týka, a to aj v prípade, ak osobitný predpis obmedzuje právo nahliadať do spisov len pre vymedzený okruh subjektov, klásť otázky zamestnancom orgánu verejnej správy, hovoriť aj bez prítomnosti iných osôb s osobami, ktoré sú zaistené v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, disciplinárne tresty vojakov, ochranné liečenie, ochranná výchova, ústavné liečenie alebo ústavná výchova a v celách policajného zaistenia. Orgány verejnej správy sú následne okrem iného povinné vysporiadať sa s opatreniami, ktoré verejný ochranca práv navrhne, resp. sú povinné vykonať opatrenia, ktoré navrhne v prípade ich nečinnosti, ak vykonanie takých opatrení vyplýva zo zákona alebo z iného všeobecne záväzného predpisu. Ak orgán verejnej správy nevyhoví takejto žiadosti verejného ochrancu práv, tak ten to môže oznámiť jeho nadriadenému orgánu, vláde SR a v konečnom štádiu až NR SR alebo ňou poverenému orgánu.

Verejný ochranca práv ďalej môže iniciovať zmenu alebo zrušenie akéhokoľvek právneho predpisu, ak pri vybavovaní podnetu zistí skutočnosti nasvedčujúce tomu, že zákon, iný všeobecne záväzný právny predpis alebo vnútorný predpis vydaný orgánom verejnej správy porušuje základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb, resp. môže podať podnet ústavnému súdu na preskúmanie súladu právnych predpisov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas NR SR a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

2. Komisár pre deti a Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím

Podľa zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení sú pri vybavovaní podnetu oprávnení hovoriť aj bez prítomnosti iných osôb s osobami, ktoré sú zaistené v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, disciplinárne tresty vojakov, ochranné liečenie, ochranná výchova, ústavné liečenie alebo ústavná výchova a v celách policajného zaistenia. Ak komisár pri vybavovaní podnetu zistí, že právoplatné rozhodnutie

orgánu verejnej správy je v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom, podá podnet na prokuratúru a o tomto postupe informuje podávateľa podnetu.

3. Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT)

Prístup k organizovanému a účelnému režimu, vrátane činností mimo cely a vonkajšieho cvičenia je súčasťou zaobchádzania so všetkými väznenými osobami. Zabezpečenie uvedených aktivít je garantované viacerými ustanoveniami zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v platnom znení (právo zúčastniť sa denne na vychádzke; právo zúčastňovať sa na záujmovej a športovej činnosti na základe ponukových listov a pod.) a zákona o výkone trestu (právo zúčastniť sa denne na vychádzke; právo zúčastňovať sa na záujmovej a športovej činnosti na základe ponukových listov a pod.). Tieto aktivity sú v každom ústave zabezpečované odborným personálom – pedagógmi, sociálnymi pracovníkmi a psychológmi. V oddiele doživotných trestov ústavov Leopoldov a Ilava sú do procesu zaobchádzania zapojení aj špeciálni pedagógovia.

163. Najvýznamnejšou a systémovou zmenou aplikovanou počas sledovaného obdobia na začlenenie väzňov, ktorí majú doživotný trest, do všeobecnej väzenskej populácie, sú nové ustanovenia § 20 ods. 2 a § 21 ods. 2 Poriadku výkonu trestu, ktoré sa začali aplikovať od 1. januára 2014. Podľa týchto ustanovení môže riaditeľ ústavu po vykonaní 15 rokov uloženého doživotného trestu a na základe odporúčania zo záveru opakovaného psychologického vyšetrenia premiestniť odsúdeného z oddielu doživotných trestov medzi štandardnú väzenskú populáciu (do diferenciačnej skupiny „B“ v ústave s maximálnym stupňom stráženia).

164. Poskytovanie psychiatrickej starostlivosti väzneným osobám je zabezpečené v každej väznici priamo v jej priestoroch interným zamestnancom (formou služobného pomeru, pracovného pomeru, dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, dohody o vykonaní odborného psychiatrického vyšetrenia). Doba prítomnosti psychiatra v konkrétnom ústave závisí od veľkosti ústavu a zloženia väzenskej klientely (spravidla sa pohybuje od niekoľkých hodín týždenne, až po plný pracovný úväzok).

165. V diferenciačnej podskupine oddielu doživotných trestov označenej ako „D1“ sa teda uplatňujú individuálne formy zaobchádzania (rozhovor, diagnostika, psychologická intervencia, sociálne poradenstvo, samoštúdium, práca v cele). Vzájomné združovanie odsúdených umiestnených v samostatných celách prepojených do „bunky“ umožňuje po individuálnom posúdení už súčasná legislatíva – podľa § 78 ods. 5 Poriadku výkonu trestu odsúdenému možno na návrh pedagóga so súhlasom riaditeľa povoliť vzájomný kontakt v rámci diferenciačnej podskupiny „D1“. V diferenciačnej podskupine označenej ako „D2“ sa s doživotne odsúdenými vykonávajú aj skupinové aktivity pod dohľadom príslušníka zboru a odsúdený sa môže zúčastniť aj vybraných aktivít realizovaných pre celý ústav. Vzájomné združovanie odsúdených umiestnených v samostatných celách prepojených do „bunky“ nepodlieha dodatočným obmedzeniam a vyplýva zo súčasnej právnej úpravy, nakoľko podľa § 78 ods. 6 písm. b) Poriadku výkonu trestu ak odsúdený plní program zaobchádzania, dodržiava ústavný poriadok a vykazuje pozitívne zmeny v postoji k trestnej činnosti a v hodnotovej orientácii, možno odsúdeného umiestniť do diferenciačnej podskupiny „D2“, ktorá je charakteristická zmiernením niektorých obmedzení výkonu doživotného trestu, najmä umožnením kontaktu s ostatnými odsúdenými v diferenciačnej podskupine „D2“.

166. V tejto citlivej téme zrealizovala SR viacero opatrení, ktorými sa snažíme postupne zaradiť túto špecifickú časť väzenskej klientely medzi ostatných odsúdených. Nakoľko sú

legislatívne predpoklady aplikované v rôznych ústavoch, v ktorých sa vykonáva doživotný trest (ústavy Leopoldov, Ilava a Banská Bystrica), s rozdielnym úspechom, pristúpime k pravidelným stretnutiam odborného personálu zabezpečujúceho zaobchádzanie s doživotnými odsúdenými. Cieľom stretnutí bude zdieľanie dobrej praxe v oblasti cielených aktivít mimo cely realizovaných v jednotlivých ústavoch a možnosti prehodnotenia existujúceho systému zaradovania doživotných odsúdených do diferenciačných podskupín – zrušenie obligatórneho 5-ročného umiestnenia doživotného odsúdeného do diferenciačnej podskupiny „D1“.

Otázka č. 20 – Opíšte, prosím, vhodné postupy na zabezpečenie súladu s článkom 11 Dohovoru a poskytnite informácie o pravidlách, pokynoch, metódach a postupoch týkajúcich sa vypočúvania alebo o akýchkoľvek opatreniach týkajúcich sa opatrovníckeho práva, najmä tých, ktoré mohli byť zavedené alebo pozmenené od zváženia predchádzajúcej správy, a frekvenciu ich preskúmania.

167. Postupy na zabezpečenie súladu právneho poriadku SR s čl. 11 dohovoru vo vzťahu k pravidlám, inštrukciám, metódam a praxi výsluchu, aby sa zabránilo akýmkoľvek prípadom mučenia sú upravené v TP, v zákone o obetiach trestných činov a ďalších právnych normách.

168. V záujme ochrany obzvlášť zraniteľných obetí pred sekundárnou viktimizáciou sa v TP s účinnosťou od 1. januára 2018 upravil osobitný postup OČTK, pokiaľ je vypočúvaná obzvlášť zraniteľná obeť. Zámerom takéhoto postupu je eliminácia traumatizácie obzvlášť zraniteľných obetí opakovanými výsluchmi a nevhodným prístupom OČTK počas vedenia výsluchu.

169. V ustanovení § 125 TP o vedení konfrontácie sa s účinnosťou od 1. januára 2018 obmedzilo vedenie konfrontácie s obvineným u obetí, na ktorých bol spáchaný niektorý z trestných činov proti ľudskej dôstojnosti, trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby alebo trestný čin obchodovania s ľuďmi a u obetí, na ktorých bol spáchaný trestný čin násilím alebo hrozbou násilia, ak hrozí nebezpečenstvo spôsobenia druhotnej viktimizácie alebo opakovanej viktimizácie, najmä s ohľadom na vek, pohlavie, sexuálnu orientáciu, rasu, národnosť, náboženské vyznanie, rozumovú vyspelosť alebo na vzťah k páchateľovi trestného činu alebo závislosti na ňom. Osobitná pozornosť je venovaná prípadom, v ktorých obzvlášť zraniteľnou obeťou je dieťa.

170. Pred vypočutím dieťaťa prekonzultuje OČTK spôsob vedenia výsluchu s psychológom alebo znalcom, ktorý bude pribraný k výsluchu, a ak je to potrebné, aj s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zákonným zástupcom alebo pedagógom, aby sa zabezpečilo správne vykonanie výsluchu a predišlo sa druhotnej viktimizácii. Psychológ alebo znalec má napomôcť k voľbe správnej komunikácie vypočúvajúceho s dieťaťom a k tomu, aby vedenie výsluchu negatívne neovplyvnilo duševný a mravný vývoj dieťaťa.

171. V zákone o obetiach sú upravené vhodné pravidlá, postupy a metódy týkajúce sa vypočúvania. Predovšetkým každá osoba, ktorá tvrdí, že je obeťou, sa považuje za obeť, kým sa nepreukáže opak, a to bez ohľadu na to, či bol páchateľ trestného činu zistený, trestne stíhaný alebo odsúdený, práva priznané obeti týmto zákonom sa uplatňujú bez diskriminácie založenej na pohlaví, náboženskom vyznaní alebo viere, rase, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotnom stave, veku, sexuálnej orientácii, rodinnom stave, farbe pleti, jazyku, politickom alebo inom zmýšľaní, národnom alebo sociálnom pôvode, majetku alebo inom postavení. OČTK, súdy a subjekty poskytujúce pomoc obetiam sú povinné informovať

obeť o jej právach jednoduchým a pre ňu zrozumiteľným spôsobom. Osobitne prihliadajú na ťažkosti pri porozumení alebo komunikácii vyplývajúce z určitého druhu zdravotného postihnutia, znalosti jazyka, ako aj na obmedzenú schopnosť obeť vyjadrovať sa. OČTK a súdy sú povinné umožniť obeti uplatnenie jej práv podľa zákona o obetiach a osobitných predpisov a v prípade odôvodnenej potreby, najmä v záujme zabezpečenia práva a ochrany obeť, spolupracujú so subjektmi poskytujúcimi pomoc obetiam.

172. V prípade výsluchu obzvlášť zraniteľnej osoby, ktorá je obeťou trestného činu proti ľudskej dôstojnosti, trestného činu obchodovania s ľuďmi alebo trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby výsluch spravidla vedie osoba rovnakého pohlavia ako vypočúvaná osoba, ak tomu nebránia závažné dôvody (napr. personálne obsadenie mužov a žien na policajnom útvare), ktoré je OČTK povinný uviesť v zápisnici.

173. Dôležitým predpokladom zabezpečenia správneho vedenia výsluchov obetí je aj systematická odborná príprava policajtov vykonávajúcich vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie pre prácu s obeťami, osobitne s obzvlášť zraniteľnými obeťami. Prezídium PZ v spolupráci s Akadémiou PZ (ďalej len „APZ“) pripravili systém odborného vzdelávania vyšetrovateľov PZ a poverených príslušníkov PZ k tejto problematike.

174. Prezídium PZ v spolupráci s APZ v Bratislave realizuje projekt „*Špeciálne výsluchové miestnosti pre detské obeť a ďalšie obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov*“. Projekt je reflexiou na požiadavky transponovanej smernice a prijaté legislatívne zmeny v oblasti ochrany obetí. Cieľom projektu je vytvorenie podmienok pre elimináciu sekundárnej a opakovanej viktimizácie obetí. Realizácia tohto projektu začala v roku 2018 a bude prebiehať do roku 2021. V rámci uvedeného projektu bude vybudovaných celkovo 15 špeciálnych výsluchových miestností v rámci SR (14 miestností plus 1 výuková miestnosť), ktoré budú slúžiť nielen k realizácii výsluchov detských obetí, ale aj ďalších obzvlášť zraniteľných obetí. Zámerom zriaďovania týchto miestností je nielen ochrana obetí pred sekundárnou viktimizáciou, ale aj pred opakovanou viktimizáciou, a to zabránením priameho kontaktu obeť s páchatelom v úradných priestoroch.

175. Základnú odbornú prípravu absolvujú všetci policajti zaradení na funkciu vyšetrovateľa PZ a povereného príslušníka PZ. Ide o celoplošné prevzdelanie vyšetrovateľov PZ a poverených príslušníkov PZ vo forme jednodňového akreditovaného kurzu na APZ, ktorý je zameraný najmä na zdokonalenie a prehĺbenie vedomostí pri výsluchu obzvlášť zraniteľných obetí. V rámci tohto vzdelávania je venovaná osobitná pozornosť téme výsluchu obzvlášť zraniteľných obetí z psychologického hľadiska, špecifikám komunikácie s jednotlivými kategóriami obzvlášť zraniteľných obetí a vykonávaniu výsluchov obzvlášť zraniteľných obetí s dôrazom na spoluprácu s psychológom a dokumentáciu výsluchu. Predmetný vzdelávací projekt je realizovaný od 4. štvrtroku 2018 a jeho realizácia prebieha aj v roku 2019.

176. Systém akreditovaného špecializovaného vzdelávania policajtov na APZ so zameraním na prácu s obzvlášť zraniteľnými obeťami bude realizovaný v rámci už spomínaného projektu „*Špeciálne výsluchové miestnosti pre detské obeť a ďalšie obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov*“. Pôjde o päťdňový akreditovaný kurz na APZ (nadstavba k základnej odbornej príprave). Kurz bude prioritne zameraný na prácu s obzvlášť zraniteľnými obeťami v špeciálnej výsluchovej miestnosti, pričom jeho súčasťou bude aj časť venovaná obchodovaniu s ľuďmi. Začiatok vzdelávania v rámci projektu je plánovaný na rok 2019. Takéto vzdelávanie v rámci projektu absolvuje cca 350 policajtov (vyšetrovateľov PZ

a poverených policajtov). V rámci tohto projektu budú spracované aj dva edukačné dokumenty, a to metodická pomôcka pre prácu v špeciálnej výsluchovej miestnosti a osobitná forma poučenia pri výsluchu obzvlášť zraniteľných obetí.

177. Z hľadiska legislatívnych zmien, ktoré sa týkajú vypočúvania osôb dávame do pozornosti prijaté legislatívne opatrenie súvisiace s transpozíciou smernice 2016/800 vykonanej prostredníctvom zákona č. 161/2018 Z. z., s účinnosťou od 1. júna 2019. Prostredníctvom citovaného zákona sa ustanovenie § 121 TP dopĺňa novým ods. 5, v zmysle ktorého, ak je ako obvinený vypočúvaná osoba mladšia ako 18 rokov, OČTK vykonajú výsluch s využitím technických zariadení určených na záznam zvuku a obrazu. Predmetnou úpravou sa má zabezpečiť dostatočná ochrana detí, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní, a ktoré nie sú vždy schopné pochopiť obsah výsluchov, ktoré sa s nimi vedú. Takéto využitie technických prostriedkov je svojím spôsobom novou metódou, ktorá bude využívaná pri výsluchoch detí, ktoré sú v postavení obvineného.

178. Obet' má v trestnom konaní postavenie oznamovateľa trestného činu, poškodeného alebo svedka a patria jej práva a povinnosti upravené v TP súvisiace s uvedeným postavením. OČTK, súd a subjekt poskytujúci pomoc obetiam uskutočňujú s ohľadom na závažnosť spáchaného trestného činu individuálne posúdenie obete tak, aby sa zistilo, či ide o obzvlášť zraniteľnú obeť na účely zabránenia opakovanej viktimizácii, pričom sú povinné v prípade obzvlášť zraniteľnej obete, ktorou je dieťa, prihliadať na najlepší záujem dieťaťa. Obet' násilného trestného činu ani iná osoba nemôže byť k vypočutiu nútená.

179. V TP je upravený postup (metodika) pri výsluchu, v súlade s čl. 11 dohovoru. Vo vzťahu k vypočúvaným osobám, ktoré sú obzvlášť zraniteľnou obeťou podľa osobitného zákona, sa vykonáva výsluch ohľaduplne a po obsahovej stránke tak, aby sa výsluch v ďalšom konaní už nemusel opakovať, výsluch sa vykonáva s využitím technických zariadení určených na záznam zvuku a obrazu a OČTK zabezpečuje, aby výsluchy v prípravnom konaní viedla tá istá osoba, ak sa tým nenaruší priebeh trestného konania, k výsluchu sa priberie psychológ alebo znalec, ktorý so zreteľom na predmet výsluchu vypočúvanej osoby prispeje k správne vedeniu výsluchu. Ak je ako svedok v trestnom konaní vedenom pre trestný čin proti ľudskej dôstojnosti, trestný čin obchodovania s ľuďmi alebo trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby vypočúvaná osoba, ktorá je obzvlášť zraniteľnou obeťou podľa osobitného zákona, výsluch v prípravnom konaní spravidla vedie osoba rovnakého pohlavia ako vypočúvaná osoba, ak tomu nebránia závažné dôvody, ktoré je OČTK povinný uviesť v zápisnici. Pred vypočutím svedka podľa prvej vety OČTK prekonzultuje spôsob vedenia výsluchu so psychológom alebo znalcom, ktorý bude pribraný k výsluchu, a ak je to potrebné, aj s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zákonným zástupcom alebo pedagógom tak, aby sa zabezpečilo správne vykonanie výsluchu a predišlo sa druhej viktimizácii.

180. Ak je ako svedok vypočúvaná osoba mladšia ako 18 rokov a ak ide o trestný čin spáchaný voči blízkej osobe alebo zverenej osobe alebo je zrejmé z okolností prípadu, že opätovná výpoveď osoby mladšej ako 18 rokov môže byť ovplyvnená, alebo je odôvodnený predpoklad, že výsluch by mohol nepriaznivo ovplyvňovať duševný a mravný vývoj osoby mladšej ako 18 rokov, výsluch sa vykoná tak, aby osoba mladšia ako 18 rokov mohla byť v ďalšom konaní vypočutá len výnimočne. Ďalší výsluch osoby mladšej ako 18 rokov sa v prípravnom konaní môže vykonať len so súhlasom jej zákonného zástupcu a v osobitných prípadoch so súhlasom opatrovníka. Právny poriadok SR upravuje komplexne postup pri vypočúvaní v trestnom konaní.

Otázka č. 21 – Aké opatrenia plánuje vláda prijať – používanie pletivových lôžok a iných foriem mechanického zadržiavania v psychiatrických a iných psychosociálnych inštitúciách?

181. SR považuje zníženie použitia obmedzovacích prostriedkov za vysoko prioritné, riešenie predpokladá aj v zabezpečení vybudovania bezpečnostných úsekov so špecializovaným režimom a potrebnými priestorovými i materiálnymi podmienkami v rámci existujúcich psychiatrických oddelení, ktoré by slúžili aj pre účely riešenia fenoménu agresivity u "bežných" psychiatrických pacientov. Na rozdiel od súdom uloženého opatrenia detencie by malo o umiestnení na bezpečné oddelenia rozhodovať zdravotnícky personál.

182. Predpokladá sa, že zriadením takýchto bezpečných oddelení dôjde k celkovému poklesu používania obmedzovacích prostriedkov a vytvorí sa možnosť pre postupné vyradovanie používania sieťových postelí.

183. V ustanovení § 10 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v planom znení (ďalej len „zákon o sociálnych službách“) sa od roku 2008 explicitne ustanovuje zákaz používať akékoľvek prostriedky obmedzenia v zariadeniach sociálnych služieb voči fyzickej osobe – prijímateľovi, ktorému sa sociálna služba poskytuje. Výnimkou sú len situácie, ak je ohrozený život alebo zdravie tejto osoby alebo zdravie a život iných osôb, a to iba po nevyhnutnú dobu, s tým, že poskytovateľ prednostne použije obmedzenie netelesnej povahy. Aby nedošlo k žiadnym pochybeniam, právna úprava definuje, čo sa považuje za netelesné obmedzenia a telesné obmedzenia (špeciálne úchopy, umiestnenie do bezpečnej miestnosti, použitie liekov). Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že do prostriedkov telesných obmedzení nie sú zaradené sieťové posteľe, preto ich nemožno pri poskytovaní sociálnych služieb za žiadnych okolností používať. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že legislatíva v oblasti sociálnych služieb už dlhodobo zamedzuje používanie sieťových postelí v zariadeniach sociálnych služieb a preto SR považuje predmetné opatrenia za dostačujúce. Postupy pri použití prostriedkov obmedzenia boli porovnávané s obdobnými úpravami iných európskych krajín a sú v súlade s princípmi uplatňovanými v tejto oblasti v krajinách EÚ.

184. Návrh zákona o detencii už sieťové posteľe ako zákonné prostriedky obmedzenia neuvádza.

Články 12-13

Otázka č. 22 – S odvolaním sa na predchádzajúce záverečné pripomienky Výboru (ods. 19), uveďte prosím komplexné národné štatistické údaje rozdelené podľa veku, pohlavia, etnického alebo štátneho pôvodu a miesta zadržania v sťažnostiach; vyšetrovaniach; súdnych stíhaniach, vrátane disciplinárnych a trestných konaní; usvedčeníach a trestných alebo disciplinárnych sankciách uplatňovaných v prípadoch mučenia a zlého zaobchádzania. Uveďte, prosím, príklady relevantných prípadov a/alebo súdnych rozhodnutí.

185. V súlade s § 11 ods. 1 až 3 zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v platnom znení ministerstvá a štátne organizácie vykonávajú úlohy štátnej štatistiky v rozsahu, ktorý pre ne vyplýva z programu štátnych štatistických zisťovaní. Ministerstvá a štátne organizácie môžu v rámci svojej pôsobnosti zhromažďovať údaje a vykonávať štatistické zisťovania aj mimo programu štátnych štatistických zisťovaní. Pri štatistických zisťovaniach konzultujú so

Štatistickým úradom SR (ďalej len „ŠÚ SR“) ich metodiku a používajú národné štatistické klasifikácie a národné štatistické číselníky, ak ich ŠÚ SR informuje, že budú použité pre potreby štátnej štatistiky. Metodiku zhromažďovania údajov, ktoré ŠÚ SR použije ako administratívne zdroje, konzultujú ministerstvá a štátne organizácie so ŠÚ SR. Pri tvorbe európskej štatistiky sa ministerstvá a štátne organizácie riadia metodickými pokynmi ŠÚ SR. Zisťovanie a zhromažďovanie informácií a údajov vykonávané ministerstvami a štátnymi organizáciami podľa osobitných zákonov nie je súčasťou štátnej štatistiky. Vykonanie štatistických zisťovaní a úhradu nákladov na ich vykonanie sú povinné zabezpečiť ministerstvá a štátne organizácie, ktoré ich vykonávajú.

186. MS SR zhromažďuje, spracováva a vyhodnocuje štatistické údaje o právoplatne odsúdených osobách, vrátane osôb odsúdených za trestný čin „*Mučenie a iné neľudské alebo kruté zaobchádzanie*“. Údaje o odsúdených osobách sú predmetom zápisu do štatistického listu pre trestné veci (ŠL-T), ktorý vyplňajú dotknuté všeobecné súdy SR prostredníctvom aplikácie pre zber údajov. Následne sú údaje z predmetných štatistických listov spracované od roku 2016 na Analytickom centre MS SR. Údaje o odsúdených osobách sú dostupné v členení podľa veku, pohlavia, štátnej príslušnosti a národnosti.

187. Gestorom evidenčno-štatistického systému kriminality je odbor správy informačných systémov polície Prezídia PZ, v ktorom PZ eviduje najmä informácie o trestnej činnosti v súvislosti s trestným konaním podľa TP, konkrétne trestné činy a zistených páchatel'ov trestných činov, ako aj obeť trestných činov s rozdelením podľa pohlavia a veku.

188. Lustráciou v uvedenom informačnom systéme bolo zistené, že v období roku 2015 bolo vedené trestné stíhanie v súvislosti s trestným činom „*Mučenie a iné neľudské alebo kruté zaobchádzanie*“, ktoré bolo 12. januára 2016 zastavené. V súčasnosti je vedené 1 trestné stíhanie pre trestný čin Mučenie a iné neľudské alebo kruté zaobchádzanie.

Článok 14

Právo na nápravu a odškodnenie

Otázka č. 23 – Uved'te, prosím, informácie o náhradách a kompenzačných opatreniach, vrátane prostriedkov rehabilitácie nariadených súdmi a skutočne poskytnutých obetiam mučenia alebo ich rodinám od zväženia predchádzajúcej správy zmluvného štátu. To by malo zahŕňať počet žiadostí o kompenzáciu, ktoré boli uskutočnené, a v každom prípade počet priznaných a množstvo nariadených a skutočne poskytnutých kompenzácií. Uved'te tiež, prosím, informácie o všetkých prebiehajúcich kompenzačných programoch, vrátane liečby traumy a iných foriem rehabilitácie poskytnutých obetiam mučenia a zlého zaobchádzania a materiálnych, ľudských a rozpočtových zdrojov určených na ich účinné fungovanie.

189. Právna úprava odškodňovania obetí násilných trestných činov – Zákon o obetiach trestných činov od januára 2018 obsahuje úpravu odškodňovania obetí trestných činov. Podmienky odškodňovania obetí násilných trestných činov podľa zákona o obetiach – Obeťou násilného trestného činu sa podľa zákona o obetiach rozumie fyzická osoba, ktorej bola: 1. úmyselným násilným trestným činom spôsobená ujma na zdraví; ak táto osoba v dôsledku tohto činu zomrela, obeťou násilného trestného činu je aj pozostalý manžel po zomretom a pozostalé dieťa po zomretom, a ak ich niet, pozostalý rodič po zomretom, a ak ho niet, osoba, ku ktorej mal zomretý vyživovaciu povinnosť (s výnimkou osôb, ktoré zomretému spôsobili smrť), 2. spôsobená morálna škoda trestným činom obchodovania s ľuďmi, znásilnenia,

sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania. Obeti násillného trestného činu ale nemožno priznať odškodnenie, ak: 1. jej bola ujma na zdraví plne uhradená inak, 2. obeť násillného trestného činu podľa § 2 ods. 1 písm. d) prvého bodu časť vety za bodkočiarkou je zároveň páchatelom trestného činu, v súvislosti s ktorým sa považuje za obeť násillného trestného činu, 3. nedala súhlas na trestné stíhanie podľa § 211 TP alebo 4. nemôže vykonávať oprávnenie poškodeného podľa § 47 ods. 1 TP. Nárok na odškodnenie obete násillného trestného činu podľa zákona o obetiach vzniká, ak: 1. v trestnom konaní nadobudol právoplatnosť rozsudok alebo trestný rozkaz, ktorým sa páchatel uznáva vinným zo spáchania trestného činu, ktorým bola obeť násillného trestného činu spôsobená ujma na zdraví, 2. v trestnom konaní nadobudol právoplatnosť rozsudok, ktorým bol obžalovaný spod obžaloby oslobodený, pretože nie je trestne zodpovedný pre nedostatok veku alebo nepříčetnosť a ujma na zdraví nebola obeť násillného trestného činu plne uhradená inak, 3. dôjde k prerušeniu trestného stíhania z dôvodov podľa § 228 ods. 2 písm. a) až e) TP, k zastaveniu trestného stíhania z dôvodov podľa § 215 ods. 1 písm. d) až f) TP alebo z dôvodu podľa § 215 ods. 2 písm. a) TP, prípadne k odloženiu veci z dôvodu podľa § 215 ods. 2 písm. a) TP a výsledky vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania orgánov činných v trestnom konaní nevyvolávajú dôvodné pochybnosti o tom, že sa stal trestný čin, ktorým bola obeť násillného trestného činu spôsobená ujma na zdraví. Obeť trestného činu sexuálneho zneužívania nemá nárok na odškodnenie podľa zákona o obetiach, ak dôjde k oslobodeniu obžalovaného spod obžaloby alebo k zastaveniu trestného stíhania z dôvodu, že obžalovaný alebo obvinený pre nedostatok veku nie je trestne zodpovedný. Podmienkou vzniku nároku na odškodnenie podľa zákona o obetiach je uplatnenie si nároku na náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku ujmy na zdraví zo strany obete násillného trestného činu v trestnom konaní. To neplatí, ak ide o ujmu na zdraví spôsobenú trestným činom obchodovania s ľuďmi, znásillnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania. Rozsah odškodnenia obetí násillných trestných činov podľa zákona o obetiach – Celková suma odškodnenia poskytnutá podľa zákona o obetiach nesmie v jednotlivom prípade presiahnuť päťdesiatnásobok minimálnej mzdy. Na výpočet odškodnenia, ak ide o ujmu na zdraví, sa primerane použijú ustanovenia zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia v platnom znení; náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia ale nemožno zvýšiť. Rozhodujúci pre určenie výšky odškodnenia je najbežnejšom prípade znalecký posudok vypracovaný na účely trestného konania (s bodovým ohodnotením podľa vyššie označeného zákona), ak takýto nie je k dispozícii, lekárske posudok vyhotovený podľa vyššie označeného zákona. Ak bola trestným činom spôsobená smrť, obeť násillného trestného činu má nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy. Ak je obeť násillného trestného činu viac (v prípade úmrtia), suma odškodnenia sa medzi nich rozdelí rovnakým dielom. Odškodnenie si ale musí uplatniť každá obeť násillného trestného činu samostatne, teda každý z pozostalých osobitnou žiadosťou. Pri trestnom čine obchodovania s ľuďmi, trestnom čine znásillnenia, trestnom čine sexuálneho násillia a trestnom čine sexuálneho zneužívania má obeť násillného trestného činu nárok aj na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú morálnu škodu v sume desaťnásobku minimálnej mzdy. Konanie o poskytnutí odškodnenia podľa zákona o obetiach – O poskytnutí odškodnenia rozhoduje a odškodnenie vypláca na základe písomnej žiadosti obete násillného trestného činu MS SR. Ak súd v trestnom konaní odkázal obeť násillného trestného činu s jej nárokom na náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku ujmy na zdraví, na civilný proces alebo konanie pred iným orgánom, žiadosť je potrebné doručiť MS SR do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa rozhodlo o nároku obete násillného trestného činu v civilnom procese alebo v konaní pred iným orgánom. MS SR neevduje k 30. aprílu 2019 žiadnu žiadosť o kompenzáciu súvisiacu s trestným činom „Mučenie a iné neľudské alebo kruté zaobchádzanie“.

Článok 15

Zabránenie mučenia v procese dokazovania

Otázka č. 24 – Uved'te, prosím, informácie o konkrétnych opatreniach prijatých na zabezpečenie rešpektu, a to tak zo zákona, ako aj v praxi, pre zásadu neprípustnosti dôkazov získaných mučením. Uved'te, prosím, príklady prípadov, ktoré boli súdom zamietnuté z dôvodu predloženia dôkazov alebo svedectva získaného mučením alebo zlým zaobchádzaním.

190. V zmysle TP za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť na náležité objasnenie veci a čo sa získalo z dôkazných prostriedkov podľa tohto zákona alebo podľa osobitného zákona. Dôkaznými prostriedkami sú najmä výsluch obvineného, svedkov, znalcov, posudky a odborné vyjadrenia, previerka výpovede na mieste, rekognícia, rekonštrukcia, vyšetrovací pokus, obhliadka, veci a listiny dôležité pre trestné konanie, oznámenie, informácie získané použitím informačno-technických prostriedkov alebo prostriedkov operatívno-pátracej činnosti. Za neprípustný dôkaz sa podľa TP považuje dôkaz, ktorý je získaný nezákonným donútením alebo hrozbou takého donútenia. Uvedené však neplatí v prípade, keď sa tento dôkaz použije ako dôkaz proti osobe, ktorá také donútenie alebo hrozbu donútenia použila. Z vyššie uvedeného implicitne vyplýva, že takto formulované ustanovenie náležite pokrýva aj prípady mučenia, ktorých cieľom je získať určitý dôkaz. Podľa TP môžu OČTK a súd hodnotiť iba dôkazy získané zákonným spôsobom.

Článok 16

Otázka č. 25 – Uved'te, prosím, informácie o akýchkoľvek doplneniach zákona o rodine z roku 2005, ktoré by zakazovali telesné tresty detí vo všetkých formách, po doplneniach uskutočnených v roku 2015, ktoré naďalej povoľovali „primeraný fyzický trest“ pri výchove detí v rodinách.

191. Po roku 2015 nebolo potrebné meniť právnu úpravu v oblasti rodinného práva. V právnom poriadku SR bola a aj je ukotvená neprípustnosť telesných trestov zo strany rodičov aj v domácom prostredí. To platí bez ohľadu na to, či je v právnom poriadku zmienka o výslovnom alebo implicitnom zákaze. V slovenskom práve existujú normy trestného práva a administratívneho práva, ktoré zakazujú telesné tresty, ktoré sú spôsobilé dieťaťu ublížiť na zdraví alebo zasiahnuť do dôstojnosti. Napríklad zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v platnom znení definuje osobitne priestupky týkajúce sa zásahov do integrity blízkej osoby (vrátane dieťaťa) a osoby, ktorá bola páchatelovi zverená do starostlivosti alebo výchovy. Medzi sankcionovateľné konania v tejto súvislosti patrí aj vyhrážanie sa ujmu na zdraví, drobné ublíženie na zdraví, schválnosti a iné hrubé správanie.

192. Opakované spáchanie takéhoto priestupku v priebehu 12 mesiacov je v zmysle TZ s účinnosťou od 1. januára 2017 kvalifikované ako trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby. Z tohto dôvodu je potrebné systém ochrany práv detí vnímať komplexne z hľadiska všetkých odvetví práva (civilné, administratívne aj trestné). Vzhľadom na to, že zásahy do integrity (psychickej aj fyzickej) detí v prípadoch použitia neprimeraných výchovných prostriedkov sú v zmysle priestupkového (resp. trestného) zákona nielen neprípustné, ale aj sankcionovateľné, vytvára právna úprava v oblasti administratívneho a trestného práva v nadväznosti na aktuálnu právnu úpravu zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rodine“) dostatočnú právnu garanciu práv detí v tejto oblasti.

195. Vzhľadom na to, že zákon o rodine je normou súkromného práva a nemal by obsahovať z legislatívno-filozofického hľadiska zákazové normy, bola zvolená iná taktika s rovnakým výsledným efektom. Novelou zákona o rodine s účinnosťou od 1. januára 2016 zákonodarca vymedzil v súlade s bodom č. 50 Všeobecného komentára č. 14 kritériá najlepšieho záujmu dieťaťa. Konkrétne sú relevantné najmä kritéria uvedené v čl. 5 písm.:

b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,

c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,

e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou.

196. Od 1. januára 2016 musí byť vo svetle čl. 5 zákona o rodine, ktorý má slúžiť ako základné interpretačné pravidlo, vykladané aj ustanovenie § 30 ods. 3 zákona o rodine, podľa ktorého rodičia majú právo použiť pri výchove dieťaťa primerané výchovné prostriedky tak, aby nebolo ohrozené zdravie, dôstojnosť, duševný, telesný a citový vývin dieťaťa. Pojem „primerané výchovné prostriedky“ preto od 1. januára 2016 treba vykladať veľmi reštriktívne. Platná právna úprava už netoleruje telesné tresty v domácom prostredí. Fyzické tresty sú spôsobilé vyvolať práve ohrozenie hodnôt, ktoré chráni nový čl. 5.

197. Úprava preto definitívne vyčleňuje spod legálnych a primeraných výchovných opatrení pojem „násilie“, tak ako ho interpretuje Výbor vo všeobecnom komentári č. 13. Rodič nesmie voči dieťaťu použiť akúkoľvek formu telesného alebo duševného násillia, ubližovania, zneužívania, zanedbávania alebo nedbanlivého zaobchádzania, trýznenia. Právny poriadok SR tak necháva rodičom len veľmi malú mieru intervencie voči integrite a dôstojnosti dieťaťa, pričom možnosť používať výchovné prostriedky je zachovaná. Kontrola rodičov zo strany štátu (súdov) pri výchove detí zostáva stále prítomná, a to cez kritérium primeranosti. Toto kritérium je však veľmi zúžené, má umožniť rodičom zohľadniť osobitosti a potreby jednotlivých rodín a detí a vybrať také výchovné prostriedky, aby si dieťa osvojilo základné morálne povedomie a morálne hodnoty. Slovenský zákonodarca sa tak rozhodol aj s ohľadom na samotný Výbor OSN pre práva dieťaťa, ktorý pripúšťa v bode 14 Všeobecného komentára č. 8 (2006) danú skutočnosť *„rodičovstvo a starostlivosť o deti, najmä o dojčatá a malé deti, si vyžaduje časté fyzické zásahy a intervencie na ich ochranu. Tieto sa zásadne líšia od zámerného trestajúceho použitia sily na spôsobenie určitého stupňa bolesti, nepohodlia alebo poníženia.“*

198. Na základe vyššie uvedeného možno skonštatovať, že ustanovenie čl. 5 zákona o rodine spolu s ustanovením § 30 ods. 3 zákona o rodine, ako aj normy trestného či administratívneho práva tak vplývajú generálne prevenčne na schopnosť dospelých a rodičov rozoznať rozdiel medzi ochranným fyzickým zákrokom a trestajúcim útokom.

199. Hoci bod 25 sa dotýka telesných trestov pri výchove v rodinách, je potrebné zmieniť sa o novele zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorej je zakázané používať všetky formy telesných trestov na dieťati a iné hrubé alebo ponížujúce formy zaobchádzania a formy trestania dieťaťa, ktoré mu spôsobujú alebo môžu spôsobiť fyzickú alebo psychickú ujmu. Pri vykonávaní opatrení je zakázané používať ako výchovný prostriedok zákaz kontaktu s rodičmi a ďalšími blízkymi osobami, sociálne vylúčenie, vyžadovanie neprimeraných fyzických výkonov, zásahov do vonkajšieho vzhľadu a nosenia znevažujúceho oblečenia, neodôvodnené zasahovanie do stravovania a iné výchovné prostriedky a postupy práce, ktoré dieťaťu môžu spôsobiť poníženie a môžu neprimerane zasiahnuť do jeho ľudskej dôstojnosti. Voči dieťaťu je zakázané použiť výchovný prostriedok len preto, že je súčasťou rovnakej

skupiny detí ako dieťa, pri výchove ktorého má byť použitý výchovný prostriedok. Dieťa nesmie byť zodpovedné za rozhodovanie alebo určovanie výchovných prostriedkov pre iné dieťa.

Podrobnejšia informácia k zákazu telesných trestov je uvedená v prílohe, bod L.

200. V súčasnosti platná právna úprava vzťahov medzi rodičmi, deťmi a ostatnými príbuznými v zákone o rodine výslovne zakaz fyzických trestov v domácom prostredí neupravuje. Ustanovenie § 30 ods. 3 zákona o rodine upravuje, že rodičia majú právo použiť pri výchove dieťaťa primerané výchovné prostriedky tak, aby nebolo ohrozené zdravie, dôstojnosť, duševný, telesný a citový vývoj dieťaťa. Vzhľadom na skutočnosť, že fyzické tresty v ich bežnom ponímaní sú spôsobilé vyvolať práve ohrozenie zdravia, dôstojnosti, duševného, telesného a citového vývoja dieťaťa, platná právna úprava ich už teraz netoleruje.

201. Z uvedeného vyplýva, že rodičovské práva a povinnosti pri výchove dieťaťa sú v zákone o rodine upravené tak, aby bola zabezpečená ochrana pred ohrozením zdravia, dôstojnosti, duševného, telesného a citového vývoja dieťaťa, a zároveň aby bolo vo výchove možné prostredníctvom primeraných výchovných prostriedkov zohľadniť osobitosti a potreby jednotlivých rodín. Zákon o rodine v predmetnom ustanovení neupravuje konkrétne výchovné prostriedky, ale ponecháva ich na voľbu rodičov tak, aby si dieťa osvojilo základné morálne povedomie a morálne hodnoty. Voľba primeraných výchovných prostriedkov aplikovaných rodičmi však v zmysle zákona o rodine nesmie byť bezbrehá. Zákonné obmedzenie spočíva v miere primeranosti týchto výchovných prostriedkov. V prípade prekročenia takejto miery nastupujú sankcie v rovine uloženia výchovných opatrení upravených v zákone o rodine.

202. Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v platnom znení definuje osobitne priestupky týkajúce sa zásahov do integrity blízkej osoby (vrátane dieťaťa) a osoby, ktorá bola páchatelovi zverená do starostlivosti alebo výchovy. Medzi sankcionovateľné konania v tejto súvislosti patrí aj vyhrážanie sa ujmu na zdraví, drobné ublíženie na zdraví, schválnosti a iné hrubé správanie. Opakované spáchanie takéhoto priestupku v priebehu 12 mesiacov je v TZ kvalifikované ako trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby. Úpravou základnej skutkovej podstaty trestného činu boli zároveň odstránené dôvody interpretačných nezrovnalostí, ktoré sa v praxi vyskytovali. Jedným z dôvodov novelizácie uvedených ustanovení bol zámer zabezpečiť adekvátne nástroje na postihovanie použitia neprimeraných výchovných prostriedkov ohrozujúcich zdravie, dôstojnosť, duševný, telesný a citový vývoj dieťaťa. Systém ochrany práv detí treba vnímať komplexne z hľadiska všetkých odvetví práva (civilné, správne aj trestné). Vzhľadom na to, že zásahy do integrity (psychickej aj fyzickej) detí v prípadoch použitia neprimeraných výchovných prostriedkov sú v zmysle priestupkového (resp. trestného) zákona nielen neprípustné, ale aj sankcionovateľné. Domnievame sa, že novelizovaná právna úprava v oblasti správneho a trestného práva v nadväznosti na aktuálnu právnu úpravu zákona o rodine vytvára dostatočnú právnu garanciu práv detí v tejto oblasti.

203. V rámci plnenia strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím sa kladie dôraz na podporu plnenia rodičovských práv a povinností, rodičovstva a podporu pozitívneho rodinného prostredia. S ohľadom na výsledky výskumu v oblasti tzv. telesných trestov⁸ je mimoriadne žiaduce prostredníctvom odborného i celospoločenského dialógu a pri

⁸ Národná stratégia na ochranu detí pred násilím, str. 28

<https://detstvobeznasilia.gov.sk/wp-content/uploads/2018/05/Aktualiz%C3%A1cia-N%C3%A1rodnej-strat%C3%A9gie-na-ochranu-det%C3%AD-pred-n%C3%A1sil%C3%ADm.pdf>

zohľadnení všetkých významných spoločenských, náboženských a kultúrnych súvislostí hľadať cesty a nástroje podpory rodiny a spoločného trávenia času, rozvoja rodičovských zručností, predchádzania konfliktom v rodinách. Uvedené prispeje k prirodzenému znižovaniu miery využívania tzv. telesných trestov pri výchove a má za cieľ eliminácie prípadov závažného fyzického násillia v rodinnom prostredí.

„Iné záležitosti“ Hrozby terorizmu

Otázka č. 26 – Uved'te, prosím, aktualizované informácie o opatreniach, ktoré prijal zmluvný štát za účelom riešenia hrozieb terorizmu a popíšte, či a ako tieto protiteroristické opatrenia ovplyvnili v zmysle zákona a v praxi záruky v oblasti ľudských práv. Vysvetlite, prosím, ako zmluvný štát zabezpečil, aby boli tieto opatrenia v súlade so všetkými jeho úlohami podľa medzinárodného práva, najmä Dohovoru, v súlade s príslušnými uzneseniami Bezpečnostnej rady, najmä uznesením č. 1624 (2005). Uved'te, prosím, informácie o relevantnom školení, ktoré bolo poskytnuté príslušníkom orgánov činných v trestnom konaní; počet osôb odsúdených podľa týchto právnych predpisov; právne záruky a právne prostriedky, ktoré sú k dispozícii osobám, ktoré podliehajú protiteroristickým opatreniam v zmysle zákona a v praxi; či sa vyskytli nejaké sťažnosti týkajúce sa nedodržovania medzinárodných noriem; a výsledok týchto sťažností.

204. Boj proti terorizmu v SR prebieha v súlade s medzinárodnými a európskymi zmluvami a vnútroštátnymi právnymi predpismi. Národná protiteroristická jednotka Národnej kriminálnej agentúry Prezídia PZ pri výkone služobnej činnosti spolupracuje s mimovládnymi organizáciami zameranými na monitorovanie dodržiavania ľudských práv, napríklad s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu a občianske združenie Občan, demokracia a zodpovednosť. Policajti tejto jednotky sú členmi pracovnej skupiny *Fundamental Rights Agency* na vypracovanie metodológie na zaznamenávanie a zber dát o nenávisťných trestných činoch. V súvislosti so zberom informácií, odhaľovaním a vyšetrovaním trestných činov terorizmu a extrémizmu možno konštatovať, že pri kontakte s osobami ženského pohlavia a mladistvými sú, podľa možnosti, preferované policajtky a zvláštna pozornosť je venovaná špecifickým potrebám, či už obeť alebo podozrivých (prizvanie rodinného príslušníka, sociálneho pracovníka, psychológa). Právne záruky poskytované týmto osobám sú rovnaké, ako pri ostatných trestných činoch.

205. Bezpečnostné opatrenia v súvislosti s bojom proti terorizmu a extrémizmu sú v SR prijímané na základe strategických dokumentov schválených vládou, ktorými sú Národný akčný plán boja proti terorizmu na roky 2015 – 2018, Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019, ako aj Akčný plán predchádzania a eliminácie rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie na roky 2016 – 2018. Tieto boli spracované v súlade s princípmi univerzality základných ľudských práv, nediskriminácie a rovnosti v právach pre všetkých svojich obyvateľov, bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok alebo iné postavenie.

206. V hodnotenom období boli priebežne plnené úlohy vyplývajúce z Národného akčného plánu boja proti terorizmu na roky 2015 – 2018, ktoré boli zamerané na zamedzovanie

financovania terorizmu, predchádzanie a odstraňovanie hrozieb spojených s radikalizáciou a samoradikalizáciou osôb na internete, radikalizáciou vo vzdelávacích inštitúciách a na zefektívňovanie spolupráce medzi subjektmi zapojenými do boja proti terorizmu.

207. V rámci boja proti terorizmu nebola v SR v roku 2018 identifikovaná potreba prijatia vlastných špecifických protiteroristických opatrení, ktoré by významnejšie zasahovali do základných práv a slobôd občanov. V roku 2018 bola na území SR neprávoplatne odsúdená jedna osoba za trestný čin terorizmu. Vo vzťahu k sťažnostiam verejnosti, týkajúcich sa nedodržiavania medzinárodných noriem, neboli národnou kriminálnou agentúrou PZ evidované žiadne sťažnosti alebo podnety.

208. Vo vzťahu k legislatívnym protiteroristickým opatreniam možno konštatovať, že tieto opatrenia nijakým spôsobom v praxi nezasiahli do záruk v oblasti ľudských práv. Páchateľom týchto trestných činov sú ľudské práva a práva vymedzené v TZ a TP garantované v rovnakej miere ako páchateľom iných trestných činov, napr. právo podať opravné prostriedky (sťažnosť, odvolanie).

209. V období rokov 2016 až 2017 Analytické centrum neeviduje žiadne osoby odsúdené za trestný čin podľa § 419 TZ – *Terorizmus a niektoré formy účasti na terorizme*. Podrobnejšia informácia je uvedená v prílohe, bod M.

Ratifikácia OP-CAT

210. SR podpísala OP-CAT 14. decembra 2018. MS SR aktuálne pripravuje potrebnú legislatívu na zverenie právomocí Národného preventívneho mechanizmu podľa OP-CAT trom nezávislým inštitúciám, ktoré už dnes podľa právneho poriadku SR disponujú oprávnením navštevovať miesta, v ktorých sa zdržiavajú osoby obmedzené na slobode a hovoriť s nimi bez prítomnosti tretích osôb a to: verejný ochranca práv, komisár pre deti a komisár pre osoby so zdravotným postihnutím. Po završení prípravnej fázy a konzultáciách so zainteresovanými aktérmi a občianskou spoločnosťou budú legislatívne zmeny predkladané spolu s návrhom na ratifikáciu OP-CAT v druhej polovici roka 2019.

Príloha k Štvrtej periodickej správe Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu

Článok 2

A. Informácia k ukladaniu alternatívnych trestov – otázka 4b)

1. Potreba zamerať sa na možnosti ukladania alternatívnych trestov a zvýšený dôraz na prevenciu trestnej činnosti bola definovaná Programovým vyhlásením vlády SR na roky 2012 – 2014. Projekt ESMO bol realizovaný v rokoch 2014 – 2015 s využitím 100% financovania z eurofondov (22,04 mil. € bez DPH). Zo štátneho rozpočtu je financovaná prevádzka systému a servisné zásahy (15,44 mil. €). ESMO bol v SR spustený 1. januára 2016. Elektronický monitoring v SR možno využiť pri nasledovných inštitútoch trestného alebo civilného konania⁹ :

- nahradenie väzby
- podmienené zastavenie trestného stíhania
- podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s primeranými obmedzeniami a povinnosťami
- podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom
- trest odňatia slobody (práca odsúdených mimo ústav, mimoriadne voľno na opustenie ústavu)
- trest domáceho väzenia (obligatórne)
- trest zákazu pobytu
- trest zákazu účasti na verejných podujatiach
- podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody
- premena trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia
- ochranný dohľad
- neodkladné opatrenie v civilnom konaní – zákaz priblíženia.

2. Napriek tomu, že systém sa osvedčil ako efektívny nástroj (k porušeniu podmienok došlo v 4,4% prípadov), po dvoch rokoch realizácie možno z celkového hľadiska konštatovať, že systém nie je využitý v rozsahu kapacít, ktoré má. Počas prevádzky bolo v SR vydaných 327 pokynov k vykonaniu predbežného šetrenia (ktoré je podmienkou pre nariadenie kontroly technickými prostriedkami), z čoho 19 pokynov vydal prokurátor, ostatné pokyny vydali sudy. Doposiaľ podliehalo kontrole 153 kontrolovaných osôb, z toho v 25 prípadoch bol monitoring použitý aj pre potreby chránenej osoby.

3. Osvedčilo sa jeho využívanie v pilotnej prevádzke vo výkone trestu odňatia slobody¹⁰ ako nástroj overovania dodržiavania podmienok počas povoleného pobytu odsúdenej osoby mimo ústav na výkon trestu – doteraz bol využitý v 120 prípadoch s pozitívnymi výsledkami a počíta sa s jeho ďalším využitím pre tieto účely.

B. Nadmerné použitie sily zo strany predstaviteľov orgánov činných v trestnom konaní – otázka 5 c)

⁹ Uvedené predstavuje v porovnaní s väčšinou iných štátov široký priestor pre využitie.

¹⁰ Pilotná prevádzka začala v decembri 2017.

4. EŠLP považuje za účinný prostriedok nápravy ústavnú sťažnosť podľa článku 127 ústavy (účinná od 1. januára 2002). Ústavný súd rozhoduje podľa tohto článku o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú SR ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody, a také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú SR ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody, obnovil stav pred porušením. Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie. Ústavný súd sa opakovane zaoberal sťažnosťami na porušenie zákazu mučenia, či ponižujúceho zaobchádzania alebo procesných záruk obsiahnutých v článku 3 EŠLP a v prípade porušenia práv zabezpečil sťažovateľovi adekvátnu nápravu.

5. Pokiaľ ide o namietané zlé zaobchádzanie zo strany orgánov činných v trestnom konaní pripomíname rozsudok EŠLP *Adam proti SR*, v ktorom sťažovateľ *inter alia* namietal, že počas jeho zadržania na policajnej stanici bol vystavený zaobchádzaniu, ktoré bolo v rozpore s článkom 3 EŠLP, a že príslušné orgány nevykonali na základe vlastnej iniciatívy účinné, nezávislé a primerane rýchle vyšetrovanie. Vyšetrovanie bolo v tomto prípade taktiež vedené Odborom inšpekčnej služby SKIS MV SR a následne po podaní sťažností bolo preverené troma stupňami prokuratúry. Vo svojom rozsudku EŠLP, že vysvetlenie udalostí tvoriacich podstatu sťažnosti, ktoré poskytla vláda, je hodnoverné. Na základe toho nepovažoval za preukázané, že sťažovateľ bol vystavený fyzickému násiliu počas predbežného vypočúvania, ako to tvrdil. Usúdil, že nemožno dospieť k záveru, že sťažovateľ bol vystavený zlému zaobchádzaniu a rozhodol, že článok 3 EŠLP v jeho hmotnej časti nebol porušený. EŠLP ďalej nepovažoval za potrebné samostatne posudzovať námietku podľa článku 13 EŠLP. Čo sa týka sťažovateľovej námietky diskriminácie podľa článku 14 EŠLP, EŠLP dospel k záveru, že sťažovateľove obvinenia majú len všeobecný a vágny charakter, a neobsahujú žiadne konkrétne znaky, ktoré by bolo možné pričítať policajtom zainteresovaným do sťažovateľovho prípadu alebo ktoré by bolo možné nejakým spôsobom spojiť s individuálnymi okolnosťami jeho prípadu. EŠLP preto dospel k záveru, že sťažovateľ na prvý pohľad nepredložil skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že zaobchádzanie s ním počas jeho zadržania a následné vyšetrovanie boli diskriminačné. Túto námietku EŠLP zamietol ako zjavne nepodloženú. EŠLP konštatoval len porušenie článku 3 EŠLP v jeho procesnej časti z toho dôvodu, že vnútroštátne orgány nevykonali všetko čo bolo potrebné na odstránenie nezrovnalostí vo vyšetrovaní, a že niektorými tvrdeniami sa vôbec nezaoberali. K otázke nezávislosti vyšetrovania vo všeobecnej rovine sa EŠLP vôbec nevyjadril. Vláda pritom upozorňuje na skutočnosť, že dohľad nad výkonom rozsudku v prípade *Mižigárová proti SR* ukončil Výbor ministrov Rezolúciou Rady Európy CM/ResDH(2016)17 a v prípade *Adam proti SR* Rezolúciou Rady Európy CM/ResDH(2018)212 považujúc individuálne a všeobecné opatrenia prijaté na vnútroštátnej úrovni za dostatočné a sledovanie výkonu týchto prípadov uzavrel.

6. Ďalej pripomíname, že na základe vyvíjajúcej sa judikatúry vnútroštátnych súdov považoval EŠLP žalobu na ochranu osobnosti za účinný prostriedok nápravy vo vzťahu k namietanému porušeniu práva na život, na súkromie a v prípadoch zlého zaobchádzania,

a to aj zo strany polície (pozri *Furdík proti SR*, č. 42994/05, 2. december 2008, *V.C. proti SR*, č. 18968/07, 8. november 2011, ods. 125-129, *N.B. proti SR*, č. 29518/10, 12. jún 2012, ods. 84-88, alebo *Baláž a ďalší proti SR*, č. 9210/02, 28. november 2006). V prípade *Baláž* sťažovatelia namietali, že došlo k porušeniu článku 8 v dôsledku zlého zaobchádzania zo strany polície, Sťažovali sa aj na nedostatky v následnom vyšetrovaní a telefonické vyhrážky. ESLP zistil, že tvrdenia pána Baláža, ml. a pani Konečnikovej o zlom zaobchádzaní zo strany polície boli preskúmané políciou, inšpekčnou službou ministerstva vnútra a všetkými úrovňami prokuratúry, ktoré ich vyhodnotili ako neopodstatnené. Ak sťažovatelia nesúhlasili s týmto záverom, mali na výber viacero spôsobov, ktorými si mohli uplatňovať práva podľa EDLP, napríklad uplatniť si pred všeobecnými súdmi nárok na náhradu škody podľa zákona o PZ. Zároveň sa podľa ESLP mohli domáhať ochrany svojich osobnostných práv podľa § 11 Občianskeho zákonníka.

C. Zásah v Moldave nad Bodvou – otázka 6

6 a)

7. V predmetnej trestnej veci bolo vyšetrovateľom PZ, inšpekčnej služby v Banskej Bystrici 20. januára 2014 vydané uznesenie o začatí trestného stíhania podľa § 199 ods. 1 TP za spáchanie piatich skutkov, a to pre zločin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a), odsek 2 písm. a), písm. c) TZ s poukazom na ustanovenia § 138 písm. h) a § 140 písm. b) TZ, pre zločin mučenia a iného neľudského alebo krutého zaobchádzania podľa § 420 ods. 1, ods. 2 písm. e) TZ a ďalšie trestné činy, ktorých sa mali dopustiť neznámi páchatelia, policajti. Neskôr bolo trestné stíhanie rozšírené aj pre ďalší, v poradí šiesty skutok, vydaním uznesenia o začatí trestného stíhania zo dňa 8. septembra 2014.

8. Vo veci bolo realizované mimoriadne rozsiahle vyšetrovanie, nad ktorým vykonával aktívny dozor prokurátor krajskej prokuratúry. Pre zachovanie objektivity na základe rozhodnutia prokuratúry vyšetrovanie vo veci vykonával iný než vecne a miestne príslušný vyšetrovateľ a prokurátorský dozor iný než vecne a miestne príslušný prokurátor. Počas vyšetrovania bolo vykonané rozsiahle dokazovanie za účelom čo najobjektívnejšieho zistenia skutkových okolností vyšetrovanej veci, resp. udalosti. Takto bolo vykonaných celkovo spolu 291 výsluchov osôb, či už v procesnom postavení poškodených alebo svedkov z radov osôb žijúcich v osade na Budulovskej v Moldave nad Bodvou, v Drienovci (kde tiež prebehla daná pátracia akcia po odchode z Budulovskej), priamo v meste Moldava, policajtov, ošetrojúcich všeobecných lekárov aj lekárov špecialistov, bolo vykonaných 7 konfrontácií, 39 rekognícií, 1 vyšetrovací pokus, vypracovaných bolo celkovo 82 znaleckých posudkov z celého spektra znaleckých odborov (zdravotníctvo a farmácia, klinická psychológia dospelých, psychiatria, cestná doprava, kriminalistická biológia) a v neposlednom rade bol do vyšetrovacieho spisu zabezpečený rozsiahly listinný dôkazný materiál, pričom vyšetrovací spis mal ku dňu vydaniu meritórneho rozhodnutia vyšetrovateľom viac ako 6 000 strán. V rámci vyšetrovania vyšetrovateľ, ako aj dozorujúci prokurátor kládli mimoriadny akcent na dodržanie procesných ustanovení Trestného poriadku, minimalizáciu zásahov do práv sťažovateľov aby nedošlo k sekundárnej viktimizácii, ako aj na spôsob vykonávaného vyšetrovania v kontexte jeho nezávislosti.

9. Vo veci nebolo vznesené obvinenie podľa § 206 ods. 1 TP, nakoľko na základe rozsiahleho dokazovania bolo zistené a objasnené, že pri razii polície v rómskej osade v Moldave nad Bodvou a v osade Drienovec 19. júna 2013 nedošlo zo strany policajtov k spáchaniu trestných činov.

6 b)

10. Na základe ústavnej sťažnosti ôsmich sťažovateľov a jednej sťažovateľky rozhodol senát ústavného súdu 1. augusta 2017 tak, že ústavnú sťažnosť zamietol. Poukázal na skutočnosť, že OČTK vo veci vykonal účinné úradné vyšetrovanie, pri ktorom boli naplnené všetky požiadavky kladené na účinné úradné vyšetrovanie prípadu, ktoré vyústilo do hodnoverného objasnenia všetkých jeho okolností. Konštatoval, že vyšetrovanie bolo vykonané pod dozorom prokurátora a dohľadom GP SR, pričom spĺňalo všetky kritériá zákonného a nezávislého vyšetrovania, ako aj kritériá štandardov požadovaných ESLP. Poukázal aj na zistené prípady viacerých účelových, tendenčných až skresľujúcich výpovedí viacerých svedkov - poškodených vrátane „najviac poškodených“ osôb sústredených okolo občianskeho združenia ETP, ako aj na nekorektný postup splnomocnenca poškodených pri snahe o dehonestáciu znalca a spochybnenie jeho odborných kvalít a záverov a podobne, ako aj poukázal, že viacerí poškodení v trestnom konaní nevypovedali pravdu o postupe polície voči nim, ako aj o účinkoch nimi uvádzaných postupov a spôsobov konania policajtov, čo bolo zistené ďalšími dôkazmi.

11. Vo vzťahu k namietanému článku 3 ústavný súd konštatoval, že orgány činné v prípravnom konaní presvedčivo odôvodnili zistenie faktu, že proti sťažovateľom nebolo príslušníkmi polície postupované tak, ako to tvrdili vo svojich výpovediach. Účinky nimi uvádzaných postupov a spôsobov konania príslušníkov polície (fyzické násilie, neprimerané použitie donucovacích prostriedkov, poškodzovanie majetku a pod.) by sa zákonite museli prejavovať v objektívnom svete v podobe následkov takéhoto konania na predmetoch útoku (či už živých alebo neživých), ktoré však preukázateľne nenastali. Svedčia o tom nielen znalecké posudky, ktoré sťažovatelia spochybňujú z dôvodu uplynutia dlhšieho času od reálneho uskutočnenia policajnej akcie po ich vyhotovenie, ale aj výsluchy svedkov, lekárske správy, ďalšie listinné doklady, obrazové záznamy (fotografie), audiovizuálny záznam (video) a iné, teda aj také, na výpovednú hodnotu ktorých plynutie času nemá negatívny dopad. Pokiaľ k použitiu donucovacích prostriedkov došlo, stalo sa tak v situáciách predpokladaných zákonom a v medziach zákona, o čom boli vyhotovené zodpovedajúce záznamy a štandardné hlásenia o použití donucovacích prostriedkov. Vyšetrovateľ inšpekčnej služby vykonaným vyšetrovaním preukázal, že neexistujú pochybnosti o tom, že pri použití donucovacích prostriedkov príslušníkmi polície počas tejto pátracej akcie nedošlo k excesu mimo zákonom upravený rámec, s čím sa krajská prokuratúra stotožnila.

12. Vo vzťahu k vyšetrovaniu vedenému OČTK sa ústavný súd podrobne zaoberal jeho účinnosťou, rýchlosťou, ako aj nezávislosťou v zmysle judikatúry ESLP a konštatoval, že v danej veci absolútne neprichádza do úvahy čo i len minimálna pochybnosť o tom, že by nebolo vykonané účinné úradné vyšetrovanie inkriminovanej policajnej akcie na a následného konania policajtov na Obvodnom oddelení PZ Moldava vo vzťahu k sťažovateľom. Závery prijaté vyšetrovateľom a krajskou prokuratúrou sú opreté o výsledky dôkladne vykonaného vyšetrovania a rozsiahle odôvodnenia ich rozhodnutí boli logické, homogénne, bez vnútorných rozporov, s uvedením racionálnych vyhodnotení zabezpečených dôkazných prostriedkov a z nich plynúcich dôkazov

13. K namietanému porušeniu súkromia údajnými násilnými vstupmi do obydli ústavný súd uviedol, že neoprávnený vstup do obydli jednotlivých sťažovateľov nebol preukázaný (odhliadnuc od skutočnosti, že preukázateľne sa údajný zásah do tohto práva netýkal všetkých sťažovateľov), ktorí síce poukázali na zákonnú úpravu a ňou požadované podmienky vstupu príslušníka polície do obydli, splnenie ktorých je predpokladom pre jeho posúdenie ako oprávneného, avšak ako z vyšetrovania vyplynulo, k vstupom do obydli buď nedošlo vôbec,

alebo k nim došlo takým spôsobom, ktorý sa nevyznačoval prvkami protizákonnosti (policajti vstupovali do obydľí so súhlasom tam žijúcich osôb alebo na ich pozvanie). Tieto závery jasne vyplývali z dôkazov, na ktoré napadnuté rozhodnutia krajskej prokuratúry, ako aj inšpekčnej služby zreteľne poukázali. Nakoniec senát Ústavného súdu s odkazom na konštantnú judikatúru EŠLP odmietol aj námietku podľa článku 14 EDLP.

14. EŠLP už prípade *V.C. proti SR* (č. 18968/07, 8. november 2011) uviedol, že články 1 a 3 EDLP ukladajú zmluvným stranám viesť účinné oficiálne vyšetrovanie, ktoré musí byť dôkladné a urýchlené. Akokoľvek, nedostatok akéhokoľvek vyšetrovania dospieť k výsledkom, neznamená samo osebe, že bolo neúčinné: povinnosť vyšetriť nie je povinnosťou výsledku, ale prostriedkov. Takáto povinnosť môže byť splnená napríklad aj vtedy, keď príslušný právny systém ponúka poškodeným jednotlivcom občianskoprávne prostriedky, ktoré samostatne alebo v spojení s trestnoprávnymi prostriedkami umožnia, aby došlo k vyvodu zodpovednosti príslušných osôb a prípadne k dosiahnutiu primeranej občianskoprávnej nápravy. Žalobcovia boli oslobodení od povinnosti zaplatiť súdny poplatok. Konanie prebieha.

D. Informovaný súhlas v prípadoch sterilizácii – otázka 8 c)

15. Samotná sterilizácia a podmienky jej výkonu sú efektívne a systémovo legislatívne upravené v § 40 ods. 1 až ods. 6 zákona o zdravotnej starostlivosti, kde je ustanovené nasledovné:

„1) Sterilizácia na účely tohto zákona je zabránenie plodnosti bez odstránenia alebo poškodenia pohlavných žliaz osoby.

2) Sterilizáciu možno vykonať len na základe písomnej žiadosti a písomného informovaného súhlasu po predchádzajúcom poučení osoby plne spôsobilej na právne úkony alebo zákonného zástupcu osoby nespôsobilej dať informovaný súhlas alebo na základe rozhodnutia súdu na základe žiadosti zákonného zástupcu.

3) Poučenie predchádzajúce informovanému súhlasu sa musí poskytnúť spôsobom ustanoveným v § 6 ods. 2 a musí zahŕňať informácie o:

- alternatívnych metódach antikoncepcie a plánovaného rodičovstva,*
- nožnej zmeny životných okolností, ktoré viedli k žiadosti o sterilizáciu,*
- medicínskych dôsledkoch sterilizácie ako metóde, ktorej cieľom je nezvratné zabránenie plodnosti,*
- možnom zlyhaní sterilizácie.*

4) Žiadosť o sterilizáciu sa podáva poskytovateľovi, ktorý sterilizáciu vykonáva. Žiadosť o sterilizáciu ženy posudzuje a sterilizáciu vykonáva lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore gynekológia a pôrodnictvo, žiadosť o sterilizáciu muža posudzuje a sterilizáciu vykonáva lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore urológia.

5) Sterilizáciu nemožno vykonať skôr ako 30 dní po informovanom súhlase.

6) Ministerstvo zdravotníctva ustanoví všeobecne záväzným právnym predpisom

- podrobnosti o poučení, ktoré predchádza informovanému súhlasu pred vykonaním sterilizácie osoby,*
- vzory informovaného súhlasu podľa písmena a) v štátnom jazyku a v jazykoch národnostných menšín“.*

16. V súvislosti s § 40 zákona o zdravotnej starostlivosti bola prijatá Vyhláška MZ SR č. 56/2014 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o poučení, ktoré predchádza informovanému súhlasu pred vykonaním sterilizácie osoby a vzory informovaného súhlasu pred vykonaním

sterilizácie osoby v štátnom jazyku a v jazykoch národnostných menšín. Ďalej hovorí, že poučenie predchádzajúce informovanému súhlasu podľa § 40 ods. 3 zákona o zdravotnej starostlivosti, sa vykoná bezodkladne po podaní žiadosti o vykonanie sterilizácie. Poučenie vykoná ošetrojúci zdravotnícky pracovník zdravotníckeho zariadenia, kde osoba žiada o vykonanie sterilizácie, a to spôsobom ustanoveným v § 6 ods. 2 zákona o zdravotnej starostlivosti.

E. Projekt Zdravé komunity

17. V rokoch 2017 až 2019 boli vládou SR schválené akčné plány/aktualizované akčné plány Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 pre oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravia, bývania, finančného začlenenia, nediskriminácie a prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti, s vyčlenenými zdrojmi v sume 266 338 945,00 eur. Splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity Abel Ravasz pri koordinácii uvedenej stratégie smeroval jej nástroje na zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov urbanistických sídiel marginalizovaných rómskych komunít v oblastiach ako je verejné zdravie, osobitne k prístupu k pitnej vode, k zlepšovaniu hygienických podmienok sídiel, k zlepšenému prístupu k službám zdravotnej starostlivosti - vrátane oblasti reprodukčného zdravia, k edukačným aktivitám tak ako vo vzťahu k poskytovateľom, tak aj príjmom zdravotnej starostlivosti. Projektmi vo vlastnej pôsobnosti, realizovanými v systéme balíka TAKE-AWAY zameraných na 150 obcí so sídlami MRK s najmenším stupňom rozvinutosti, a to najmä NP Komunitné centrá – I. fáza a Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít, financovaných v celkovej sume 45 199 857,00 eur vytvoril systém opatrení sociálnej práce zlepšujúci aj úroveň ochrany zdravia Rómov, vrátane reprodukčného zdravia. V oboch projektoch vo všetkých oblastiach sociálnej práce boli poskytnuté služby 46 556 Rómom. Osobitnú pozornosť venoval aj projektu Zdravé komunity, v roku 2019 je naplánovaná v rámci akčného plánu pre oblasť zdravia realizácia a rozvoj zdravotnej mediácie v MRK, v gescii projektu Zdravé komunity, v alokovanej sume 3 765 284,00 eur. Projekt Zdravé komunity pri zdravotnej osвете príslušníkom MRK spolupracuje s 811 lekármi, za rok 2018 projekt zrealizoval 39 617 prípadov spolupráce s lekármi, a 108 770 prípadov priamej asistencie. Pilotný projekt Asistentov osvěty zdravia v nemocniciach pre príslušníkov MRK, ako jedná z aktivít Národného projektu Zdravé komunity od roku 2018 prebieha v 6 nemocniciach, s osobitným zameraním na gynekologickú starostlivosť. Na základe uznesenia Európskeho parlamentu z roku 2019, bude prijatá nová európska stratégia aj nové národné stratégie členských štátov po roku 2020.

F. Domáce násilie – otázka 9a)

18. Od januára 2017 využívajú policajti pri vykonávaní služobných zákrokov v prípadoch domáceho násillia metódu na kvalifikovaný odhad rizika ohrozenia vo forme služobnej „pomôcky“ Dotazníka na odhad rizika ohrozenia, na základe ktorej prijímajú adekvátne opatrenia k riešeniam jednotlivých prípadov. Útvary PZ uviedli, že táto služobná pomôcka je vo všeobecnosti prínosná pre policajtov prvého kontaktu, najmä pre základné zorientovanie sa v situácii na mieste a vyhodnotenie situácie z hľadiska potreby prijatia opatrení na ochranu ohrozených osôb. Pozitívne skúsenosti pri využívaní Dotazníka boli tiež zaznamenané v rámci nadväzovania kontaktu a vedenia komunikácie policajta prvého kontaktu so samotnými ohrozenými osobami, najmä v prípade existencie určitých prekážok komunikácie zo strany ohrozených osôb (strach, zahanbenie, slabá vyjadrovacia schopnosť ohrozenej osoby a pod.). Dotazník bol hodnotený ako osobitne prínosný pre policajtov prvého kontaktu s kratšou služobnou praxou. Policajti majú k dispozícii kontaktné údaje a informácie na bezplatnú

nonstop linku pre ženy 0800 212 212 v rámci prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách, ktorá bola zriadená v rámci projektu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

19. PZ na úseku prevencie naďalej priebežne vykonáva preventívne aktivity zamerané na prevenciu a elimináciu násilia, sociálno-patologického správania, vrátane problematiky násilia na ženách. Pre deti a mládež vykonáva prednášky najmä na školách, ale i v reedukačných centrách a detských domovoch. Pre dospelú generáciu poskytuje informácie k násilnej trestnej činnosti na stretnutiach napríklad v krízových centrách, zariadeniach združujúcich seniorov, domovoch dôchodcov, kluboch dôchodcova podobne. Účelom prednášok a besied je snaha o zvyšovanie informovanosti osôb, ako aj úsilie o zníženie miery ohrozenia stať sa obeťou alebo páchatelom násilnej trestnej činnosti. PZ poskytuje tiež informácie o možnostiach riešenia v prípade, ak sa človek stane obeťou násilia a potrebuje pomoc. PZ pokračuje na základných školách v realizácii celoslovenského preventívneho projektu Detská Policajná akadémia, ktorého súčasťou je aj téma násilie. Pre seniorov je naďalej realizovaný projekt Bezpečná jeseň života.

20. Na webovej stránke MV SR v sekcii Polícia, v časti Prevencia kriminality, sú pre verejnosť dostupné preventívne rady a odporúčania, ako sa nestáť obeťou násilia, ako aj informácie o možnostiach riešenia vzniknutých krízových situácií.

21. Pri príležitosti Medzinárodného dňa eliminácie násilia na ženách, ktorým je 25. november, vykonali policajti zaradení na úseku prevencie od 19. od 23. novembra 2018 preventívnu kampaň na celoslovenskej úrovni, ktorá bola zameraná na problematiku násilia. Cieľom kampane bolo zvyšovanie informovanosti a právneho povedomia v danej oblasti, vzdelávanie verejnosti, menenie postojov, rozvíjanie zručností pre zaobchádzanie s násilím a zabránenie jeho recidívy.

22. O rôznych formách násilia a čo robiť v prípade, keď sa nielen žena stane obeťou násilia hovorili tzv. policajní „preventisti“¹¹ na školách, v detských domovoch, na internátoch, v centrách pre seniorov, v krízových centrách pre matky a deti, v zariadeniach núdzového bývania (v útulkoch), v zariadeniach sociálnych služieb (pre občanov bez prístreška), vo fitnes centrách, v materských centrách, komunitných centrách, v špecializovanom zariadení pre týrané ženy, v centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, na konferencii, v knižniciach, v reedukačných centrách. Oslovovali ľudí v uliciach, v obchodných centrách a v zdravotníckych zariadeniach.

23. Na základných školách, stredných školách vrátane gymnázií, v detských domovoch a na internátoch sa predposledný novembrový týždeň uskutočnilo 106 prednášok a besied, ktorých sa zúčastnilo 3 427 žiakov a študentov.

24. Viacero stretnutí sa zorganizovalo aj pre širokú verejnosť. Celkovo bolo v rámci tejto aktivity zrealizovaných 17 podujatí, kde bolo priamo oslovených 609 osôb (v centrách pre seniorov, v krízových centrách pre matky a deti, v zariadeniach núdzového bývania (v útulkoch), v zariadeniach sociálnych služieb (pre občanov bez prístreška), vo fitnes centrách, v materských centrách, komunitných centrách, v špecializovanom zariadení pre týrané ženy, v centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, na konferencii, v knižniciach, v reedukačných centrách). Pri uskutočňovaní týchto aktivít preventisti spolupracovali s koordinátormi pre prevenciu kriminality na základných školách, s

¹¹ Policajti zaradení na úseku prevencie

knižnicami, s občianskymi združeniami, s neziskovými organizáciami, s úradmi práce sociálnych vecí a rodiny, s cirkevnými inštitúciami, s centrami voľného času, s centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a s poradenským centrom pre ženy.

Posilnenie práv obetí domáceho násilia v Trestnom poriadku

Nasledovné časti TP upravujú práva obetí

46 ods. 8

Poškodený, ktorému hrozí nebezpečenstvo v súvislosti s pobytom obvineného alebo odsúdeného na slobode, má právo požiadať o poskytnutie informácie o prepustení alebo úteku obvineného z väzby, prepustení alebo úteku odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, prerušení výkonu trestu odňatia slobody, prepustení alebo úteku odsúdeného z výkonu ochranného liečenia zo zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti, zmene formy výkonu ochranného liečenia z ústavného liečenia na ambulantné liečenie, alebo prepustení alebo úteku odsúdeného z výkonu detencie.

46 ods. 9

Bez žiadosti poškodeného orgán činný v trestnom konaní alebo súd poskytne poškodenému informácie podľa odseku 8, ak zistí, že poškodenému hrozí nebezpečenstvo v súvislosti s pobytom obvineného alebo odsúdeného na slobode. Poškodený môže svoje rozhodnutie o práve byť informovaný o skutočnostiach uvedených v odseku 8 zmeniť; na zmenu rozhodnutia poškodeného sa prihliada.

§ 82 ods. 1

Ak sudca pre prípravné konanie alebo súd rozhodol podľa § 80 alebo § 81, že sa obvinený ponecháva na slobode alebo že sa z väzby prepúšťa na slobodu, na posilnenie účelu, ktorý by sa inak dosiahol väzbou, môže orgán rozhodujúci o väzbe zároveň uložiť jedno alebo viac primeraných obmedzení alebo povinností, najmä ...

c) zákaz návštev určených miest,

d) povinnosť odovzdať legálne držanú zbraň, ...

h) zákaz styku s určitými osobami alebo zákaz úmyselne sa priblížiť k určitej osobe na vzdialenosť menšiu ako päť metrov, ...

j) zákaz alebo obmedzenie kontaktu s určenou osobou v akejkoľvek forme vrátane kontaktovania prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby alebo inými obdobnými prostriedkami, alebo

k) zákaz zdržiavať sa v blízkosti obydlija určenej osoby alebo v určenom mieste, kde sa takáto osoba zdržuje alebo ktoré navštevuje.

§ 82 ods. 6:

Ak súd uložil primerané obmedzenie podľa odseku 1 písm. h) obvinenému, ktorý má rozhodnutím súdu vydaným v civilnom procese upravené právo styku s poškodeným, ktorým je osoba mladšia ako 18 rokov, rozhodnutie súdu vydané v civilnom procese nemožno vykonať počas trvania primeraného obmedzenia podľa odseku 1 písm. h). O uložení primeraného obmedzenia podľa odseku 1 písm. h) sudca pre prípravné konanie alebo súd, informuje ten súd, ktorý vydal rozhodnutie o úprave styku v civilnom procese.

§ 139:

Svedok, ktorému hrozí nebezpečenstvo v súvislosti s pobytom obvineného alebo odsúdeného na slobode, má právo požiadať o poskytnutie informácie o prepustení alebo úteku obvineného z väzby, prepustení alebo úteku odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, prerušení výkonu trestu odňatia slobody, prepustení alebo úteku odsúdeného z výkonu ochranného liečenia zo zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti, zmene formy výkonu ochranného liečenia z ústavného liečenia na ambulantné liečenie, alebo prepustení alebo úteku odsúdeného z výkonu detencie.
Bez žiadosti svedka orgán činný v trestnom konaní alebo súd poskytne svedkovi informácie podľa odseku 1, ak zistí, že svedkovi hrozí nebezpečenstvo v súvislosti s pobytom obvineného alebo odsúdeného na slobode.
Svedok sa môže výslovným vyhlásením písomne alebo ústne do zápisnice vzdať práva podľa odseku 1.

G. Implementácia NAP - Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené domáce násilie - 9b)

25. Pre efektívne zabezpečenie účinnej implementácie NAP bolo v roku 2015 zriadené Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie (ďalej len „KMC“) v rámci Inštitútu pre výskum práce a rodiny (ďalej len „IVPR“). Jeho úlohou je koordinácia komplexnej celoštátnej politiky pre oblasť prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násillia. Odbornú garanciu zabezpečuje MPSVR SR.

26. Projekt vzniku KMC trval od roku 2015 do 2017 a bol financovaný z grantu Nórskeho finančného mechanizmu a spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu SR a realizovaný v rámci programu SK09: Domáce a rodovo podmienené násilie. Aktivita projektu sa realizovali v spolupráci s partnerskými inštitúciami: IVPR, Rada Európy a Nórske centrum pre traumatické a stresové štúdie (Norwegian Centre for Violence and Traumatic Stress Studies). V súčasnosti činnosť KMC efektívne pokračuje na základe financovania z vládnych zdrojov a v rámci národného projektu „Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie“, podporeného v rámci operačného programu Ľudské zdroje, EŠIF.

27. Založením KMC naplnila SR čl. 10 Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácomu násilliu a o boji proti nemu: „Zmluvné strany ustanovia alebo zriadia na národnej úrovni jeden alebo viac oficiálnych orgánov zodpovedných za koordináciu, implementáciu, dohľad, vyhodnocovanie politiky a opatrení pre predchádzanie všetkým formám násillia a boj proti nemu, ktoré pokrýva tento dohovor.“

28. KMC zapojilo do svojej práce viac ako 60 expertiek a expertov v období od 2015 – 2018, prevažne z mimovládneho sektora a akademickej obce, vrátane odborných poradkýň, ktoré sú k dispozícii ženám zažívajúcim násilie na národnej non stop linke pre ženy. V spolupráci s relevantnými rezortmi, samosprávnymi krajmi, mimovládnymi organizáciami a ďalšími aktérmi na štátnej aj regionálnej úrovni pripravilo KMC metodicko-vzdelávacie aktivity a materiály, navrhlo legislatívne zmeny a udržiavalo multi-inštitucionálnu spoluprácu. Takisto boli uskutočnené rozsiahle kvantitatívne a kvalitatívne výskumné aktivity.

29. Činnosti KMC od jeho vzniku zahŕňajú:

Koordinácia pomáhajúcich profesií a inštitúcií – Cieľom KMC bolo vytvoriť pre účinnú podporu a ochranu žien zažívajúcich násilie také podmienky v inštitúciách a organizáciách, aby sa predchádzalo sekundárnej viktimizácii zo strany profesionálok a profesionálov, ktorí im poskytujú pomoc alebo s nimi prichádzajú do kontaktu. Preto KMC špecifikovalo predpoklady pre systémové vzdelávanie založené na štandardoch kvality.

30. Komplexné vzdelávanie pre dotknuté profesie zahŕňa e-learningové kurzy o násilí na ženách a 6 tréningových manuálov doplnených o príručky určené najmä konkrétnym profesiám. KMC zrealizovalo 50 tréningov v oblasti násilia na ženách, kde bolo vyškolených celkovo 485 osôb z pomáhajúcich profesií, vrátane terénnych sociálnych pracovníkov a pracovníčok pôsobiacich v marginalizovaných rómskych komunitách. V oblasti domáceho násilia KMC zorganizovalo 28 tréningov, ktoré absolvovalo 540 profesionálok a profesionálov.

31. Cieľom ďalšieho vzdelávania pre organizácie poskytujúce špecializované podporné služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti bola výmena dobrej praxe a zjednocovanie postupov. Počas 13 vzdelávacích podujatí bolo vyškolených 115 pracovníčok. V oblasti domáceho násilia KMC zorganizovalo 4 školenia pre organizácie venujúce sa obetiam domáceho násilia, na ktorých sa zúčastnilo 35 pracovníčok a pracovníkov. KMC tiež uskutočnilo dve kolá monitoringu poskytovateľov služieb, ktorý preukázal, že podpora projektom mimovládnych organizácií z Nórskeho finančného mechanizmu významnou mierou zvýšila súlad poskytovania služieb v oblasti podpory a ochrany pre ženy zažívajúce násilie a ich deti a obe domáceho násilia s minimálnymi štandardmi Rady Európy.

32. V spolupráci s APZ a Prezidiom PZ uskutočnilo KMC *Mapovanie postupov a postojov vyšetrovateľov PZ v prípadoch násilia na ženách*. Výsledky boli použité pri príprave metodík pre vyšetrovateľky a vyšetrovateľov, ako aj pre políciu prvého kontaktu. Bol vytvorený metodický pokyn *Odhad nebezpečenstva násilia na ženách*, ktorý polícia používa pri procese vyhodnocovania nebezpečenstva násilia na ženách a ich deťoch. V spolupráci s Prezidiom PZ SR bol pripravený návrh novej *Metodiky postupu v prípade násilia na ženách a domáceho násilia* a na súvisiacich prednáškach sa zúčastnilo 247 policajtov a policajtiiek.

33. Psychológia (poradenstvo a znalectvo)

V oblasti poradenstva KMC spolupracuje s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „ÚPSVR“). Pre túto oblasť bola vytvorená odborná príručka pre psychologičky a psychologov pôsobiacich v referátoch poradensko-psychologických služieb ÚPSVR. V odbore znalectvo boli vypracované dve analýzy súčasnej situácie vrátane návrhov, ako znížiť ohrozenie opakovanou a sekundárnou viktimizáciou v súdnych sporoch s dôrazom na odbornosť, neustrannosť a kvalitu znaleckého dokazovania v súlade s aktuálnymi poznatkami o násilí na ženách a jeho dôsledkoch pre deti. Odporúčania z analýz sú adresované nielen MS SR, ale aj širokej znaleckej obci a objednávateľom znaleckých posudkov, najmä vyšetrovateľom, prokuratúre a sudcom a sudkyniam.

34. Pomocné profesie a LGBTI

KMC v spolupráci s relevantnými mimovládnymi organizáciami spracovalo Štúdiu výskytu domáceho násilia na LGBTI ľuďoch a vytvorilo metodiku načrtávajúcu spôsoby, ako pristupovať k obetiam domáceho násilia, ako aj príslušný manuál a príručku pre pomáhajúce profesie.

35. Programy pre prácu s páchatel'mi násilia na ženách

Materiál KMC Štandardy a postupy zavedenia sociálno-intervenčných programov pre páchatel'ov násilia na ženách navrhuje systém zavádzania a akreditácie týchto sociálno-intervenčných programov, ktorých cieľom je znížiť riziko opakovanej (terciárnej) viktimizácie žien. Materiál bol podkladom k príprave metodiky, ktorá bola odovzdaná Zboru väzenskej a justičnej stráže SR.

36. Trénerky a tréneri pre pomáhajúce profesie

Do vzdelávania boli zapojené odborníčky z mimovládnych organizácií, ktoré spolupracovali ako externé lektorky pri mnohých tréningoch. V záujme posilnenia lektorských kapacít KMC sa na začiatku projektu konal trénerský tréning tak pre psychosociálne, ako aj pre právnické profesie.

37. Multi-inštitucionálna spolupráca (MIS)

Táto spolupráca predstavuje jednu z kľúčových aktivít KMC. Spoločné stretnutia zástupkýň a zástupcov dotknutých inštitúcií sa uskutočnili vo všetkých 8 krajocho. Východiskovými dokumentmi KMC pre koordináciu MIS sú Metodika fungovania partnerstiev multi-inštitucionálnej spolupráce v oblasti násilia na ženách a Manuál multi-inštitucionálnej spolupráce. V oblasti krízovej intervencie a prvého kontaktu so ženami sú to Metodiky a štandardy postupov zainteresovaných aktérov multi-inštitucionálnej spolupráce pri prvom kontakte so ženami zažívajúcimi násilie a ich deťmi.

38. V oblasti vzdelávania KMC zorganizovalo workshop pre koordinátorov MIS z celej SR, ako aj 7 workshopov samotných regionálnych Partnerstiev multi-inštitucionálnej spolupráce (73 účastníčok a účastníkov), kde KMC prezentovalo svoje aktivity v oblasti RPN a DN, vypracoval sa plán činnosti či analýza vzdelávacích potrieb do budúcnosti. KMC vypracovalo pre regionálne tímy plán vzdelávania a semináre s príslušnými príručkami, napr. Predchádzanie a znižovanie násilia na ženách s osobitným dôrazom na multi-inštitucionálnu spoluprácu.

39. Spolupráca s Radou Európy

V oblasti vzdelávania polície, prokuratúry a súdov sa uskutočnila „Fact finding mission“, na základe ktorej bol vypracovaný Manuál tréningu pre trénerov pre políciu, prokuratúru a súdy. Manuál sa využíva na tréningoch pre potenciálnych nových trénerov a trénerky z radov policajného zboru, pedagogického zboru APZ, ako aj advokátov a advokátok poskytujúcich poradenstvo obetiam násilia na ženách. V spolupráci s expertkami Rady Európy zorganizovalo KMC trénerský tréning vychádzajúci zo spomínaného manuálu.

40. Spolupráca s nórskou partnerskou inštitúciou – výskumy, polícia

KMC úzko spolupracovalo s Nórskeym centrom pre výskum násilia a traumatického stresu na príprave a realizácii kvalitatívneho výskumu Vzťah matka – dieťa v kontexte partnerského násilia páchaného na ženách a dvoch reprezentatívnych výskumov: Sexuálne násilie na ženách a Reprezentatívny výskum domáceho násilia na Slovensku. V rámci výmeny poznatkov a skúseností nórskej polície s políciou v SR bola kľúčovou prednášateľkou nórska vyšetrovateľka – špecialistka na prípady násilia na deťoch a domáceho násilia.

41. Školstvo a primárna prevencia

Pre potreby verejného vzdelávania KMC pripravilo Analýzu dostupných vzdelávacích programov od materských škôl až po vysoké školy, v ktorej navrhlo zmeny vo vzdelávaní v oblasti rodovej rovnosti a násilia na ženách pre žiakov a žiačky, ako aj pre študentstvo špecializovaných odborov na vysokých školách. V spolupráci s Univerzitou Mateja Bela v

Banskej Bystrici boli navrhnuté doplnenia metodických listov a odporúčaní pre pedagogický personál základných a stredných škôl. V spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom sa tiež pripravili workshopy vo všetkých krajoch SR, ako aj odborná príručka Situácia detí, svedkov domáceho násillia, výzvy a možnosti intervencie.

42. V oblasti primárnej prevencie sa na stredných školách po celom Slovensku uskutočnili prednášky o potrebe prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násillia tak pre učiteľky a učiteľov, ako aj pre žiačky a žiakov. Na 145 hodinách vzdelávania sa zúčastnilo 5 022 osôb.

43. Informačno-vzdelávacie a osvetové aktivity

MPSVR SR spustilo 11. apríla 2017 v rámci projektu KMC celoštátnu mediálnu kampaň „*Pretože hovorím nie*“, ktorá bola zameraná na prevenciu sexuálneho násillia v intímnych vzťahoch medzi mladými ľuďmi prostredníctvom zvýšenia povedomia a informovanosti o tomto závažnom probléme.

44. Hlavnými cieľmi kampane boli zvýšenie vnímavosti a informovanosti o sexuálnom násillí, zníženie tolerancie verejnosti voči sexuálnemu násilliu a otvorenie verejnej diskusie. Primárnou cieľovou skupinou boli mladí ľudia vo veku 15 – 25 rokov, sekundárnou boli profesionálky a profesionáli, ktorí pracujú s mladými ľuďmi a/alebo prichádzajú do profesionálneho kontaktu s obeťami znásillnenia a iných foriem sexuálneho násillia. Nosným zdrojom informácií bola web stránka zastavmenasilie.gov.sk, ktorá prešla zásadnou obsahovou aj vizuálnou rekonštrukciou. Kampaň prebiehala v médiách, v online priestore, na sociálnych sieťach, v kinách a na stredných a vysokých školách do konca roka 2017.

45. Kampaň v prvej fáze odštartovali dva kľúčové vizuálne námety a s nimi súvisiace dva kreatívne spoty, ktoré boli umiestnené v televízii, kinách (zásah: 295 687 divákov a diváčok) a online priestore, zohľadňujúc vedomosti o preferenciách cieľovej skupiny. Cieľom dvoch kreatívnych spotov bola celková podpora sebavedomia a citlivosti mladých ľudí prostredníctvom jasného posolstva o nároku na skutočné rovnocenné partnerstvo v intímnych vzťahoch, ako aj o nároku na odmietnutie rodovo stereotypných očakávaní vo vzťahoch a posilnenie ich schopnosti rozpoznať a odmietnuť akékoľvek formy nátlaku a násillia, najmä sexuálneho násillia v intímnych vzťahoch.

46. Prvý spot, ktorý bol cieleň na dievčatá a mladé ženy, ako najčastejšie potenciálne obeť sexuálneho násillia v intímnych vzťahoch kládol dôraz na jasnú výpovednú hodnotu nesúhlasu, či už jasne artikulovaného alebo naznačeného, s akýmkoľvek sexuálnymi praktikami za akýchkoľvek okolností a v akomkoľvek štádiu vzťahu.

47. Cieľom druhého spotu bolo upozorniť chlapcov a mladých mužov, že nátlakom na nedobrovoľné sexuálne praktiky sa dopúšťajú nielen neželateľného a neakceptovateľného správania a ponižovania partnerky, ale prípadne aj trestného činu. Tento spot narúša poškodzujúce rodové stereotypy súvisiace s prepojením mužskosti s neovládateľnou sexualitou a násillným správaním prostredníctvom kreatívneho spracovania efektu apatickeho diváka („bystander effect“).

48. Postupne vyjadrovali podporu kampani osobnosti známe cieľovej skupine prostredníctvom videí na sociálnych sieťach alebo iným im blízkym kreatívnym spôsobom. Kampaň takisto priebežne kreatívnym a prístupným spôsobom komunikovala zásadné posolstvá a štatistiky týkajúce sa násillia na ženách hlavne na sociálnych sieťach.

49. Počas kampane prebiehali sprievodné podujatia vo forme audiovizuálnych osvetových prednášok pre študentov a študentky stredných a neskôr aj vysokých škôl po celom území SR, na ktorých sa zúčastnilo viac ako 4 500 študentov a študentiek v roku 2017.

50. Pre podmienky výkonu trestu odňatia slobody bola uložená úloha „Vypracovať metodické postupy a štandardy pre prácu s páchatelmi násilia na ženách.“. Táto úloha bola splnená v rokoch 2016 a 2017, kedy boli v rámci KMC a IVPR vypracované dva dokumenty:

1. Vavro, R., Farkašová, K. (2016). *Štandardy a postupy zavedenia sociálno-intervenčných programov pre páchatelov násilia na ženách*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny.¹²
2. Vavro, R., Hutta, J., Farkašová, K. (2017). *Metodika práce s páchatelmi násilia na ženách v penitenciárnej starostlivosti*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny.¹³

51. Programy pre páchatelov domáceho násilia boli súčasne pilotne otestované v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou a Bratislava. Program bol realizovaný v roku 2016 Alianciou žien Slovenska ako pilotný projekt podporený grantom Nadácie otvorenej spoločnosti prostredníctvom Nórskeho finančného mechanizmu. Po vytvorení akreditačného mechanizmu na resocializačné a výchovno-vzdelávacie väzenské programy budú sociálno-intervenčné programy pre páchatelov domáceho násilia súčasťou cieľavedomých aktivít zameraných na resocializáciu vybranej skupiny odsúdených (páchatelov rodovo podmieneného násilia).

52. V súčasnej dobe existuje na celom Slovensku 23 poradenských centier, ktoré poskytujú špecializovanú pomoc obetiam domáceho násilia, pričom väčšina z nich sú zamerané najmä na ženské obete. Okrem toho je k dispozícii 93 izieb, resp. 328 miest v bezpečných ženských domoch, ktoré poskytujú komplexnú odbornú pomoc ženám zažívajúcim násilie a ich deťom v rezidenčnej forme, a to až do vyriešenia problémov ženy. Ďalších 276 miest v zariadeniach núdzového bývania pre ženy po celom Slovensku, teda celková kapacita ubytovacích služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti je 598 miest. Percento žien, ktoré vie vyhľadať pomoc, sa zvýšilo z 20% v roku 2011 na 54% v roku 2016 (Eurobarometer).

53. Poradenské centrum pre obete násilia na ženách je špecializované zariadenie, ktoré poskytuje alebo zabezpečuje špecializované poradenské služby vrátane krízovej intervencie pre obeť a jej blízke osoby ambulantnou formou. Tieto služby sú spravidla poskytované subjektmi akreditovanými na poskytovanie špeciálneho sociálneho poradenstva v zmysle zákona o sociálnych službách a zároveň akreditovanými MS SR podľa zákona o obetiach so špecializáciou na ženské obete a/alebo obete domáceho násilia. Služby sú poskytované osobne, telefonicky a prostredníctvom internetu, ambulantne alebo v teréne. Poradenské centrum poskytuje alebo zabezpečuje najmä tieto činnosti podporných služieb: identifikáciu násilia, vyhodnotenie rizika ohrozenia, vypracovanie krízového resp. bezpečnostného plánu, krízovú intervenciu, sociálne poradenstvo, psychologickú starostlivosť, špeciálno-pedagogickú starostlivosť pre deti, právne poradenstvo.

¹² Dostupné online: <https://www.gender.gov.sk/zastavmenasilie/files/2016/02/Standardy-a-postupy-zavedenia-socialno-intervenčných-programov-pre-pachatelov-nasilie-na-zenach.pdf>

¹³ Dostupné online: <https://www.gender.gov.sk/zastavmenasilie/files/2016/02/Metodika-prace-s-pachatelmi-nasilie-na-zenach-v-penitenciarnej-starostlivosti-.pdf>

54. Bezpečný ženský dom (ďalej len „BŽD“) je zaužívané označenie pre špecializované zariadenia núdzového bývania pre ženy, ktoré je vybavené nad rámec poskytovania bezpečného pobytu. Legislatívne sú ukotvené BŽD ako zariadenia núdzového bývania pre obeť rodovo podmieneného násillia v zmysle zákona o sociálnych službách, pričom pôsobia súčasne ako akreditované subjekty podľa zákona o obetiach so špecializáciou na ženské obeť domáceho násillia. Obdobnú službu ako BŽD poskytujú aj ostatné zariadenia núdzového bývania, avšak ich služby nie sú úzko špecializované na ženy. BŽD poskytujú podporu ženám a ich deťom, pomáhajú im vyrovnať sa s traumatizujúcimi skúsenosťami, vymaniť sa z násilných vzťahov, znovu nadobudnúť sebaúctu a položiť základy ich nezávislému životu podľa vlastného výberu. Zároveň plnia funkciu poradenského centra. Tieto zariadenia majú často utajenú adresu alebo utajujú pobyt obeť v zariadení.

55. Ich primárnou úlohou a cieľom je zaistenie bezpečnosti a ochrany žien a ich deťí, preto by malo byť posúdené riziko ohrozenia každej obeť a na jeho základe navrhnutý individuálny bezpečnostný plán. Okrem toho je v bezpečnostných otázkach nevyhnutná efektívna spolupráca s políciou. BŽD zohrávajú hlavnú úlohu pri budovaní siete medzirezortnej spolupráce a zvyšovaní povedomia v príslušných komunitách. BŽD existujú v SR v rôznych mestách ako Bratislava, Nitra, Martin, Prešov, Trebišov, avšak ich kapacita zatiaľ nie je postačujúca.

56. V súčasnej dobe existuje na celom Slovensku 23 poradenských centier, ktoré poskytujú špecializovanú pomoc obetiam domáceho násillia, pričom väčšina z nich sú zamerané najmä na ženské obeť. Okrem toho je k dispozícii 93 izieb resp. 328 miest v bezpečných ženských domoch, ktoré poskytujú komplexnú odbornú pomoc ženám zažívajúcim násillie a ich deťom v rezidenčnej forme, a to až do vyriešenia problémov ženy.

57. Rozvoj služieb a ich finančná podpora

MPSVR SR v spolupráci s Úradom vlády SR vyhradili špecificky na podporu zariadení pomáhajúcim ženám a iným obetiam domáceho násillia prostriedky tak z Európskeho sociálneho fondu, ako aj z Nórskeho finančného mechanizmu. Z týchto zdrojov vo výške cca. 12 miliónov eur boli podporené tak poradenské centrá, bezpečné ženské domy (resp. zariadenia núdzového bývania, ako sa v sociálnych službách nazývajú), ako aj opatrenia na štátnej úrovni, a to národná bezplatná non-stop linka pre ženy zažívajúce násillie a vytvorenie KMC.

58. Za najhodnotnejší výsledok programu SK09 Nórskeho finančného mechanizmu možno považovať významný prínos ku zlepšeniu kvantitatívnej aj kvalitatívnej úrovne podporných služieb po celom Slovensku. Vďaka programu sa počet poradenských služieb zdvojnásobil a počet dostupných rodinných miest strojnásobil.

Prehľad o špecifických službách pre ženy zažívajúce násillie na základe monitoringov organizácií pre Nórske finančné mechanizmus – otázka 9 e)

59. Nasledujúce informácie sú spracované na základe monitoringu organizácií podporených v rámci Nórskeho finančného mechanizmu alebo tých, ktoré v rámci týchto projektov fungovali ako odborné garantky. Monitoring bol realizovaný v roku 2016 (v dvoch prípadoch prebehla aktualizácia v roku 2017). V zozname sú zaradené len tie organizácie, ktoré podľa metodológie monitoringu dosiahli požadovaných 75% z monitorovacieho skóre Minimálnych štandardov RE. Celkovo to bolo 22 zariadení poskytujúcich služby, z toho 19 mimovládnych organizácií a 2 samosprávy. Z toho je 11 BŽD. V monitoringu neboli zaradené ďalšie

organizácie, ktoré poskytujú obdobné služby, ale neboli podporené v rámci NFM. Na podporu BŽD bolo zazmluvnených 6 projektov v hodnote 3 385 918 eur, na podporu 9 nových poradenských centier 676 861 eur a na podporu existujúcich 16 centier a BŽD ďalších 1 385 200 eur.

60. Po ukončení projektov ku koncu apríla 2017 boli organizácie dofinancované z rezervy vlády SR v celkovej hodnote 1 034 391 eur okrem toho bol poskytnutá z rezervy vlády finančná podpora ďalším 8 zariadeniam vo výške 106 tisíc eur.

61. Nasledujúca tabuľka uvádza celkový počet miest v zariadeniach, ktoré poskytujú služby pre ženy, obe domáceho násillia, podľa zákona o sociálnych službách.

Tabuľka 1 – Kapacity v BŽD a ZNB podľa krajov

VÚC	BŽD		ZNB pre ženy	Celkom
	Počet izieb	Počet miest	Počet miest	Počet miest
Bratislavský kraj	22	54	25	79
Banskobystrický kraj	6	15	91	106
Košický kraj	12	40	0	40
Prešovský kraj	9	35	0	35
Nitriansky	15	44	15	59
Žilinský kraj	13*	87	40	127
Trenčiansky kraj	21	53	20	73
Trnavský kraj	0	0	85	85
Spolu	93	322	276	598

Zdroj: monitoring služieb podporených z NFM, KMC, 2016 a databáza KMC v spolupráci s NLŽ, jedno BŽD neposkytlo údaj

62. MPSVR SR v spolupráci s Úradom vlády SR vyhradili špecificky na podporu zariadení pomáhajúcim ženám a iným obetiam domáceho násillia prostriedky tak z Európskeho sociálneho fondu, ako aj z Nórskeho finančného mechanizmu. Z týchto zdrojov vo výške cca. 12 miliónov eur boli podporené tak poradenské centrá, bezpečné ženské domy (resp. zariadenia núdzového bývania, ako sa v sociálnych službách nazývajú) ako aj opatrenia na štátnej úrovni, a to národná bezplatná non-stop linka pre ženy zažívajúce násillie a vytvorenie Koordinačno-metodického centra pre rodovo podmienené a domáce násillie.

63. Národná linka pre ženy (ďalej len „NLŽ“) je dôverným a bezpečným priestorom pre ženy, ktoré sú ohrozené alebo zažívajú násillie. Poradkyne na linke poskytujú krízovú pomoc a všetky potrebné informácie. Pripravené sú hovoriť o všetkých druhoch násillia, s ktorými sa ženy vo svojich životoch stretávajú. Spolu s volajúcou ženou sa snažia minimalizovať riziko, ktorému je v násilnom vzťahu vystavená. Informácie, ktoré volajúca žena poskytne, sú absolútne dôverné.

64. NLŽ je financovaná z rôznych zdrojov; vznikla v rámci projektu podporeného z Európskeho sociálneho fondu v rámci OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia (2015), v roku 2016 a 2017 bola financovaná z Nórskeho finančného mechanizmu v rámci projektu KMC a od mája 2017 do apríla 2018 bola jej činnosť zabezpečená z rezervy vlády SR. Od roku 2018 je linka súčasťou národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie, ktorého prijímateľom je IVPR a je podporený z OP Ľudské zdroje.

65. Za najhodnotnejší výsledok programu SK09 Nórskeho finančného mechanizmu možno považovať významný prínos ku zlepšeniu kvantitatívnej aj kvalitatívnej úrovne podporných služieb po celom Slovensku. Vďaka programu sa počet poradenských služieb zdvojnásobil a počet dostupných rodinných miest strojnásobil.

66. Zo štatistík a vyhodnotenia hovorov linky vyplýva, že počet hovorov so zažívajúcimi ženami sa ustálil na zhruba tisícku volaní ročne, kým počet volaní od tretích osôb mierne narastá. Linka tak slúži ako základné informačné médium nielen pre samotné ženy, ale aj pre ich bezprostredné okolie, hľadajúce pomoc v danej situácii. Percento žien, ktoré vie vyhľadať pomoc, sa zvýšilo z 20% v roku 2011 na 54% v roku 2016 (Eurobarometer).

Tabuľka 2 - Súhrn najdôležitejších ukazovateľov súvisiacich s činnosťou NLŽ od jej vzniku

Ukazovateľ / rok	2015	2016	2017
Počet prichádzajúcich hovorov ¹	6 700	5 390	3 301 *
Počet prijatých hovorov ²	4 977	3 654	2 821
Počet volajúcich žien zažívajúcich násilie	495	475	392
Počet hovorov so ženami zažívajúcimi násilie	2 829	981	1 181
Počet hovorov od „tretích osôb“ ³	134	184	193

Zdroj: Reportingový systém NLŽ, Interné databázy NLŽ

*Poznámka: údaje o prichádzajúcich hovoroch za rok 2017 sú očistené od predčasne ukončených hovorov zložením a hovorov v rámci presmerovania systému, ktoré boli v predchádzajúcich rokoch v štatistikách započítané.

Legenda:

1 Celkový počet prichádzajúcich hovorov predstavuje počet všetkých hovorov prichádzajúcich v danom období na NLŽ, vrátane hovorov, ktoré boli spadnuté v čakacej fronte a teda nebolo možné technicky dané hovory prijať.

2 Počet prijatých hovorov predstavuje počet všetkých hovorov v danom období prepojených na poradkyňu,

3 Tretími osobami sú známi a príbuzní ženy zažívajúcej násilie, ktorí kontaktujú linku za účelom získania informácií o možnostiach pomoci žene zažívajúcej násilie v ich blízkom okolí.

67. Obeťami domáceho násillia sú aj deti. Otázkam násillia na deťoch sa koncepčne venuje Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch pôsobiace pod MPSVR SR.

68. V kontexte tvorby a rozvoja koordinačného rámca na ochranu detí pred násillím bol v októbri 2017 schválený Národný projekt Podpora ochrany detí pred násillím. Projekt je zameraný na zefektívnenie systému ochrany detí pred násillím prostredníctvom nastavenia systémovej koordinácie subjektov participujúcich na úlohách súvisiacich s ochranou detí (orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, PZ SR, prokuratúra, školy a školské zariadenia, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, subjekty akreditovaných podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele v platnom znení (ďalej len „zákon SPODaSK“), obce, súdy) s cieľom zvýšenia efektivity daných subjektov pri riešení problematiky násillia na deťoch (v oblasti prevencie, identifikácie a intervencie).

69. Na základe projektu bol vytvorený nový model koordinácie ochrany detí pred násilím na miestnej úrovni – v územných obvodoch ÚPSVR SR bolo vytvorených 55 pozícií miestnych koordinátorov ochrany detí pred násilím. Úlohou koordinátorov je podporovať a rozvíjať komunikáciu medzi subjektmi dotknutými problematikou ochrany detí pred násilím, organizovať a facilitovať pracovné stretnutia týchto subjektov za účelom prehlbovania ich spolupráce (koordinačné stretnutia a mimoriadne koordinačné stretnutia), zabezpečovať preventívne osvetové a vzdelávacie aktivity s podporou predmetných subjektov, analyzovať situáciu v oblasti výskytu násilia na deťoch v územnom obvode a to s dôrazom na fungovanie identifikácie a intervencie, ako aj spolupracovať a poskytovať súčinnosť daným subjektom, a tiež aktívne komunikovať s Národným koordinačným strediskom pre riešenie problematiky násilia na deťoch za účelom budovania národného koordinačného rámca na ochranu detí pred násilím, podporovať realizáciu opatrení v súvislosti s plnením Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím na celonárodnej úrovni a plniť ďalšie súvisiace úlohy.

70. Dňa 9. októbra 2015 sa uskutočnilo celoslovenské podujatie „Obchodovanie s ľuďmi“ zamerané na Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, Smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ, Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2015 – 2018, činnosť Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii, odhaľovanie, objasňovanie a vyšetrovanie trestnej činnosti, trestnoprávne aspekty obchodovania s ľuďmi a to najmä na charakteristiku príslušných trestných činov, dozorovú činnosť prokurátora v prípravnom konaní a v konaní pred súdom.

71. Sudcovia, prokurátori a vyšší súdni úradníci sú v rámci vzdelávacích aktivít organizovaných Justičnou akadémiou SR pravidelne a opakovane školení o právach obetí, tak ako ich definuje judikatúra ESLP s osobitným dôrazom na obe domáceho násilia. V tomto ohľade sú im približované aj ďalšie dôležité informácie o obetiach z iných vedných disciplín. Ochrane obetí (výlučne alebo aj domáceho násilia) boli venované napríklad tieto vzdelávacie aktivity:

Aktuálna judikatúra ESLP - trestnoprávne aspekty

24.- 25. januára 2019, Omšenie

JUDr. Marica Pirošiková (externá členka pedagogického zboru Justičnej akadémie SR (ďalej len „JA SR“) a zástupkyňa SR pred ESLP) vysvetlila pozitívne záväzky štátu aj v oblasti domáceho násilia v rámci nasledujúcich prednášok:

Aktuálna judikatúra ESLP a Ústavného súdu SR k článku 2 EDLP – pozitívne záväzky štátu v súvislosti s právom na život

Aktuálna judikatúra ESLP a Ústavného súdu SR k článku 3 a 8 EDLP – pozitívne záväzky štátu v súvislosti so zákazom zlého zaobchádzania a neprimeranými zásahmi do práva na súkromie a rodinný život

Práva obhajoby v. záujmy poškodených trestnými činmi z pohľadu článku 6 Dohovoru EDLP

Páchatelia a obe trestných činov

11.-12. októbra 2018, Omšenie

JUDr. Marica Pirošiková (externá členka pedagogického zboru JA SR a zástupkyňa SR pred ESLP) vysvetlila pozitívne záväzky štátu aj v oblasti domáceho násilia v rámci prednášky *Niektoré práva poškodených a páchateľov z pohľadu judikatúry ESLP a riešenie ich vzájomných stretov*

V rámci uvedeného podujatia sa uskutočnili aj ďalšie prednášky z oblasti iných vedných disciplín významné aj pohľadu ochrany obetí domáceho násilia, a to:

doc. ThDr. Mgr. Slávka Karkošková, PhD. (externá členka pedagogického zboru Justičnej akadémie SR; docentka v odbore sociálna práca, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o.)

Dôležitosť porozumenia rôznym aspektom traumy v kontexte trestnej justície (trauma vo vzťahu k obetiam, trauma vo vzťahu k páchatelom, trauma vo vzťahu k profesionálom v oblasti trestnej justície)

MUDr. Danica Caisová (znalec - odvetvie psychiatria a sexuológia)

Páchatelia a obe trestných činov: Vo vzťahoch medzi páchatelmi a obeťami trestných činov sa v odborných kruhoch hľadajú spoločné znaky. Kto a prečo sa stáva obeťou trestného činu, či existujú ľudia, ktorí sa obeťami stávajú ľahšie, jednoznačnejšie a častejšie. Obeťami sexuálne motivovaných trestných činov bývajú podstatne častejšie ženy. Mužské obeť majú veľké zábrany o spáchanom násilí hovoriť, veľmi ťažko sa k zneužitiu priznávajú. Viktimológia - náuka o obetiach trestných činov sa snaží dať odpovede aspoň na niektoré z otázok.

Blízke osoby a násilná kriminalita, Domáce násilie

29. mája 2017, Pezinok

doc. PhDr. Gabriela Mikulášková, PhD. (vysokoškolský pedagóg vo funkcii docent v odbore psychológia, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Prešov)

Možnosti a limity psychodiagnostiky v kontexte posúdenia domáceho násillia

JUDr. Marta Kolcúnová, PhD. (prokurátorka, GP SR),

JUDr. Magdaléna Riedlová (prokurátorka, GP SR)

Aktuálna rozhodovacia prax vo vzťahu k násilliu medzi blízkymi osobami

PhDr. Janka Šípošová, CSc. (čestná predsedníčka o.z. Pomoc obetiam násillia)

Domáce násillie a pomoc obetiam domáceho násillia

Judikatúra ESLP a jej vplyv na rozhodovaciu prax slovenských súdov

08.-9. decembra 2016, Omšenie

JUDr. Marica Pirošíková (externá členka pedagogického zboru JA SR a zástupkyňa SR pred ESLP) vysvetlila pozitívne záväzky štátu aj v oblasti domáceho násillia v rámci prednášky *Najzraniteľnejší poškodení v judikatúre ESLP a ich ochrana prostriedkami občianskeho a trestného práva*

Domáce násillie

07.11.2016, Pezinok

PhDr. Janka Šípošová, CSc. (čestná predsedníčka o.z. Pomoc obetiam násillia)

Definícia domáceho násillia; Trestné a iné súvislosti domáceho násillia; Pomoc obetiam domáceho násillia

JUDr. Marta Kolcúnová, PhD. (prokurátor, GP SR)

Aplikačné problémy súvisiace s trestnou činnosťou domáceho násillia

doc. ThDr. Mgr. Slávka Karkošková, PhD. (vysokoškolský pedagóg vo funkcii docent v odbore sociálna práca, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o. Bratislava; riaditeľka občianskeho združenia ASCEND - problematika sexuálneho zneužívania detí)

Problematika dôveryhodnosti obetí domáceho násillia v súvislosti s ich kontraintuitívnym správaním

reakcie obetí, ktoré nezodpovedajú našim očakávaniam

predstavenie psychických, spirituálnych, fyzických a sociálnych faktorov, ktoré zohrávajú rolu v tom, prečo týraná žena-matka neraz dlhodobo zotrúva vo vzťahu s agresorom

identifikácia zlomových životných okamihov, ktoré motivujú obeť k riešeniu ich životnej situácie,

psychické dôsledky a správanie sa detí, ktoré sú svedkami násilia na matke

V rámci vzdelávacích aktivít s názvom

Najnovšia judikatúra ESLP a jej dôsledky na rozhodovaciu činnosť vnútroštátnych súdov - TRESTNÝ úsek (1. časť)

13. januára 2015, Pezinok

30. januára 2015, Banská Bystrica

10. februára 2015, Košice

Najnovšia judikatúra ESLP a jej dôsledky na rozhodovaciu činnosť vnútroštátnych súdov - TRESTNÝ úsek (2. časť)

11. decembra 2015, Banská Bystrica

27. októbra 2015, Pezinok

25. septembra 2015, Košice

JUDr. Marica Pirošíková (externá členka pedagogického zboru JA SR a zástupkyňa SR pred ESLP) vysvetlila pozitívne záväzky štátu aj v oblasti domáceho násilia v rámci prednášky *práva osoby poškodenej trestným činom a prednášky právo na spravodlivé súdne konanie*

Domáce násilie a práva obetí v trestnom konaní

2.-3. novembra 2015, Kroměříž

prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D. (predseda Najvyššieho súdu Českej republiky)

Domáci násilí a práva obetí v trestnom konaní

doc. JUDr. et Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D. (advokát, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze)

Právo EU: stručný pohľad na historický vývoj legislatívnych nástrojů EU na ochranu poškodených a obětí trestných činů.

Úskalí implementace nástrojů EÚ do právního řádu ČR.

JUDr. František Půry (sudca Najvyššieho súdu Českej republiky)

Rozhodovací praxe soudů ČR ohledně náhrady škody a nemajetkové újmy

UDr. Robert Waltr (sudca Najvyššieho súdu Českej republiky)

Rozhodovací praxe soudů ČR ohledně náhrady škody a nemajetkové újmy

JUDr. Tomáš Durdík (sudca Mestského súdu v Prahe, viceprezident Bílý kruh bezpečí) *Práva poškozených a obětí v trestním řízení. Právo na zajištění ochrany a bezpečí, právo na aktivní účast v trestním řízení, právo na zmocněnce a právní pomoc. Peněžitá pomoc obětem trestných činů. Právo na zajištění ochrany a bezpečí, právo na aktivní účast v trestním řízení, právo na zmocněnce a právní pomoc.*

JUDr. Marica Pirošíková (externá členka pedagogického zboru JA SR a zástupkyňa SR pred ESLP) *Práva poškozených a obětí v trestnom konaní. Judikatúra ESLP*

doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc. (vedúci katedry spoločenských vied Policajnej akadémie v Prahe, znalkyňa)

Formy a příčiny vztahového násilí z pohledu znalce

Obete trestných činov, násilie na ženách, deťoch a ostatných objektoch trestných činov

13. októbra 2015, Pezinok

PhDr. Janka Šípošová, CSc. (čestná predsedníčka o.z. Pomoc obetiam násilia)

Aktuálny stav implementácie Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EU z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov

doc. ThDr. Mgr. Slávka Karkošková, PhD. (vysokoškolský pedagóg vo funkcii docent v odbore sociálna práca, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o. Bratislava)

Problematika výsluchu suspektných obetí sexuálneho zneužívania v kontexte *evidence-based practice* (štruktúra forenzného interview s dieťaťom, časté chyby pri výsluchu, zaužívaná prax verus poznatky vedy)

Problematika súdnoznaleckého posudzovania suspektných obetí sexuálneho zneužívania (riziko mylne pozitívnych alebo mylne negatívnych záverov, posudzovanie vierohodnosti dieťaťa ako kontroverzná téma, validita a reliabilita testovacích batérií, anomálie v aplikačnej praxi)

JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M. (sekcia legislatívy MS SR; Katedra občianskeho a obchodného práva Právnická fakulta TU v Trnave)

Právo dieťaťa žiť v prostredí bez násilia v kontexte novely zákona o rodine s účinnosťou od 1. januára 2016

Ochrana najohrozenejších poškodených v trestnom konaní

29.- 30. júna 2015, Omšenie

Dr. Andrea Kenéz (sudkyňa Mestského súdu v Budapešti)

Pojem najohrozenejších poškodených, dôvody ich špeciálnej ochrany, základný prehľad nástrojov ich ochrany – pohľad EÚ, pohľad Rady Európy

Najohrozenejší poškodení vo vnútroštátnych prípadoch. Čo sa môžeme učiť od Maďarských kolegov?

JUDr. Marica Pirošíková (externá členka pedagogického zboru Justičnej akadémie SR a zástupkyňa SR pred ESLP) *Najohrozenejší poškodení v trestnom konaní – zastupovanie maloletého, výsluch maloletého, rešpektovanie jeho ľudských práv a špecifických potrieb*

Najohrozenejší poškodení z pohľadu judikatury ESLP I.

doc. ThDr. Mgr. Slávka Karkošková, PhD. (docentka v odbore sociálna práca, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o.)

Čo činí maloleté obeť sexuálneho zneužívania osobitne zraniteľnými? (Kontraintuitívne reakcie obetí a ich vplyv na vierohodnosť obete)

Vedenie výsluchu maloletej obete sexuálneho zneužívania. Rámce a limity posudzovania vierohodnosti výpovede. Prevencia sekundárnej viktimizácie.

Koncept Európskej únie na ochranu poškodených v trestnom konaní

23.-24. februára 2015, Omšenie

Mr. Kuba Sękowski (Advokát, Ministerstvo spravodlivosti, Oddelenie trestného práva, sekcia trestného práva EÚ)

Zmeny v acquis v trestnom práve po Lisabonskej zmluve a prejudiciálne konanie v trestných veciach. Aplikácia trestného práva EÚ vo vnútroštátnom poriadku.

Smernica 2012/29/EU. Čo sa stalo s Rámcovým rozhodnutím 2001/220/JHA?

Dr. Andrea Kenéz (sudkyňa Mestského súdu v Budapešti)

Rámec EÚ a ochranu poškodených trestnými činmi. Čo by mal vedieť justičný pracovník?

Workshop s cieľom prediskutovať podávanie prejudiciálnych otázok vo vzťahu k práva, podpory a ochrany poškodených.

Vymáhanie náhrady majetkovej a nemajetkovej škody spôsobenej trestným činom v adhéznom konaní (dopad a efektivita, rešpektovanie ľudských práv poškodených v adhéznom konaní, prevencia sekundárnej viktimizácie; Smernica 80/2004 o kompenzáciách pre poškodených trestnými činmi; Nemajetková ujma v peniazoch – efektivita adhézneho konania)

1.-2. decembra 2014, Omšenie

JUDr. Pavol Toman (externý člen pedagogického zboru Justičnej akadémie SR; poradca Ministra spravodlivosti SR)

Vymáhanie náhrady majetkovej a nemajetkovej škody spôsobenej trestným činom v trestnom konaní – Slovenská skúsenosť

JUDr. Martin Bargel (externý člen pedagogického zboru Justičnej akadémie SR; sudca, Krajský súd v Žiline)

Vymáhanie náhrady škody spôsobenej trestným činom dopad a efektivita, rešpektovanie ľudských práv poškodených v trestnom alebo adhéznom konaní, prevencia sekundárnej viktimizácie

Smernica 80/2004 o kompenzáciách pre poškodených trestnými činmi

JUDr. Martin Bargel, JUDr. Pavol Toman, JUDr. František Púry, JUDr. Petr Vojtek

Vymáhanie nemajetkovej ujmy v peniazoch spôsobenej trestným činom proti životu a zdraviu – Porovnanie slovenskej a českej právnej úpravy a súdnej praxe – panelová diskusia

JUDr. František Púry (externý člen pedagogického zboru Justičnej akadémie SR; sudca Najvyššieho súdu Českej republiky), JUDr. Peter Vojtek (sudca Najvyššieho súdu Českej republiky)

Aktuality v rozhodovaní o náhrade škody a nemajetkovej ujmy v adhéznom konaní v Českej republike.

Obete trestných činov, násilie na ženách, deťoch a ostatných objektoch trestných činov

13.-14. novembra 2014, Omšenie

PhDr. Janka Šípošová, CSc. (čestná predsedníčka o.z. Pomoc obetiam násilia)

Proces implementácie Smernice EP a Rady 2012/29/EU o obetiach trestných činov v SR

doc. ThDr. Mgr. Slávka Karkošková, PhD. (vysokoškolský pedagóg vo funkcii docent v odbore sociálna práca, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o. Bratislava)

Deti ako obe sexuálneho zneužívania

JUDr. Marica Pirošíková (externá členka pedagogického zboru JA SR a zástupkyňa SR pred ESLP),

Práva osoby dotknutej trestným činom z hľadiska aktuálnej judikatúry ESLP

Ochrana poškodených trestnými činmi. Európsky a národný prístup

4.-5. novembra 2014, Krakow

Rafał Kierzyńska (sudca dočasne pridelený na MS SR)

Smernica 2012/29/EU ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a Smernica 2011/99/EU o európskom ochrannom príkaze

Smernica 2012/29/EU a 2011/99/EU a jej transpozícia – poľská skúsenosť

Agata Srokowska (prokurátorka dočasne pridelená na MS SR, zástupca riaditeľa oddelenia medzinárodných vzťahov a ľudských práv)

Nariadenie 606/2013 o vzájomnom uznávaní ochranných opatrení v občianskych veciach

Rafał Kierzyńska (sudca dočasne pridelený na Ministerstve spravodlivosti), Sławomir Buczma (sudca dočasne pridelený v úrade generálneho tajomníka Rady EÚ)

Workshop v 2 skupinách – transpozícia a aplikácia smerníc 2012/29/EU a 2011/99/EU – výzvy, prínosy a úskalia

Andrzej Augustyniak (prokurátor dočasne pridelený na MS SR)

Ochrana maloletých poškodených – poľská perspektíva

Katarzyna Wolska-Wrona (Hlavná expertka úradu splnomocnenca vlády pre rovnaké zaobchádzanie)

Ochrana obetí domáceho násilia – Európska a poľská perspektíva

Agnieszka Dąbrowiecka (prokurátorka dočasne pridelená na MS SR, zástupca riaditeľa oddelenia medzinárodných vzťahov a ľudských práv)

Organizačné a finančné aspekty ochrany poškodených a ich podpory v Poľsku

Aplikácia ľudských práv poškodených v trestnom konaní – judikatúra ESĽP (predvolávanie, vypočúvanie poškodených, efektívnosť vyšetrovania trestných činov, dozor prokurátora); prepojenie medzi katalógom ľudských práv v Dohovore a v Charte základných práv EÚ

4.-5. septembra 2014, Omšenie

Dr. Peter Horvath (sudca dočasne vyslaný na Európsky súd pre ľudské práva)

Práva osoby poškodenej trestným činom vyplývajúce z článkov 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Poškodení trestnými činmi a záruky článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Prepojenie medzi katalógom ľudských práv v Dohovore a v Charte základných práv EÚ

JUDr. Marica Pirošíková (externá členka pedagogického zboru JA SR a zástupkyňa SR pred ESĽP)

Práva osoby poškodenej trestným činom vyplývajúce z článkov 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Pozitívny záväzok štátu viesť účinné oficiálne vyšetrovanie vyplývajúce z článkov 2, 3 a 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Právo na náhradu škody a nemajetkovej ujmy osôb poškodených trestnými činmi.

H. Obchodovanie s ľudmi – otázka 10 a)

72. Ak v dôsledku trestného činu došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv, môžu sa poškodení domáhať odškodnenia nemajetkovej ujmy podľa § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v platnom znení. Ak dôjde k usmrteniu osoby, považujú to vnútroštátne súdy za neoprávnený zásah do súkromného, prípadne rodinného života blízkych osôb, a preto môžu tieto požadovať náhradu za utrpenú nemajetkovú ujmu do svojich osobnostných práv. Pokiaľ ide o výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch táto je súdom určená voľnou úvahou, avšak s prihliadnutím na zákonné kritériá závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti došlo. Určenie konkrétnej výšky náhrady potom musí zohľadňovať všetky okolnosti prípadu a musí byť v súlade s požiadavkou spravodlivosti. Ak ide o poškodených trestnými činmi, pripomíname, že podľa § 4 ods. 2 písm. j) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v platnom znení je navrhovateľ v konaní o náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, ktoré mu boli spôsobené trestným činom, oslobodený od súdneho poplatku. Záverom uvádzame, že v zmysle § 287 ods. 1 TP ak súd odsudzuje obžalovaného pre trestný čin, ktorým spôsobil inému škodu uvedenú v § 46 ods. 1, uloží mu spravidla v rozsudku, aby ju poškodenému nahradil, ak bol nárok riadne a včas uplatnený. Súd uloží obžalovanému vždy povinnosť nahradiť neuhradenú škodu alebo jej neuhradenú časť, ak jej výška je súčasťou popisu skutku uvedeného vo výroku rozsudku, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného, alebo ak ide o náhradu morálnej škody spôsobenej úmyselným násilným trestným činom podľa osobitného zákona, ak škoda nebola dosiaľ uhradená. V tomto ohľade upozorňujeme na komentár k TP k ustanoveniu § 287 ods. 1, v ktorom je *inter alia* uvedené: „Vzhľadom na definíciu pojmu škoda (§ 46 ods. 1), povinnosť rozhodnúť o nej v odsudzujúcom rozsudku, ak bol riadne uplatnený, sa vzťahuje na škodu majetkovú, morálnu aj inú, aj na porušenie či ohrozenie iných zákonných práv alebo slobôd poškodeného s tým, že pojem „škoda“ vo vzťahu ku škodlivému následku spôsobenému úmyselným násilným trestným činom podľa osobitného zákona treba v prípade smrti, znásilnenia alebo sexuálneho násillia vykladať v

súlade s výkladom pojmu "nemajetková ujma" v občianskom súdnom konaní. " Prvýkrát došlo k uplatneniu tohto postupu v rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 1To/10/2011 z 22. februára 2011, ktorým tento uložil obžalovanému s poukazom na § 287 ods. 1 TP nahradiť poškodenú a poškodenému nemajetkovú ujmu vo výške 10 000 eur pre každého.

I. Špecializované školenia pre verejných činiteľov o problematike obchodovania s ľuďmi - otázka 10 c)

73. V júni 2016 sa, v spolupráci s Ministerstvom vnútra SR, uskutočnilo vzdelávacie celoslovenské podujatie „Obchodovanie s ľuďmi“, obsahovo zamerané na definíciu obchodovania s ľuďmi, medzinárodnú a národnú legislatívu v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, inštitucionálne zabezpečenia proti obchodovaniu s ľuďmi, monitorovacie mechanizmy, činnosť Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii – postavenie, úlohy, odhaľovanie, objasňovanie a vyšetrovanie trestnej činnosti, ako aj zaobchádzaniu s obeťami obchodovania s ľuďmi počas trestného konania, identifikácia potrieb a predchádzanie predsudkom. Cieľovou skupinou boli vyšetrovatelia PZ, prokurátori a sudcovia.

74. V máji 2018 sa v Detašovanom pracovisku Justičnej akadémie SR uskutočnil seminár „Obchodovanie s ľuďmi“, lektorované sudcami a prokurátormi z USA. Obsah vzdelávacieho podujatia bol zameraný na:

- Právnu kvalifikácia prípadov obchodovania s ľuďmi, odškodňovanie obetí, definíciu trestného činu obchodovania s ľuďmi, identifikáciu prípadov obchodovania, rozlišovaniu medzi prípadmi obchodovania s ľuďmi a príbuznou trestnou činnosťou (sexuálne násilie/zneužívanie, kupliarstvo, hrubý nátlak a. i.), prehľadom situácie a skúsenosti z USA v oblasti stíhania obchodovania s ľuďmi, výmenu informácií a skúseností o slovenskom a americkom právnom rámci;
- Závažnosť prípadov obchodovania s ľuďmi, práca s obeťami v trestnom konaní, obeť obchodovania ako účastníci trestného konania, prevenciu druhotnej/opakovanej viktimizácie obetí, vzorce správania u obetí, dekriminalizácia správania obetí, pochopenie traumy a jej dopadu na obeť trestného činu obchodovania s ľuďmi, poskytovanie pomoci a podpory obeťami, stratégiu stabilizácie obetí, praktické príklady a skúsenosti s prácou s obeťami v USA a diskusiu o amerických zákonoch vzťahujúcich sa k ochrane a právam obetí;
- Vyšetrovanie obchodovania s ľuďmi, spoločné vyšetrovacie tímy, legislatívne príležitosti, obmedzenia v spolupráci medzi políciou a prokuratúrou, výmena skúseností, zmysel vytvárania spoločných vyšetrovacích tímov pri objasňovaní a stíhaní trestného činu obchodovania s ľuďmi, prínosy a riziká úzkej spolupráce OČTK, skúsenosti s takzvanými "task forces" v USA, spolupráca so záujmovými združeniami pri objasňovaní a stíhaní trestného činu, informačná, preventívna a školiaca činnosť členov vyšetrovacieho tímu.

J. Štatistické údaje za obdobie 2016 až 2019 (údaje k 30. aprílu 2019) k žiadostiam o udelenie azylu/ k poskytnutiu doplnkovej ochrany – otázka 13

75. Rok 2016

- podaných 146 žiadostí o udelenie azylu,

- 167 udelených azylův – z toho 5 prípadov (prenasledovanie), 159 prípadov (humanitné dôvody - z toho v 149 prípadoch bol udelený azyl z humanitných dôvodov irackým štátnym príslušníkom v súvislosti s ich presídlením na územie SR) a 3 prípady (na účel zlúčenia rodiny),

- 12 poskytnutých doplnkových ochrán – z toho 10 prípadov (vážne bezprávie) a 2 prípady (na účel zlúčenia rodiny).

76. Rok 2017

- podaných 166 žiadostí o udelenie azylu,
- 25 udelených azylov – z toho 1 prípad (prenasledovanie), 23 prípadov (humanitné dôvody) a 1 prípad (na účel zlúčenia rodiny), pre informáciu uvádzame, že v 4 prípadoch bol tiež udelený azyl na účel zlúčenia rodiny na dobu neurčitú (tento azyl sa prvýkrát udeľuje na 3 roky, a následne na žiadosť, ak sú splnené kritéria, udeľuje sa na dobu neurčitú),
- 25 poskytnutých doplnkových ochrán – z toho 22 prípadov (vážne bezprávie) a 3 prípady (na účel zlúčenia rodiny).

77. Rok 2018

- podaných 178 žiadostí o udelenie azylu
- 5 udelených azylov – z toho 2 prípady (prenasledovanie) a 3 prípady (humanitné dôvody),
- 37 poskytnutých doplnkových ochrán – z toho 36 prípadov (vážne bezprávie) a 1 prípad (zlúčenie rodiny).

78. Rok 2019 (údaje k 30. aprílu 2019)

- podaných 75 žiadostí o udelenie azylu
- 1 udelený azyl (prenasledovanie) – pre informáciu uvádzame, že v 1 prípade bol tiež udelený azyl na účel zlúčenia rodiny na dobu neurčitú (tento azyl sa prvýkrát udeľuje na 3 roky, a následne na žiadosť, ak sú splnené kritéria, udeľuje sa na dobu neurčitú),
- 9 poskytnutých doplnkových ochrán – 9 prípady (vážne bezprávie).

79. Za účelom preskúmania rozhodnutia vydaného správnym orgánom v konaní o udelenie azylu možno podať správnu žalobu, o ktorej rozhoduje príslušný krajský súd a proti právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu možno podať kasačnú sťažnosť, o ktorej rozhoduje Najvyšší súd SR. Informačný systém MIGRA, ktorý využíva Migračný úrad MV SR neumožňuje také štatistické výstupy, ktoré uvádzajú presné počty podaných správnych žalôb, resp. kasačných sťažností, ako ani o výsledkoch z konaní o nich.

80. V prípadoch, kedy podanie správnej žaloby nemá automaticky odkladný účinok, môže ho súd priznať na návrh žalobcu.

81. Podľa zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v platnom znení má vo veciach azylu podanie správnej žaloby automaticky odkladný účinok, ak osobitný predpis neustanovuje inak. Týmto osobitným predpisom je zákon o azyle ktorý vo svojom § 21 upravuje výnimky, kedy podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu o neudelení azylu, odňatí azylu, nepredĺžení doplnkovej ochrany a zrušení doplnkovej ochrany nemá automatický odkladný účinok. Ide o prípady, kedy cudzinca možno považovať za nebezpečného pre bezpečnosť SR, resp. bol odsúdený za obzvlášť závažný zločin a predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť.

82. Podľa zákona o azyle vo všeobecnosti podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o udelenie azylu ako neprípustnej alebo zamietnutí žiadosti ako zjavne neopodstatnenej, nemá automatický odkladný účinok. Existujú však dve výnimky, kedy odkladný účinok nastane automaticky podaním správnej žaloby, a to v prípade, ak bola žiadosť o udelenie azylu zamietnutá ako neprípustná z dôvodu, že žiadateľ prichádza z bezpečnej tretej krajiny a v prípade, ak bola žiadosť o udelenie azylu zamietnutá ako zjavne

neopodstatnená z dôvodu, že žiadateľ nespĺňa podmienky pre udelenie azylu, ani pre poskytnutie doplnkovej ochrany a neoprávnene vstúpil na územie SR a bez vážneho dôvodu nepožiadaval o medzinárodnú ochranu bezodkladne po svojom vstupe. V prípadoch, kedy podanie správnej žaloby nemá automaticky odkladný účinok, súd ho môže priznať na návrh žalobcu. Takýto návrh na priznanie odkladného účinku sa podáva spolu so správnou žalobou. Podanie kasačnej sťažnosti vo veciach azylu nemá automatický odkladný účinok, súd ho však môže priznať na návrh sťažovateľa.

Štatistické údaje za obdobie 2016 až 2018 (údaje k 10. mesiacu 2018) k návratom neúspešných žiadateľov, bez ohľadu na dôvod podania žiadosti o azyl:

83. Žiaden neúspešný žiadateľ o azyl nebol vrátený do krajiny, ak boli vážne dôvody domnievať sa, že by mu v nej hrozilo nebezpečenstvo mučenia.

2016	štátna príslušnosť	krajina návratu	pohlavie	vek	typ návratu
JANUÁR	IRQ	IRQ	M	52	ADN ¹⁴
FEBRUÁR	IND	IND	M	22	NÚTENÝ
FEBRUÁR	IND	IND	M	23	NÚTENÝ
FEBRUÁR	IND	IND	M	22	NÚTENÝ
FEBRUÁR	RUS	RUS	M	27	ADN
FEBRUÁR	CHN	CHN	M	47	NÚTENÝ
FEBRUÁR	CUB	CUB	F	35	ADN
MAREC	MKD	MKD	M	52	NÚTENÝ
APRÍL	IRQ	IRQ	M	53	ADN
APRÍL	DZA	DZA	M	22	ADN
APRÍL	IRN	IRN	M	34	ADN
APRÍL	IRN	IRN	F	31	ADN
APRÍL	MKD	MKD	M	46	NÚTENÝ
MÁJ	UKR	UKR	M	26	ADN
MÁJ	UKR	UKR	F	33	ADN
MÁJ	CUB	CUB	M	32	ADN
JÚN	IND	IND	M	34	ADN
JÚN	DZA	DZA	M	26	ADN
JÚN	DZA	DZA	M	24	ADN
JÚN	DZA	DZA	M	25	ADN
JÚN	DZA	DZA	M	31	ADN
JÚL	UKR	UKR	M	44	NÚTENÝ
AUGUST	DZA	DZA	M	34	ADN
AUGUST	COD	COD	M	25	NÚTENÝ
NOVEMBER	TUN	TUN	M	34	NÚTENÝ

2017	štátna príslušnosť	krajina návratu	pohlavie	vek	typ návratu
JÚL	GHA	GHA	M		ADN
JÚL	PAK	PAK	M	19	NÚTENÝ

¹⁴ Poznámka: ADN – dobrovoľný asistovaný návrat realizovaný s asistenciou IOM

JÚL	PAK	PAK	M	22	NÚTENÝ
JÚL	PAK	PAK	M	23	NÚTENÝ
JÚL	PAK	PAK	M	20	NÚTENÝ
JÚL	PAK	PAK	M	25	NÚTENÝ
JÚL	PAK	PAK	M	27	NÚTENÝ
JÚL	PAK	PAK	M	23	NÚTENÝ
JÚL	UKR	UKR	M	39	NÚTENÝ
AUGUST	UKR	UKR	M	29	NÚTENÝ
AUGUST	XXX	UKR	M	54	NÚTENÝ
AUGUST	DZA	DZA	M	51	NÚTENÝ
AUGUST	VNM	VNM	M	27	ADN
AUGUST	VNM	VNM	M	27	ADN
SEPTEMBER	VNM	VNM	M	36	NÚTENÝ
SEPTEMBER	VNM	VNM	M	47	NÚTENÝ
DECEMBER	MAR	MAR	M	28	NÚTENÝ
DECEMBER	MAR	MAR	M	26	NÚTENÝ
DECEMBER	CHN	CHN	M	43	ADN
DECEMBER	TUR	TUR	M	40	ADN

2018	štátna príslušnosť	krajina návratu	pohlavie	vek	typ návratu
JANUÁR	UKR	UKR	M	46	NÚTENÝ
JANUÁR	VNM	VNM	M	23	ADN
MAREC	GEO	GEO	M	45	ADN
MAREC	BIH	BIH	M	54	ADN
MAREC	VNM	VNM	M	31	ADN
MAREC	VNM	VNM	M	27	ADN
MAREC	VNM	VNM	M	26	ADN
MAREC	AZE	AZE	M	42	ADN
MAREC	AZE	AZE	F	37	ADN
MAREC	AZE	AZE	M	13	ADN
MÁJ	IRQ	IRQ	M	31	ADN
JÚN	AZE	AZE	M	42	ADN
JÚN	AZE	AZE	F	34	ADN
JÚN	AZE	AZE	F	16	ADN
JÚN	AZE	AZE	M	14	ADN
JÚN	GEO	GEO	F	31	ADN
JÚN	UKR	UKR	F	54	DOBROVOĽNÝ ODCHOD
AUGUST	TUR	TUR	M	38	ADN
AUGUST	VNM	VNM	M	32	ADN
AUGUST	PAK	PAK	M	31	ADN
AUGUST	PAK	PAK	M	27	ADN
SEPTEMBER	GEO	GEO	M	42	NÚTENÝ
SEPTEMBER	IRN	IRN	M	34	ADN
SEPTEMBER	VNM	VNM	M	23	ADN

SEPTEMBER	VNM	VNM	M	31	ADN
SEPTEMBER	VNM	VNM	M	21	ADN
OKTÓBER	AZE	AZE	M	33	ADN

Súčasťou štatistík sú aj metaúdaje (informácie o tom, aké údaje sú zahrnuté v štatistikách).

K. Školiace a vzdelávacie programy pre OČTK – otázka 18

84. V marci 2013 sa v detašovanom pracovisku Justičnej akadémie SR za účasti zahraničného lektora uskutočnilo vzdelávacie podujatie „*Obete trestných činov, násilie na ženách, deťoch a ostatných objektoch trestných činov*“. Svojím obsahom bolo zamerané na problematiku trestných činov smerujúcich proti blízkym a zvereným osobám, (§ 208 TZ), práva, podporu a ochranu obetí trestných činov. Zo strany zahraničného lektora bol prezentovaný nový zákon o obetiach trestných činov a zmeny v trestnom poriadku v Českej republike a komparácia s právnou úpravou v SR.

85. V novembri 2014 bol zorganizovaný seminár zameraný na proces implementácie smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EU o obetiach trestných činov v SR a na deti, ako obeť sexuálneho zneužívania. Druhý deň vzdelávacieho podujatia bol venovaný právam osoby dotknutej trestným činom z hľadiska aktuálnej judikatúry ESJP.

86. Ďalšie celoslovenské podujatie pod názvom „*Obete trestných činov, násilie na ženách, deťoch a ostatných objektoch trestných činov*“ sa uskutočnilo v októbri 2015. Podujatie bolo venované aktuálnemu stavu implementácie Smernice EP a Rady 2012/29/EU, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov, problematike výsluchu suspektných obetí sexuálneho zneužívania v kontexte evidence-based practice (štruktúra forenzného interview s dieťaťom, časté chyby pri výsluchu, zaužívaná prax verzus poznatky vedy, problematike súdnoznaleckého posudzovania suspektných obetí sexuálneho zneužívania (riziko mylne pozitívnych alebo mylne negatívnych záverov, posudzovanie vierohodnosti dieťaťa ako kontroverzná téma. Seminár bol venovaný aj novele zákona o rodine, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2016 a to v kontexte práva dieťaťa žiť v prostredí bez násilia.

87. Rôznym aspektom domáceho násilia sa venovalo celoslovenské podujatie „*Domáce násilie*“, ktoré sa uskutočnilo v novembri 2016. Obsahovo bolo zamerané na definíciu domáceho násilia, pomoc obetiam domáceho násilia, aplikačným problémom súvisiacim s trestnou činnosťou domáceho násilia, problematike dôveryhodnosti obetí domáceho násilia v súvislosti s ich kontra-intuitívnym správaním, ako aj na psychické dôsledky a správanie sa detí, ktoré sú svedkami násilia na matke.

88. V máji 2017 sa v Justičnej akadémii SR v Pezinku uskutočnilo vzdelávacie podujatie s celoslovenským charakterom „*Blízke osoby a násilná kriminalita (Domáce násilie)*“. Lektori sa venovali možnostiam a limitom psychodiagnostiky v kontexte posúdenia domáceho násilia, aktuálnej rozhodovacej praxe vo vzťahu k násiliu medzi blízkymi osobami a pomoci obetiam domáceho násilia.

89. V marci 2018 zorganizovala JA SR v rámci celoživotného vzdelávania pre sudcov a prokurátorov podujatie „*Sexuálne zneužívanie detí a zverených osôb*“, ktoré bolo svojím obsahom zamerané na otázky súvisiace s trestným oznámením, výsluchom dieťaťa a zverenej osoby v prípravnom konaní. Znalecké dokazovanie a ostatné dôkazné prostriedky,

kontradiktórne vedenie výsluchu dieťaťa a zverenej osoby v súdnom konaní, príznaky sexuálneho zneužívania (CSA) a prostriedky boja proti sexuálnemu zneužívaniu. Lektori sa venovali aj relevantnej rozhodovacej činnosti ÚS SR, EŠLP.

90. V rámci celoživotného vzdelávania zorganizovala JA SR v decembri 2018 SR v poradí druhé vzdelávacie podujatie „*Sexuálne zneužívanie detí a zverených osôb*“. Program bol zameraný na výsluch detských obetí sexuálneho zneužívania, vybrané trestno-procesné aspekty, vierohodnosť výpovede suspektných obetí sexuálneho zneužívania a psychológiu / taktika / techniky ich výsluchu. Lektori poskytli účastníkom seminára prehľad súčasných vedeckých poznatkov o predmetnej problematike a poukázali na najčastejšie chyby profesionálov identifikované v zahraničných výskumoch.

L. Zákaz telesných trestov detí – otázka 25

91. Podľa § 7 zákona SPODaSK:

je každý povinný upozorniť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na porušovanie práv dieťaťa,

- ak je orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately upozornený na použitie hrubých alebo ponižujúcich foriem zaobchádzania a foriem trestania dieťaťa, alebo
- ak pri výkone opatrení podľa tohto zákona zistí ich použitie rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, je povinný v závislosti od ich povahy a závažnosti uplatniť niektoré z opatrení podľa zákona SPODaSK;

pri vykonávaní opatrení podľa zákona SPODaSK je zakázané používať všetky formy telesných trestov na dieťati a iné hrubé alebo ponižujúce formy zaobchádzania a formy trestania dieťaťa, ktoré mu spôsobujú alebo môžu spôsobiť fyzickú ujmu alebo psychickú ujmu. Pri vykonávaní opatrení podľa zákona SPODaSK je zakázané používať ako výchovný prostriedok zákaz kontaktu s rodičmi a ďalšími blízkymi osobami, sociálne vylúčenie, vyžadovanie neprimeraných fyzických výkonov, zásahov do vonkajšieho vzhľadu a nosenia znevažujúceho oblečenia, neodôvodnené zasahovanie do stravovania a iné výchovné prostriedky a postupy práce, ktoré dieťaťu môžu spôsobiť poníženie a môžu neprimerane zasiahnuť do jeho ľudskej dôstojnosti. Voči dieťaťu je zakázané použiť výchovný prostriedok len preto, že je súčasťou rovnakej skupiny detí ako dieťa, pri výchove ktorého má byť použitý výchovný prostriedok. Dieťa nesmie byť zodpovedné za rozhodovanie alebo určovanie výchovných prostriedkov pre iné dieťa.

M. Boj proti terorizmu – otázka 26

92. SR v roku 2018 prijala zákon č. 161/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa TZ, prostredníctvom ktorého sa transponovala do právneho poriadku SR aj smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/541 z 15. marca 2017 o boji proti terorizmu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/475/SVV a mení rozhodnutie Rady 2005/671/SVV (Ú. v. EÚ L 88, 31. marca 2017). Zároveň sa citovaným zákonom do právneho poriadku SR implementoval Dodatokový protokol k Dohovoru RE o predchádzaní terorizmu z 22. októbra 2015 (CETS 217) a zapracovali sa odporúčania Výboru expertov RE hodnotiacich opatrenia proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a medzinárodnej medzivládnej organizácii Finančného akčného výboru. Citovaný zákon komplexne upravil problematiku boja proti terorizmu, vrátane financovania terorizmu a zohľadnil všetky medzinárodnoprávne záväzky SR v tejto oblasti napr. Dohovor o trestných a niektorých iných činoch spáchaných na palube lietadla, Dohovor o potláčaní protiprávneho zmocnenia sa lietadiel, Dohovor o potláčaní protiprávnych činov ohrozujúcich bezpečnosť civilného letectva a iných.

93. Predmetným zákonom sa v TZ nanovo prepracovala skutková podstata trestného činu terorizmu, ktorej názov bol zmenený na trestný čin teroristického útoku podľa § 419 TZ, pričom boli zohľadnené problémy aplikačnej praxe vyplývajúce z konzultácií s OČTK, súdnej praxe, medzinárodných záväzkov SR a názorov odbornej verejnosti. Za obsahovo nadväzujúce skutkové podstaty na trestný čin teroristický útok sa považujú – skutková podstata upravujúca trestný čin niektorých foriem účasti na terorizme, skutková podstata upravujúca trestný čin financovania terorizmu a skutková podstata upravujúca trestný čin cestovania na účel terorizmu. V rámci znenia skutkovej podstaty trestného činu teroristického útoku bol zavedený koncept spočívajúci v definovaní cieľa, ktorým je „poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť štátu, narušiť alebo zničiť základnú politickú, hospodársku alebo spoločenskú štruktúru štátu alebo medzinárodnej organizácie, závažným spôsobom zastrašiť obyvateľstvo alebo donútiť vládu alebo iný orgán verejnej moci alebo medzinárodnej organizácie, aby niečo konala, opomenula alebo strpela“ ako základného diferenciačného znaku medzi trestným činom teroristický útok a ostatnými trestnými činmi.

94. Prezídium PZ priebežne prijíma opatrenia v oblasti boja proti terorizmu zvyšovaním odbornosti a kvalifikácie svojich príslušníkov. Podľa potreby realizuje školiace aktivity pre vlastných príslušníkov a na požiadanie spolupracuje s ostatnými subjektmi za účelom zvýšenia informovanosti v oblasti extrémizmu a terorizmu, o vývoji bezpečnostných rizík, teroristických trendov a o prostriedkoch zameraných na ich efektívnu elimináciu. Zároveň podľa možností vytvára podmienky na uskutočnenie odborných a tematických prezentácií.

95. V máji 2017 sa uskutočnilo vzdelávacie podujatie „*Organizovaný zločin a transnacionálny organizovaný zločin*“ zamerané na boj proti organizovanému zločinu, uplatniteľnosť medzinárodného práva a štandardov Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu. V rámci podujatia vystúpil aj zahraničný lektor s prednáškou na tému „*Organizovaný zločin v Taliansku*“.

96. V júni 2017 sa v JA SR v Pezinku uskutočnilo vzdelávacie podujatie „Sloboda prejavu podľa článku 10 Dohovoru v intenciách najnovšej judikatúry ESLP so zameraním na prípady proti SR“. Hlavnou témou seminára bola judikatúra ESLP vo vzťahu k SR, posudzovanie „hate speech“ (nenávisťných prejavov), najnovšie trendy v judikatúre ESLP vo vzťahu k slobode prejavu na internete a prístup Ústavného súdu SR.

97. Vo februári 2018 sa v JA SR uskutočnilo celoslovenské podujatie pre sudcov, prokurátorov, vyšších súdnych úradníkov, justičných čakatel'ov, asistentov sudcov Najvyššieho súdu SR a právnych čakatel'ov prokuratúry „*Činnosť zločineckých skupín a imigrácia*“. Hlavnými témami vzdelávacieho podujatia, ktorého sa zúčastnil okrem domácich lektorov aj sudca Okresného sudu v Pordenone, Taliansko boli kultúrna diverzita, migrácia a organizovaná trestná činnosť, pôsobenie zločineckých skupín v Taliansku s ohľadom na problém imigrácie, obchodovanie s drogami a zbraňami a implikácie pre SR.

98. V októbri 2018 sa v detašovanom pracovisku JA SR, Omšenie uskutočnilo vzdelávacie podujatie „*Páchatelia a obe trestných činov*“ zamerané na práva poškodených a páchatel'ov z pohľadu judikatúry ESLP a riešenie ich vzájomných stretov. Pozornosť bola lektormi venovaná aj vzťahom medzi páchatel'mi a obeťami trestných činov. Lektori hľadali odpovede na otázky Kto a prečo sa stáva obeťou trestného činu?, či existujú ľudia, ktorí sa obeťami stávajú ľahšie, jednoznačnejšie a častejšie. Obeťami sexuálne motivovaných trestných činov

bývajú podstatne častejšie ženy. Mužské obeť majú veľké zábrany o spáchanom násilí hovoriť, veľmi ťažko sa k zneužitiu priznávajú.